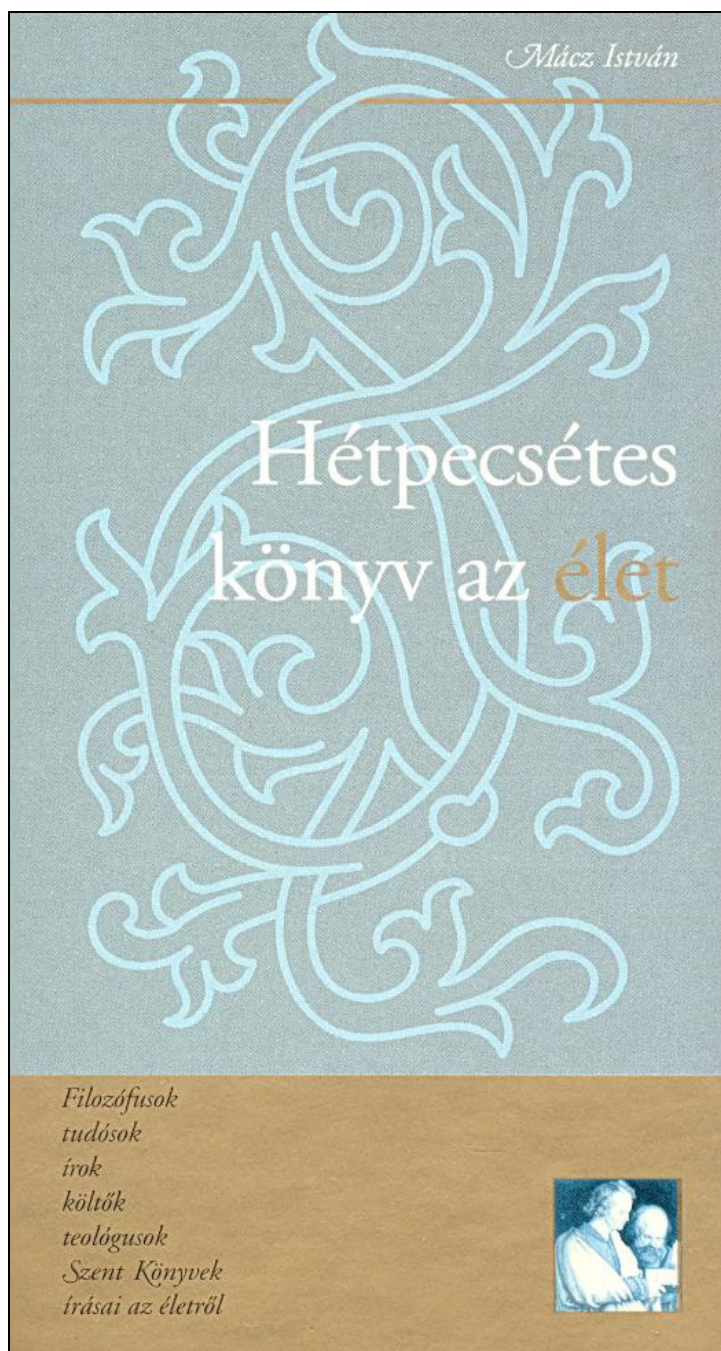

Mácz István

Hétpecsétes könyv az élet

mű a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK)
– a magyarnyelvű keresztény irodalom tárháza – állományában.

Bővebb felvilágosításért és a könyvtárral kapcsolatos legfrissebb hírekért
látogassa meg a <http://www.ppek.hu> internetes címet.

Impresszum

Mácz István (összeállította és bevezette)
Hétpecsétes könyv az élet

Filozófusok, tudósok, írók, költők, teológusok, Szent Könyvek írásai az életről

*Ki nyitja meg a betett könyvet?
Ki szegi meg a töretlen időt?
Lapozza fel hajnaltól-hajnalig
emelve és ledöntve lapjait?*

*Az ismeretlen tűzvészébe nyúlni
ki merészel közülünk? S merészel
a csukott könyv leveles sűrűjében,
ki mer kiutatni? S hogy mer puszta kézzel?*

Pilinszky János

A könyv elektronikus változata

Ez a publikáció az azonos című könyv elektronikus változata. A könyv 2002-ben jelent meg a Szent István Társulat gondozásában az ISBN 963 361 388 4 azonosítóval. Az elektronikus változat a szerző engedélyével készült. A könyvet lekipásztorni célokra a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár szabályai szerint lehet használni. Minden más jog a szerzőé.

Tartalomjegyzék

Impresszum	2
Tartalomjegyzék	3
Bevezető.....	9
Filozófusok gondolatai az életről.....	12
Az út és az erény könyve	12
Az út és erény könyvéből.....	13
Az élet megértése	13
A világtörténet értelme	14
Életelv, amely boldogít	15
Az élet színház	15
Nem sietsz a természetedtől kijelölt cél felé?	15
A filozófia vigasztalása.....	16
Mi ő? Honnan vagy kitől van?.....	16
A dolgok végcélja rejtve van	17
Kezedbe helyeztem emberi sorsodat.....	18
Csak egyszer élünk!	18
Csak föl-föl egyre	19
Folytonosan teremtyük magunkat.....	19
Játékokat játszva élje életét.....	20
A naprendszer halálában	21
Az életcél problémája	21
Tettese vagyok a mindenség történetének	22
Értelemmel terhes élet.....	22
Mi az ember?.....	23
Az ember mindig keres	23
Az ember egy végső célra van rendelve	24
Mi az ember?.....	24
Ki vagyok én?	25
Gondolkodni az élet értelmén.....	25
Miért van egyáltalán létező?	26
Az életcél jelentősége	26
Mi az, amikor az ember azt mondja, hogy élet?	27
Halhatatlanság utáni éhség.....	27
Nagyon kell szeretni az életet	28
Kérdő lény az ember	29
Ne törj egyenesen a célra	29
Az emberről	30
Az emberi lény képes elindulni misztériumának megértése felé.....	31
Az ember adja meg az univerzum értelmét.....	31
Tudósok tanítják az életről.....	32
Az akarat végtelen köröket járhat be	32
Vállalod-e a végtelent vagy sem?	32
Az élet titkának keresése.....	34
Életsors.....	34
Az emberré válás alapfeltétele	35
Milyen lesz az élet a halál előtt?	36

A teremtés értelme rejtve a dolgokban	36
Gyermekeink miért éljenek?	37
Értelmetlen azt mondani, hogy nincs értelme	37
Az élet értelme	38
Ahhoz, hogy az életnek értelme legyen	39
„A semmi és a végtelen között”	39
A miért kérdésre ígéret a válasz	40
Van-e élet a halál előtt?	40
Az embernek van egy története	41
Egy-egy kérdés megválaszolhatatlan	42
Mindenkinek magának kell a saját irányultságát megtalálnia	42
A kérdés, amelyet az egyénnek kell megválaszolnia	43
Miért létezőnk, mi és a világegyetem	44
Keressük a nem létező értelmet	44
Az élet értelméről	44
Az utazásnak célja van	45
Létünk a világegyetemben nem a vaksors szeszélye	45
Az írók írják az életről	47
A legvégsőbb és végső cél	47
Életre nevelni	47
Mi válik hasznodra	48
A kerubi vándor tanítja	48
Az a cél, amelyre engem teremtettél	50
Élni „jót s jól!”	50
Az embernek számára is létezik bizonyos cél	51
Csak végcélunkra gondolva sietünk	52
A napló-ból	53
A boldogulás titkáról	53
Drága szövet az élet	54
Paradoxonok	54
A boldogság nyitja	55
A mély élet	55
Ember leszel, fiam	56
Boldogság	57
Jónak kellene lenni	57
„Van cél, de nincsen út.”	57
Jelleme lett a sorsa	57
Isten az ember, mikor álmodik	58
Zsoltár (részlet)	59
Szembenézni a végtelennel	59
Senki se tűnik el nyomtalanul	59
Szöttes az élet	60
Az emberi kérdés	60
Az üdvösség harc nem kerülhető meg: „egy az életeddel”	61
Az élet az élet	62
A „miért élünk” – álkérdés	62
Az ember szeretetet kér a világtól	63
Élni gyönyörű!	63
Megtalálod az élet értelmét	64
Fény és vallomás (részletek)	64

A keresztény élet célja	65
Abszurd létezésem értelmessége.....	65
Nem azért jöttünk a világra.....	66
Tetszésem szerint élek... ..	66
A nagy-nagy kérdés	67
Miért is vagy a földön?	67
„Mit lépjek?”	67
Olyan virágot kell ültetnünk... ..	68
Életmű az arcunk.....	69
Azzá nőni, ami kell, hogy legyél	69
Mit ér az élet annak, aki... ..	70
Az emberi krízis.....	70
Örülten szerelmesnek kell lenni az életbe!	70
Törekedjete a szeretetre	71
Költők éneklik az életről.....	72
Soha semmi nem volt boldog egészen	72
Élet és halál közt	73
Bölcsesség híján boldog nem vagy	73
Az élet elfut, vissza sohase fordul.....	74
Legrövidebb út a vágyott célhoz.....	75
Élek s hogy meddig, nem tudom.....	75
Az eszmény	75
Mi az élet?	76
„A lélek halhatatlanságá”-ból	76
Ember és természet	77
Remény	78
Ott fenn, – ott int a magyarázat!	79
Mi dolgunk a világon?	80
Honnan és hová?	81
Nagy mélyetek titokzatos.....	82
Világosságot!	83
Sors, nyiss nekem tért... ..	84
Az ember ugyan hova lesz?... ..	84
Bölcselkedés és bölcsesség.....	84
Ne kérdd.....	85
A tegnapokkal fogy az élet	85
Kitől-kihez?.....	86
Táncol, mint az életünk.....	87
Nyugtalan vagyok	87
Akkor lesz értelme, ha véget ér.....	88
Az életem táguló körökben... ..	88
Most élek épp... ..	88
Végszó.....	89
Aki él, az mind mind örüljön	89
Köszönet az életért.....	89
Menekülés az Úrhoz	90
Mi vagyok, óh élet?.....	90
A hit az élet ereje	91
Zsoltár férfihangra	91
Hamlet.....	92

Könyörgés	92
Hogy imádjам a halhatatlant	92
Csak ember.....	93
Isten keze	94
Miért ez? És miért az?.....	94
Az élet lelke	95
Panasz	96
Legyünk, amik vagyunk.....	96
Hogy nagy légy	96
Kutató útra kell menni	97
Oly magányos az ember.....	97
Diadallal élni!.....	98
Tökéletesedni a legfőbb értelemig	99
Hová még?	99
A mindenség balladája	100
Az ember	101
Én érték és erő vagyok.....	101
Nem hiszem, hogy elmúlhat az élet... ..	102
Én úgy születtem a világra.....	102
Ember panasza	102
Örök élet.....	103
Köszönöm nektek az életem	103
Önarckép	104
Teremteni	104
Csillag ha lángol	104
A láthatatlan ember	105
Az élethez.....	106
Életed értelmét kutatod	106
Kérdés	108
Mert így igaz.....	108
Ki érti?	108
A semmi álma	109
„Non inutilis vixi”	109
A bujdosó imája	110
A szőnyeg visszája.....	111
Istenarc.....	111
Fölszálltam a kék végtelenbe	112
Magamtól kérde.....	112
Titkok között folyik életem.....	112
Számvetés	113
Egy másik.....	113
Uton vagyunk.....	113
Isten nem bábuként mozgat bennünket.....	113
Beleolvadunk a végtelenbe	114
Megpróbáljunk mindazok lenni, akik lehetünk?.....	114
Introitusz	115
Egy életem keresztül	115
Szegény egy szegényről.....	116
Elmélkedve	116
Az ismeret	116

Éltem	117
A sokaság fia	117
Életem egyedüli értelme	118
Mitológia	118
Férfiarckép	119
Tanács	119
Kérdés, felelet	120
Arra az egy pillanatra	121
Egy pinceféreg panasza	122
Az ember paradicsomból kiűzött szíve	122
Élni az embernek kevés	123
Kiállítás a pályaudvaron	123
Adassék hála	124
Arra születtem	125
Teológusok hite az élet értelméről	126
Az ember végső célja	126
A keresztény élet négy fokáról:	127
Életünk örállomás	127
Aki hajóját jól akarja igazgatni	128
Legyünk, amivé lehetünk	128
Ki érti meg az ember életének folyását?	129
Az élet tisztelete	129
Az örökkévalóság mint kérdés	130
Élni az életbe vetett hittel	130
A végső cél	131
Az ember végső célja	132
De mi is az ember?	132
Nem ismer „miértet”	133
A legdöntőbb kérdés: mi az élet értelme?	134
Az élet istenére szomjazunk	134
Életművészet	135
Az ember éhez a transzcendens valóság után	135
Hívásunk van	136
Hol van a megnyugtató felelet	137
A döntő élet-kérdésekre rajtunk kívülről várjuk a feleletet	137
Életművészetem	138
Ha figyelni tudnánk az élet sodrára	139
A legfontosabb maga az ember	139
Az ember életének kozmikus jelentése van	139
Három élet	140
A lét egészében találjuk meg életünk értelmét	140
Az ember életértelme	141
Mi az ön személyes életcélja?	141
Mi az élet értelme?	142
Dialógus az emberi élet értelme	142
Életünk minden pillanatának nagy kérdése	143
Mit ér az élet?	144
A test az anyagvilág örök értelmére figyelmeztet	144
Szent könyvek	146
Mahábhárata	146

Korán.....	147
Talmud	148
Biblia – Ószövetség	148
Újszövetség	150
Isten örök terveinek könyve.....	152
Epilógus	153
A kötet szerzői és fordítói, tájékoztató megjegyzések.....	154
Névmutató.....	159

Bevezető

A középkor emberét az üdvösség-kárhozat kérdése foglalkoztatta legjelentősebben. Üdvözl-e halála után vagy elkárhozik? Napjainkban ez a kérdés szinte senkit nem érdekel. A kérdés elhalványulása mellett azonban elemi erővel kérdezi a mai ember: van-e értéke az emberi életnek, van-e értelme életének.

E kérdés-váltást nem kell teljes elfordulásnak tekintenünk az odatúli világtól, hiszen, ha az életnek értelme van, akkor már mindennapjaink a megkezdett örökéletet jelentik; ha pedig értelmetlen az emberi élet, akkor az üresség kárhozata már fészket talált szívünkben.

Egyáltalán az élet értelmére vonatkozó kérdést szükséges feltennünk?

Van, aki szerint 100 ember közül kilencvenkilenc sohasem teszi fel a kérdést: „Érdemes élni?”, hanem önkéntelenül sodródik az evolúció erejével az életben, bár elnémiíthatatlanul jön a másik kérdés, miszerint a „mű”, amelyet létrehozunk, maradandó-e vagy csupán hamut gyúrunk? (Teilhard de Chardin)

Van olyan meggyőződés, mely szerint az élet legfontosabb kérdése, melyet pillanatonként kellene feltennünk magunknak: „mi az élet célja?” (Tenzin Gijaco, a dalai láma)

A legelső kérdés – Heidegger szerint – „Miért van egyáltalán létező, és miért nincs inkább semmi?” Ha ez az első, akkor a második hangozhat így: Egyáltalán miért születtem, és miért inkább nem? Az első kérdés a filozófus szerint legalább egyszer belekondul az ember lelkébe, akár boldogságának pillanataiban, akár kínjának rettenetében. Nos véleményem szerint az élet értékét, értelmét kereső kérdés elől sem lehet véglegesen bezárni a szívünket. Ha pedig megszólal a kérdés, mi lesz a válaszuk?

A szociológusok kutatási területe kiterjed arra is, hogy a megkérdezett felnőtteknek mi a véleménye életük értelméről. 1978-ban a 100 megkérdezett közül 28, 1990-ben 45, 1994-ben 53 nem érezte, hogy életének célja, értelme lenne. – Vajon ma mennyien válaszolnák ezt? A másik kérdés így hangzott: milyen gyakran érzi, hogy már nem tud hinni önmagában. A 100 megkérdezett közül 1978-ban 29, 1990-ben 47, 1994-ben 40 vallotta, néha, gyakran érzik magukat értéktelennek és hinni sem tudnak saját magukban. (Andorka Rudolf)

Mindezeket meggondolva indokoltnak látszik az a munka, amely megszerkesztette ezt a könyvet. E könyv idézeteket tartalmaz, amely az ember értékéről, céljáról szól és keresik életünk értelmét. Gondolatok, amelyek az elodázhatatlan kérdésre választ kiáltanak vagy csupán suttognak, megoldást sejtetnek.

Adnak biztos választ? Megközelítik. Ugyanis a kérdésre igazában 6 milliárd válasz van, ha most pontosan ennyi ember él a földön. Természetesen az olvasó részére a legfontosabb nincs benne, az ő életének értelme nem nyer megfogalmazást, pedig kellene, de azt megadni csak ő maga tudja. Az idézett gondolkodók a keresésben segítenek. Ezért vagyok bátor ajánlani e gyűjteményt.

Egy éjszaka kertemben álltam, néztem az árnyakat és a fényt. Észrevettem, hogy a Holdat egyetlen szőlőlevél takarja el szemem elől. Egy szőlőlevél képes erre? Összehasonlíthatatlanul kisebb, mint a Hold. Igaz, a levél ott van, attól nem látom a Holdat, ám én állok úgy figyelmetlenségből vagy szándékosan, hogy nem láthatom a fénylő égitestet. Szinte lépnem sem kell, csupán megmozdítanom a fejemet, és feltáru előttem a Hold kerek egészében fényes udvarával együtt. Ha az olvasó elől bármi vagy bárki eltakarja élete célját, e könyv segít neki, hogy „arrébb álljon” vagy csupán tekintetét másfelé „mozdítsa” és felfénylik előtte élete értelme.

„Az emberélet útjának felén / egy nagy sötétlő erdőbe jutottam, / mivel az igaz utat nem lelem.” – vallja Dante, a költő-óriás. S hogy megtalálja, nem szégyellte kísérők irányítását elfogadni, a pogány Vergiliuszét és az istenlátástól is szép Beatricéét.

Vajon, aki keresi élete célját, nem igaz utat keres-e? Ha igen, engedjen maga mellé társakat, akik ugyan arra nem vállalkoznak, hogy poklokra át a mennybe vezessenek, de arra igen, hogy kereső töprengésünkben a Cél felé mutassanak...

Az idézett szerzők születésük időpontja szerint kronológiai sorrendben szerepelnek. (A szent Könyvek nem keletkezésük sorrendjében szerepelnek.) Az időrendiség mellett azért döntöttem, mert jól érzékelteti kérdésfelvetésük, meglátásaik, hogy bár egy-két évezred vagy csupán egy század, néhány évtized választja őket el, kérdésük és válaszuk lényegükben azonosak. „Mi új a Nap alatt?” Az ember ember volt Kr. e. az első évezredben és ember a III. évezred ezen évében is. Eszközeink, jelmezeink, fizikai s szellemi környezetünk, lehetőségeink változnak, de az ember ember marad legbensőjében. Ha lesz idő, amikor más égitesten éveket él majd író, filozófus, bizonyára hasonlóan közelíti meg az emberi élet mibenlétét.

A szerzőket csoportokba osztottam. Filozófusok, tudósok, írók, költők, teológusok. Az olvasó így könnyebben tájékozódhat és dönthet, mely gondolkodó csoportnak szempontjai szerint kívánja megközelíteni a kérdést.

Kérem, senki ne vesse össze, hogy egy-egy szerzőtől mennyi szöveget idézek. A „mennység” nem értékelési tényező. Egy mondat többet jelenthet ki, mint egy értekezés. Egy hitben megnyilvánuló vallomás erősebben ragadhatja meg a szívet, mint egy hosszú költemény.

Természetesen észrevételezni lehet, hogy ezt vagy azt a szerzőt miért nem idézem. A tengernyi lehetőségben őket „találtam” meg és őket ajánlom.

Gondolják el, a gyöngyhalász sem ismer minden öblöt, ha pedig többet ismer, mindegyikbe lemerülni nincs módja. Csak néhányba ereszkedik le, s akkor sem képes nyitott szemeivel minden kagylót észrevenni, melyek kincset rejtenek, talán szebbet, mint amelyet hálójába tesz. E gyűjtemény szerkesztője ezen kincseket tudta „felszínre” hozni. Őt magát megérintették. Bízik abban, hogy az olvasót szintén elmélyedésre ösztönzik, megerősítik az ember – önmaga – értékeibe vetett hitben. Balthasar szavaival vallom: „Én sohasem azért írtam, hogy sikereket érjek el, hanem, hogy egyeseknek megmutassak valamit, amiről azt hiszem, hogy látni érdemes.”

Aki kézbe veszi e könyvet, bárhol nyitja ki, kérem előbb tegye fel magának a kérdést, hiszen erre keressük a választ: mi a csodálatos az emberi életben? Mi az, amiért érdemes volt megszületnünk? Életünknek van-e értelme, s ha van, akkor az én életemnek mi az értelme?

E kérdések önös módon hangzanak, mintha csak saját magával foglalkozna az ember. A valóságban mindezen kérdések kiáltóan időszerűek napjainkban. Talán soha indokoltabban, mint ma! Gondoljunk csak az abortusz, az eutanázia és a klónozás vitáira, tényeire... Ez utóbbi jelenségek kérdéseinket társadalmivá, közösségivé emelik.

Szükséges még meggondolásra ajánlanom, hogy jelmezek és szerepek nélküli „énem” tegyem a kérdés középpontjába. Mezítelenül jöttem, és mezítelenül megyek el. Tehát póre életünknek mi az értelme?

Tehát elsősorban nem azt kutatom, mi az értelme a személyekhez való viszonyomnak: apa, anya, feleség, társ, gyermek stb. Sem azt, mi értelme a tárgyakhoz való viszonyomnak; gazdag vagyok-e vagy szegény; alföldön élek-e vagy hegyek között. Sőt az sem a legfontosabb, mi a foglalkozásom, mi a hivatásom.

Mindezek lehámozhatók rólam, könnyedén lehullanak, mint hagymáról a héjak, egyenként, igen és a döntő: mi vagy ki van alatta, –
ki hordozta mindezt, ki az, aki e „jelmezekben” játszotta „szerepeit”,
ki az, akit annak hittek, aminek látták, és ki az, akiről saját maga vélte, hogy az,
de belül, legmélyén az ember, a maga egyetlenségében, kimondhatatlanságával együtt ki és életének értelme mi?!

Aki bátor így önmagába nézni, mély önismeretében feldereng előtte a cél. Ismert lesz a másik ember. A Mindenség Titka pedig többet vall magáról.

Az élettel nem lehet úgy foglalkozni, hogy szemébe ne néznénk a halálnak. Ha szembenézünk a halállal, elkerülhetetlen a kérdés: és mi lesz azután? Megsemmisülés vagy örökkévalóság?

Ha értelme és célja van az emberi életnek, akkor nem lehet sorsa a megsemmisülés. Az igazi érték maradandó. Az Isten örök. Ha az emberben van isteni, akkor halhatatlan. Az élet értelmére keresett válasz örök sorsunk alakulását is faggatja.

Az ember vizsgálódása a Jóság, az Igazság és a Szépség iránt, óhatatlanul érintkezés a Végtelennel. Az élete értelmét kereső ember a Végtelent „érintgeti”.

Aki a Végtelen felé közelít, az képes „felismerni a felszín átkozott történetének örök értelmetlen zűrzavara mögött és alatt az áldott történelem végső célját: emberré lenni. Felismerni, hogy végül is semmi, de semmi bennünket tökéletesen ki nem elégít, sem érzéki gyönyör, sem gazdagság, sem hírnév, sem hatalom, hanem csak ez az egy: végre, végül emberré lenni.” (Hamvas Béla)

Emberré lenni, emberré, akinek nem kisebb célt adott Jézus Krisztus, mint hogy „Legyetek tökéletesek, amint mennyei Atyátok tökéletes!”

Mács István

Filozófusok gondolatai az életről

*„Mert végre is mi az ember a természetben?
...a dolgok végcélja és lételve leküzdhetetlenül
rejtve van számára egy átláthatatlan titokban,
mert egyáltalán képtelen meglátni a semmit, amelyből
vétellett és a végtelent, amelyben elmerül.”*

Pascal

*„Az életet csak visszatekintve lehet megérteni,
de előretekintve kell végigélni.”*

Kierkegaard

Az út és az erény könyve

részletek

Az egész világ nagynak nevez engem
és azt mondja, hogy más vagyok, mint a többi ember.
De éppen ebben rejlik a nagyság,
hogy valaki más, mint a többi.
A többiek tündökölni akarnak,
pedig valóságban kicsinyek.
Van három kincsem, ezeket becsülöm és megőrzöm.
Az egyik a szeretet,
a másik a megelégedés,
a harmadik az alázat.
A szeretet erőssé teszi az embert,
a megelégedés nagylelkűvé.
Az alázat tesz képessé
egy birodalom kormányzására.
Manapság az emberek mit sem akarnak
tudni a felebaráti szeretetről.
Manapság az emberek kíméletlenek.
Semmit sem akarnak tudni a takarékoságról
s ehelyett annál pazarlóbbak.
Semmit sem akarnak tudni a szerénységről,
ehelyett annál jobban törtető.
De ez maga a halál!
A szeretet a harcban győztessé, a védekezésben erőssé tesz.
Az ég irgalmával átöleli, akit meg akar menteni.

...

Aki másokat ismer, okos.
Aki magát ismeri, bölcs.
Aki másokat legyőz, erős.
Aki önmagát győzi le, hős.

Aki megelégedett, gazdag.
Aki bátran tör előre, az eléri célját.
Aki helyét nem hagyja el, az maradandó.
Aki a halállal nem enyészik el, annak örök élete lesz.

Az út és erény könyvéből

Okos, aki érti az embereket;
aki önmagát érti: ihletett.
Hatalmas, aki másokat legyőz;
aki önmagát legyőzi: erős.
Aki törekszik: nincs híján akaratnak;
aki megelégszik: gazdag.
Aki nem veszti természetét: hosszú életű;
aki nem veszti emlékezetét: örök életű.

...
Rang vagy élet: melyik a főbb?
Kincs, vagy élet: melyik a több?
Szerzés, vagy vesztes: melyik a Túlélhetőbb?
Aki sokat szerzett, sokat vesztett;
Aki sokat gyűjt, több kárt szenved.
Aki megelégszik, kudarc nem éri,
aki megtorpan, veszély nem éri,
a maradandóságot éli.

...
Aki nem becsüli saját életét,
valóban az becsüli életét.

...
...az igaz ember
a valódit akarja és nem a látszót,
a gyümölcsöt akarja és nem a virágot,
a közelit akarja és nem a távolit.

...
Kincs, gőg, rang egyszerre:
mekkora szerencsétlenség!
Alkotni, adni, majd visszavonulni:
ez az égi bölcsesség.

Lao-ce

Az élet megértése

Aki megértette az élet mibenlétét, az nem törekszik az életben felesleges dolgok után. Aki megértette a sors mibenlétét, az nem siet megszerezhetetlen tudás után.

...
Ne azt tárd fel, ami emberi, hanem mi az Égtől ered. Ki az Égit ápolja, valóját élteti, ki az emberit gondozza, bajait növeli. Ha az Égtől el nem fordul, s az emberit meg nem veti, már az igaz úthoz közelít minden emberfia.

...

Konfucius a Lü Liang vízesésnél nézelődött. A harmincszor nyolc láb magasból lezúduló víztömeg még negyven mérföld távolságra is sűrűn tajtékzik ott, nem is merészkedett bele soha még se teknősbéka, se hal, de még óriás vízigyík sem. Ámde egyszer csak egy emberre lett figyelmes, aki ott úszkált benne. Azt gondolta, talán valami életunt keresi így a halált, leszalasztotta hát tanítványait, hogy mentsek ki a folyóból. De az ember alig pár száz lépésnyire kimászott a partra, megszártgatta haját, és dalolva elindult a folyam mellett. Konfucius utána sietett, és faggatni kezdte:

– Az imént azt hittem, kísértetet látok. De most, így közelebből már látom, hogy mégis ember vagy. Szabadna megkérdezni: csak nem a világtörvény ismerője vagy, hogy így jársz-kelsz a vízben?

Az ember így válaszolt:

– Nincs semmiféle titkos tudásom. Gyermekkoromban adottság volt, ahogy növekedtem, természetem része lett, s felnőttként már olyan nekem, mint az Ég rendelése. Ahogy a forgatag visz, úgy merülök alá, és úgy tűnök elő, ahogy a sodrás kivet. Csak a víz törvényét követem, magammal nem gondolok, így tudok úszkálni benne.

– Mit jelent az, hogy gyerekkorodban adottság volt, ifjúkorodban természeteddé vált, és felnőttként az Ég rendelése ez neked? – kérdezte Konfucius. Az ember így válaszolt:

– Hogy itt születtem és otthon vagyok a hegyek között, ez adottság. A vízben növekedtem, és otthonra lelek benne, így: mindez természetes nekem. Nem tudom mitől, de ilyenné lettem: ez az Ég rendelése – mondotta az ember.

...

Hogy az élet miért kezdődik el, senki se tudja – megmagyarázhatnám tán, ha a sorsra hivatkoznék?

Hogy az élet miért ér véget, senki se tudja – megmagyarázhatnám tán, ha a sorsra nem hivatkoznék?

Van úgy, mintha választ kapnánk – megmagyarázhatnám tán, ha a szellemekre nem hivatkoznék?

Van úgy, mintha nem is lenne válasz – megmagyarázhatnám tán, ha a szellemekre hivatkoznék?

...

Amíg azt sem tudod, hogyan kell szolgálnod az embereket, addig hogyan tudhatnád szolgálni a szellemeket? Még az életet sem ismered, mit tudatsz akkor a halálról?

Csuang-ce

A világtörténet értelme

Sun, a nagy fejedelem, azt kérdezte Csentől: Elsajátíthatom-e a világtörténet értelmét? Csen így felelt:

– Még a tested sem a tiéd, hogyan akarod akkor az értelmet a magadévá tenni?

Sun így szólt:

– Ha a testem nem az enyém, ugyan kinek a tulajdona?

Az így felelt:

– Az Ég és a Föld mérte ki ezt a formát. Életed sem a tiéd. Az Ég és a Föld által számodra kimért erők egyensúlya az. Természeted, sorsod, az sem a tied. Ez az út, amit az Ég és a Föld neked szánt. Fiad és unokád sem a tied, a Föld és az Ég ezeket az utódokat szánta neked. Ezért van az, hogy megyünk, de nem tudjuk, hová, maradunk, de nem tudjuk, hol, eszünk, de nem tudjuk miért: ez mind az Ég és a Föld nagy ereje – ki mondhatná, hogy az az övé.

Lie-ce

Életelv, amely boldogít

Van olyan életelv, amely a jelenben boldogít, a jövőben szenvedést okoz. Van olyan életelv, amely a jelenben is szenvedéssel jár, a jövőben is szenvedést okoz. Van olyan életelv, amely a jelenben szenvedéssel jár, a jövőben boldogságot okoz. Van olyan életelv, amely a jelenben is boldogít, a jövőben is boldogságot okoz.

Melyik az az életelv, amely a jelenben is boldogít, a jövőben is boldogságot okoz?

Vannak olyanok, akik természetüktől fogva mentesek a vad szenvedélyektől, és nem okoz nekik állandó szenvedést és bánatot a szenvedély. Természetüktől fogva mentesek a gyűlölettel, és nem okoz nekik állandó szenvedést és bánatot a gyűlölet. Természetüktől fogva mentesek a vad tévelygésektől, és nem okoz nekik szenvedést és bánatot a tévelygés. Minden vágytól távol, minden bajtól távol, e távolmaradásuk szülte, elmélkedve elgondolkozó, boldog örömben az első révület állapotába jutnak.

Majd az elmélkedést és gondolkozást feladva, elérik a belső nyugalmat, az elmélkedés és gondolkozás nélküli, feloldódásból fakadó, boldog örömet: a második révület állapotába jutnak. Majd az örömről is lemondva, egykedvűen, az emlékezést és a tudatot összpontosítva azt a boldogságot érzik testükben, amelyről az igaz emberek ezt mondják: „Az egykedvűen emlékező boldogan él”: a harmadik révület állapotába jutnak. Majd a boldogságon túljutva és a szenvedésen túljutva, az egykori bánat és vidámság megsemmisítése után elérik a szenvedés nélküli, a boldogság nélküli, egykedvű és tiszta emlékezést: a negyedik révület állapotába kerülnek. Testük pusztulása után, haláluk után jó útra, égi világba kerülnek.

Erről az életelvről mondják, szerzetesek, hogy a jelenben boldogít, a jövőben is boldogságot okoz.

Buddha

Az élet színház

Jegyezd meg: színdarabban szerepet kell játszani és a színházigazgató parancsol. Rövid szerepet szán neked vagy hosszút, nem lehet kifogásod ellene. Ha a koldus szerepét osztja neked, ezt kell játszani a szerep természetéhez híven, és éppen úgy, ha a nyomorék vagy az uralkodó király, vagy a gazdag magánzó szerepét nyered el. Feladatod csak ez az egy: a kiosztott szerepet játszani, és pedig jól. A szerepet más választja ki.

Epiktétosz

Nem sietsz a természetedtől kijelölt cél felé?

„Akinek életcélja nem egységes és nem mindig ugyanaz, az nem tud egész életén át egy és ugyanaz maradni.” Nem elég azonban ennyit kijelenteni, ha hozzá nem fűzöd, milyen is legyen a cél.

Reggel, ha nehezedre esik a felkelés, gondold tüstént rá: „Arra ébredek, hogy emberhez méltóan munkálkodjam. Rosszul esnék-e annak végzésére indulnom, amiért születtem, aminek kedvéért világra jöttem? Vagy arra rendeltettem-e, hogy párnámon heverészve melengessem magam? – Mindenesetre ez élvezetesebb! – De hát élvezetre születtél-e? Általában: tétlenségre vagy tevékenységre? Nem látod-, hogy a növények, a verebek, a hangyák, a pókok, a méhek megteszik a magukét, és a maguk részvételével hozzájárulnak a világ harmóniájához? S te nem akarsz emberi kötelességeidnek eleget tenni? Nem sietsz a természetedtől kijelölt cél felé?

...a jó embernek van még egy különös sajátossága: szíves örömmel fogadja, ami a sors rendeléséből történik vele, a keblében levő géniust nem mocskolja be, és a képzetek zavaros tömegével sem nyugtalanítja, hanem derülnék őrizi meg, és az istenségnek illendő módon alárendelve magát, beszédében mindig igazmondó, cselekedeteiben mindig igazságos. S még ha az egész világ kétségbe vonná is, hogy egyszerűen, erényesen, derűsen él, akkor sem neheztel senkire és nem tér le arról az ösvényről, mely az élet céljához vezet, ahová kinek-kinek tisztán, nyugodtan, minden földi béklyótól mentesen, sorsával kényszeredettség nélkül megbékélten kell elérkeznie.

Marcus Aurelius

A filozófia vigasztalása

(a harmadik könyvből)

– Hallani vágyosz, mondd: hát még akkor hogyan lánognál a kíváncsiságtól, ha tudnád, hová készüllek elvezetni!

– Hová? – kérdeztem.

– Az igazi boldogsághoz – válaszolta –, amiről a te lelked is álmodik, de őt magát, mivel tekintetét árnyképek kötik le, meg nem pillanthatta.

– Tedd meg, könyörgök! – kiáltottam ekkor. – Ne késlekedj megmutatni, hogy milyen az az igazi boldogság!

– Nos vedd fontolóra a következőket: Hogy az Isten, mindenek alkotója, jó, ezt mindenki könnyűszerrel átlátja. Hogyisne volna az, ha egyszer nála jobbat elképzelni se lehet? A gondolkodó ész pedig akként mutatja ki Isten jó voltát, hogy egyúttal e jóság tökéletességét is bebizonyítja. Mert he nem ilyen volna, nem lehetne mindenkinek alkotója. Ez esetben ugyanis a tökéletes jónak volna valami nála előbbre való birtokosa, ami őt sorban és korban megelőzné, hiszen világos, hogy ami tökéletes, az megelőzi a fogyatékosabb tökélyűt. De hogy ezt az okoskodást végtelenségig ne nyújtsuk, mondjuk ki: a legfőbb jónak a legfőbb Isten a magában hordozója.

A tökéletes jó azonban, megállapítottuk, azonos az igazi boldogsággal! Ebből pedig szükségszerűen következik, hogy a tökéletes boldogság a legfőbb Istenben lelhető fel.

– Elismerem – mondtam –, bárhogy nézzem, nincs semmi, amit ellene vethetek.

– Rádadásul – mondta a Filozófia –, ahogy a matematikusok szoktak bebizonyítani, tételeiből közvetlenül levezetni még valamit (ők porizmának nevezik), nos, én is megajándékozlak téged egy ilyen korollárium-félével.

Ugyanis mivel a boldogság elnyerésével lesznek az emberek boldogok, a boldogság pedig maga az istenség: önként adódik ebből, hogy az istenség elnyerése tesz boldoggá. De ahogy az igazságra szert téve igazak, a bölcsességre szert téve bölcsék leszünk, ekképp az istenség megszerzése révén istenekké kell lennünk.

Minden boldog: isten; Isten azonban csak egy van; annak viszont, hogy részesülés révén akárhány legyen, nincs semmi akadálya.

Boethius

Mi ő? Honnan vagy kitől van?

Az ember születésétől kezdve, e világi idejének egész futása során nem törekedhet hasznosabbra és szükségesebbre, mint hogy önmagát helyesen megismerje; 1. Mi Ő? 2.

Honnan vagy kitől van? 3. Mi célból teremtetett? És 4. Mi a hivatása? Komoly szemlélődés közben már kezdettől úgy találja, hogy az összes teremtménnyel együtt Istentől származik. Másodszorra pedig úgy találja, hogy a teremtmények közül ő a legnemesebb teremtmény. Ebből azután arra a felismeréshez juthat, hogy Isten jóindulattal van iránta, mert e világ urává tette, és ellentétben a többi teremtménnyel, értelemmel, ésszel és tudattal ajándékozta meg, s legfőképpen beszéddel, azért, hogy mindent, ami csak hangzik, mozdul, mozog, él és növekszik, megkülönböztethessen, és minden egyes erényt, tevékenységet és származást megítélhessen, és kezébe adta mindezt, hogy értelmével és eszével megzabolázhassa, és akarata szerint tegyen velük, ahogy tetszik.

S még ennél is magasabb és nagyobb megismerést adott Isten az embernek, hogy képes a dolgok szívébe nézni, milyen esszencia, erő és tulajdonság lakozik is bennük, a teremtményekben.

Ezenfelül Isten az értelmet és a legmagasabb érzékenységet adta neki, hogy képes Istennek, teremtőjének megismerésére, arra, hogy ki és mi, s miként és hol van? Miből teremtetett és származik az ember? és az örök, teremtetlen, végtelen Istennek miként képe, léte, tulajdona és gyermeke; hogyan teremtetett az isteni lényegből, akiben Isten léte és birtoka van, akiben Isten szelleme él és kormányoz, s akit Isten szíveként és lényegeként szívből szeret, s akinek kedvéért ezt a világot az összes teremtménnyel teremtette; melyek az ember értelme és uralkodása nélkül javarészt nem élhetnének ilyen minőséggel.

Mivel pedig az ember tudja, hogy kettős ember, jóban és gonoszban részes, hogy minden az ő tulajdona, s ő ugyanaz az ember, aki egyszersmind jó és rossz, s ezért jutalmát mindkettőtől várhatja, mert ahová lelke ebben az életben törekszik halálával, lelke oda nyomban meg is érkezik; és itt végzett munkája alapján, az utolsó napon, erővel feltámad, és örökké él, és megdicsőül, és ugyanaz örök tápláléka és kínja lesz.

Ezért az ember számára a világban, mialatt nyomorult, romlott húsházában nagy veszedelemben él, semmi sem szükségesebb, mint hogy önmagát helyesen megismerje, Ha pedig magát helyesen ismeri, akkor ismeri Istent is, teremtőjét, és az összes teremtményt; és ismeri Isten iránta való érzületét. És ez a megismerés nekem a legdrágább mindazok közül, melyekre valaha rátaláltam.

Lelke szerint az ember égő, örök természet, szikra a középben, amelyből a tűz ered. Ha ez az alap az isteni fényt nem érheti el, akkor sötétség lesz, a magnetikus, szívó, sóvárgó erő sötétsége; de ha eléri a tűzből a fényt, s e magnetikus sóvárgás Isten szeretetének kiáradt egységéből táplálkozik, akkor a tűzből az igaz, jó szellem fakad, ahogy a fény ragyog ki a gyertyából.

Jakob Böhm

A dolgok végcélja rejtve van

Mert végre is mi az ember a természetben? Semmi a végtelenséghez, minden a semmihez viszonyítva, közép a semmi és a minden között. Végtelen messze van tőle, hogy felfogja a szélsőségeket, a dolgok végcélja és lételve leküzdhetetlenül rejtve van számára egy átláthatatlan titokban, mert egyaránt képtelen meglátni a semmit, amelyből vétetett, és a végtelent, amelyben elmerül.

...

Nádszál az ember, semmi több, a természet leggyengébbike; de gondolkodó nádszál. Nem kell az egész világmindenségnek összefognia ellene, hogy összezúzza: egy kis pára, egyetlen csepp víz elegendő hozzá, hogy megölje. De még ha eltaposná a mindenség, akkor is

nemesebb lenne, mint gyilkosa, mert ő tudja, hogy meghal; a mindenség azonban nem is sejti, hogy mennyivel erősebb nála.

Tehát minden méltóságunk a gondolkodásban rejlik. Belőle kell nagyságunk tudatát merítenünk, nem a térből és az időből, amelyeket nem tudhatunk betölteni. Igyekezzünk hát helyesen gondolkodni: ez az erkölcs alapelve.

Nem helyes, ha az ember azt hiszi magáról, hogy állat vagy angyal, és az sem, ha sem nagyságáról, sem alacsonyságáról nem vesz tudomást – neki tudnia kell mindegyikről.

Jó dolog kimerülnünk, belefáradnunk az igazi jó hasztalan kutatásába, hogy aztán kinyújthassuk kezünket a megszabadító felé.

Blaise Pascal

Kezedbe helyeztem emberi sorsodat

Az ember legyen ember! Helyzetétől függően alakítsa magát azzá, amit a legjobbnak tart.

...

Az Istenség csak saját szorgalmunk, saját értelmünk és erőink által segít bennünket. Miután megalkotta a Földet és a Föld értelem nélküli teremtményeit, megmintázta az embert, s így szólt hozzá: „Légy az én képmásom, légy Isten a Földön! Uralkodj és parancsolj! Munkáld ki magadban mindazt a nemességet és kiválóságot, amire természeted képes; nincs rá szükség, hogy csodákkal gyámolítsalak, mert kezedbe helyeztem emberi sorsodat; de minden szent és örök természettörvényem a segítségére lesz.”

...

A Földön itt...

A Földön itt csak álom, álom
az életünk.
Lengünk, mint árnyak a hullámon
és elveszünk.
Az idő méri útjainkat
s a tér idelenn;
s nem tudjuk, hogy ölében ringat
a Végtelen.

Johann Gottfried Herder

Csak egyszer élünk!

Csak egyszer élünk. Ha halálod pillanatáig helyesen élted életedet, tehát úgy, hogy az öröklétre irányítottad azt: akkor Istennek hála és dicséret mindörökké, s ha nem, az már mindörökkön jóvátehetetlen. Csak egyszer élünk!

Isten a szeretet. Még nem volt ember, akit ez a gondolat ne árasztott volna el leírhatatlan boldogsággal akkor, ha teljes, személyes jelentőséggel tudta azt megtölteni: „Isten a szeretet, ami azt jelenti: Isten szeret téged.” (Következő pillanatban azonban, amikor az ész rádöbben, hogy Isten által szeretve lenni a szenvedést jelenti: félelmetes!) „Igen, de Isten ezt szeretetből akarja, mert azt akarja, hogy szeresd őt; és hogy általad akar szeretve lenni, ez az ő irántad való szeretete”: igen, igen! (A következő pillanatban azonban, amikor a szenvedéssel már komolyra fordul a dolog: félelmetes!) „Igen, de ez szeretetből van; sejtelned sincs róla, hogy szenved ő, mert jól tudja, hogy fáj a szenvedés; de mégsem válhat mássá, mert akkor nem

lehetne többé szeretet”: igen, igen! (A következő pillanatban azonban, midőn a szenvedés már igazán komolyra fordul: félelmetes!)

Csak vigyázz, vigyázz! Nehogy az idő hasztalan szenvedések között hasztalan múljon el; gondolj rá: csak egyszer élünk.

Az életet csak visszatekintve lehet megérteni, de előretekintve kell végigélni.

Sören Kierkegaard

Csak föl-föl egyre

Ecce homo

Már tudom, ki volt az őszám!
Mint szilaj láng kergetőzőm,
izzom, önmagam iszom.
Fény lesz, amit útba ejtek,
pörnye, amit ott felejték:
láng vagyok én, láng bizony!

Fölfelé

„Hogyan jutok majd föl a hegyre?”
Mit kérdezed, csak föl-föl egyre.

Csillagerkölc

Kit rendelt csillag-pálya vár,
mit neked, csillag, a homály?

Zúgj át üdvözülten a mán!
Nézz túl idegen nyomorán!

Fényhazád a nagymesszi ég;
ne törd meg a részvét szégyenét bűnét!

Parancsod csak egy: tiszta légy!

Nietzsche

Folytonosan teremjük magunkat

A befejezett arcképét magyarázza a modell arca, a művész természete, a palettán feldobott színek; de ha előre ismerjük is mindazt, ami magyarázza, senki, még a művész maga sem láthatta volna pontosan előre, mi lesz az arckép, mert azt előre megmondani annyi lett volna, mint az arcképét elkészíteni, mielőtt készen volna. Képtelen föltevés, mely önmagát dönti meg.

Ilyenek életünk pillanatai, melyeknek mesteremberei vagyunk: Mindenikük valami teremtséfele. És valamint a festő tehetsége alakul vagy elváltozik, mindenesetre módosul, műveinek hatása alatt, úgy minden egyes állapotunk, amint kilép belőlünk, módosítja személyünket, mert ő az új forma, amit éppen most adtunk önmagunknak. Igazunk van tehát, mikor azt mondjuk, hogy amit teszünk, attól függ, mik vagyunk; de hozzá kell tennünk, hogy egy bizonyos mértékben azok vagyunk, amit teszünk, és hogy folytonosan teremjük magunkat.

Az ember nem cselekednék, ha nem tűzne célt maga elé és csak azért keresgél, mert nélkülöz. Cselekvésünk így a „semmitől” a „valami” felé halad és lényege, hogy „valamit” hímez a „semmi” vásznára. Ha látogatót vezetek egy szobába, melyet még nem bútoroztam be, azt mondom neki: „nincs ott semmi”. Pedig tudom, hogy a szoba tele van levegővel; de minthogy nem a levegőre ülünk le, a szobában igazán semmi nincsen, ami ebben a pillanatban a látogatónak és magamnak valamit számítana. Általában az emberi munka hasznosság teremtésében áll, míg e munka el nem végződött, addig nincsen „semmi”, – semmi abból, amit akartunk. Életünk így ürességek kitöltéséből áll, melyeket értelmünk a vágy és a sajnálkozás értelmén kívül való befolyása s az élet szükségleteinek nyomása alatt fogalmaz meg; s ha az üresen hasznosságnak, nem dolgoknak hiányát értjük, akkor ebben az egészen viszonylagos értelemben mondhatjuk, hogy állandóan az ürestől a teli felé megyünk. Ez cselekvésünk járásának iránya.

Az állat a növényre támaszkodik, az ember az állatiságon nyargal s az egész emberiség a térben és az időben futó óriási hadsereg, mely mindent magával sodró iramban vágat mellettünk, előttünk, mögöttünk,

fel tud forgatni minden ellenállást,
át tud ugratni sok-sok akadályt,
talán a legnagyobbat is,
a halált.

Henri Bergson

Játékokat játszva élje életét

Isten természettől fogva megérdemel minden boldog komolyságot. Az embert arra alkották, hogy Isten játékszere legyen és ez a legjobb benne. Így tehát engedelmeskedjék ennek a szózatnak, és élje életét a legszebb játékokat játszva, épp fordítva, mint most! De ha a játék a legkomolyabb dolog, akkor: „úgy kell az életet élni: bizonyos játékokat játszva, áldozva, énekelve és táncolva, hogy az isteneket kegyesre hangoljuk, és elnyerhessük a győzelmet”. Így: „a természet akarata szerint fognak élni, mert hiszen a legtöbb vonatkozásban dróton rángatott bábuk, akiknek csak egy kis részük van az Igazságban”. (Platon)

Az élet küzdelem. Régi igazság ez. A kereszténység tudta minden időben. Abban a megállapításunkban, mely szerint a kultúra törekvést rejt magában, már benne van ennek az igazságnak kultúrelvi érvényessége. Minden törekvés küzdelmet jelent, vagyis erős akaratnak és végső erőknél alkalmazását az akadályok leküzdésére, melyek egy cél elérését hátráltatják vagy annak útjában állnak.

Az ember lelki életének egész terminológiája a küzdés birodalmában mozog. Az élő szervezetnek egyik leglényegesebb ismertetőjele az, hogy bizonyos mértékben harcias magatartású. Már az élettani gondolkodás is magába foglalja ezt a mondást: az élet küzdelem. Érthető az a tan, mely mindent alávet az élet követeléseinek, egy jelszót sem ragad meg oly mohón, mint éppen ezt. Vajon azonban hogyan értelmezi?

A keresztény tan, lényegének és célkitűzésének megfelelően, a Rosszat jelölte meg a leküzdés tárgyául. A Rossz tagadása volt mindannak, ami a kinyilatkoztatás szerint Isten akarata, bölcsessége, szeretete és jósága, s ami az emberi lélekben gonoszként válik tudatossá. Itt van tehát végső fokon az a terület, amelyen a küzdelmet lefolytatni lehet és kell: az ember küzdelme az önmagában rejlő Gonosszal szemben.

Johan Huizinga

A naprendszer halálában

Hogy az ember olyan okok eredménye, amelyek a legkevésbé sem törődnek a céllal, amelyhez viszik őt; hogy eredete, növekedése, reményei és félelmei, szeretete és hite semmi más, mint atomok véletlen együttesének folyománya; hogy sem szenvedély, sem hősiesség, sem a gondolat és érzés intenzitása nem mentheti át az egyéni életet a síron túlra; hogy a korok minden munkája, minden odaadás, minden ihlet, az emberi génusz minden, Napnál csillogóbb ragyogása arra van ítélve, hogy kialudjék a Naprendszer roppant halálában, és az Ember alkotásának temploma sírját lelje egy romokban heverő Univerzum törmelékei között – mindezek a dolgok, ha nem is minden vitán felüliek, de annyira közel állnak az igazsághoz, hogy semmilyen filozófia sem remélhet elfogadást, ha elveti őket.

Bertrand Russell

Az életcél problémája

Hogy életünknek van-e valami rajta kívül fekvő célja, ezt éppoly kevésbé tudjuk, amint a világegyetem rendeltetését sem ismerjük.

Ha tehát transzcendens és kész, adott célokat nem is ismerünk, számolnunk kell általunk kijelölt célokkal, melyeket életünk maga termel, s törekvéseink táplálnak. Az ilyen célt, melyet mi tűzünk ki önmagunk elé, mely nem kívülről van, mintegy heteronómikusan adva, hanem autonómiánk alapján alakul ki, már nem célnak, hanem eszménynek nevezzük... Az ember célja és hivatása az lesz, amit maga elé tűz, s helyes életcél az, mely helyes értékelésen alapulva oly eszményt állít elénk, melyért érdemes élni és mindenünket feláldozni, mert abszolút értéket képvisel.

És valójában ezt keresték minden időben az emberek, midőn életük végső célja után tudakozódtak. Nem az érdekelte őket elsősorban, hogy miféle transzcendens hatalom és mi végből hozta őket létre, de hogy mi adhat értéket életüknek: mely után törekedve küzdelmeik és szenvedéseik megérik a fáradságot, vagyis mily törekvés az, amiért érdemes élni?

Az előző fejtegetések után az élet helyes eszményének csak a legfőbb jót tarthatjuk, vagyis az igazi erkölcsiséget. Ez a helyes, az emberhez méltó életcél, mely annál is inkább fölemeli és nagygyá teszi, mert önmaga tűzi maga elé, nem pedig külső hatalom szorítja rá.

Pauler Ákos

Tettese vagyok a mindenség történetének

„... tettese vagyok a Mindenség történetének, és annak rám eső részlegéért örökre felelős...”

Egy nagy folyóban, cseppre csepp szalad,
Egy mély lavina kúszva jó, halad,
Egy széles tónak vize egyre nő,
És dús fővény tölt medret: az IDŐ.

...

A MOST, e semmi, mégis mindenünk,
Mert rajta vásárlódik életünk,
S ha célt keresve lépted múltba tér,
Vagy jövődödbe futsz az álmokér'...
S a MOST-nak kis fonálja elszakad,
Majd látod, hogy IDŐD nem volt egyéb,
mint – tenmagad.

Tetteid mérnek meg téged!

De honnan a tetteknek ez a fejedelmi prioritása? Miért nem teljes a lélek ajándéka, ha tettben nem végződik?

Mert csak a tettben van ott az egész ember; van gondolkodó ember, van érzelő ember, van makacs ember, van szemlélődő ember, – mi mindent lehetne még az emberi eszméletből kihasítani, amiben a lélek elmerülhet! – és ha elmerül benne, mindig részlet marad, mindig félben marad?! Egyikben sem teljeseedik ki a maga egészében, – de mindez a gondolat és akarás, emlékezés és jövődömondás, érzélem és elhatározás, mind együtt van az öntudatos cselekvésben. Az átgondolt, szándékolt, elhatározott cselekvés, ez már az egész ember.

Dienes Valéria

Értelemmel terhes élet

Az ember elfogad valamit, s nem valamiféle „tartalmat” fogad el, hanem egy jelenlétet, egy jelenlétet, mint erőt. E jelenlét és ezen erő három dolgot foglal magában, elválaszthatatlanul, de mégis úgy, hogy három külön dologként szemléljük.

Először: a valóságos kölcsönösség, az elfogadtatás, az összekapcsolódás egész gazdagságát; anélkül, hogy bármiképpen meg tudnánk mondani, milyen is az, amivel össze vagyunk kapcsolva, s anélkül, hogy az összekapcsoltság bármiképpen megkönnyítené az embernek életét – terhesebbé teszi az életet, de értelemmel terhessé.

És íme, másodszor: az értelem kimondhatatlan megerősítése. Az értelemért zálog szavatol. Semmi, immár semmi nem lehet értelem nélkül való. Az élet értelmének kérdése nem kérdés többé. De ha még létezne is, nem kellene megválaszolni. Nem tudod az értelmet felmutatni, és nem tudod meghatározni, nem találhatsz formulát, nem találhatsz képet, mely kifejezné, s mégis bizonyosabb előtted, mint érzékeid érzékletei. De hát mit akarhat velünk, mit kívánhat tőlünk a kinyilatkoztatott és rejtező? Nem azt akarja, hogy megfejtsük, erre nem vagyunk képesek, csupán azt akarja, hogy tegyük.

S ez a harmadik: ez az értelem nem „egy másik élet” értelme, hanem ezé a mi életünké, nem valamiféle „odaát” értelme, hanem ezé a mi világunké, és azt akarja, hogy ebben a világban mutassuk fel érvényességét.

Az értelmet ajándékként elfogadhatjuk, de nem tapasztalhatjuk; és éppen ez a szándéka velünk. Az értelem záloga nem akarja, hogy bennem elzárva maradjon, hanem azt akarja, hogy általam a világra szülessen.

Az ajándékként elfogadott értelmet minden egyes ember csak lényének egyetlenségével és életének egyetlenségével tanúsíthatja.

Az Istennel való találkozás nem azért történik az emberrel, hogy Istennel foglalkozzék, hanem hogy az értelmet tettel bizonyítsa a világban. Minden kinyilatkoztatás elhívás és küldetés.

Isten sohasem mondta még nekem:

„Nézd ez az út, amely hozzám vezet! A másik nem!” Azt azonban mondta már:

„Minden dolog, amit teszel, úttá lehet, mely hozzám elvezet, ha azért teszed, hogy hozzám vezessen!”

Martin Buber

Mi az ember?

Ha méltóságuk szerint soroljuk fel azokat a kérdéseket, amelyet az ember feltehet magának, akkor az a legelőkelőbb köztük, amellyel Aquinói Szent Tamás SUMMÁja kezdődik: Mi az Isten? Ez az örök kérdés, amelynek megválaszolásától minden más lehetséges – nemcsak emberileg lehetséges – kérdés függ, le egészen a legjelentéktelenebbnek látszóig. A második kérdés, amely méltóságban közvetlenül az első után következik, ez: Mi az ember? Ezzel a második kérdéssel nemcsak a szellemiség talaján állunk, mint az elsővel, hanem a földön is.

Minden válasz elején és végén, amelyet erre a kérdésre: Mi az ember? adni lehet, a kinyilatkoztatás válasza áll: *Faciamus hominem ad imaginem et similitudinem nostram!*

De mit jelent ez: Isten képére teremtve?

Mert Isten szellem, és aki az ő képére van teremtve, az teremtetett szellem.

Mit jelent tehát az, hogy az ember Isten képe? A válasz részben bennfoglaltatik abban a néhány szóban, hogy az ember „*quodammodo omnia*”, valamiképpen minden.

A teremtés célja a visszatérés Istenhez, a teremtés megőrzésével és isteni szentesítésével – de az ember mint Isten képmása, a teremtés mértéke, képviselője és felelős ura. A megtestesülés által, tehát azáltal, hogy maga Isten a második személyben magára öltötte az emberséget az egész örökkévalóságra, páratlan élet és dinamika költözött ebbe a tételbe. Most már nemcsak az ember létét és célját jelöli ennek a bolygónak a természetén belül, hanem kezdete az ember kiirthatatlan, titokzatos vágya beteljesülésének is: hogy olyan legyen, mint az Isten – de nem emberi módra, hanem az Isten akarata szerint. Az ember a teremtetett természetben, mint az Isten képének mása, ettől kezdve csak ez által az ember által részesülhet Isten teremtetlen természetében, aki már nem pusztán csak képe Istennek, hanem maga az Isten.

Theodor Haecker

Az ember mindig keres

Az értelmet, amelyet az ember mindig keres, csak azért olyan nehéz megtalálni, mert az ember ott keresi, ahol nincs. Az adott „mögött” keresi, olyasvalamiben, ami tartós, örök, végtelen. Éppen a végesben kell az értelmet megragadnunk, éppen az időbeliben, a mulandóban, a múltékonyban. Mert ott „van” – mégpedig egészen az egyesig, a véletlenig.

Az emberiség titkos hite minden nagy és értelmes halhatatlanságában nem gyermekded álom, nem javíthatatlan idealisták ábrándképe. Ez a hit nem ellenkezik a realitás keménységével, nem kell meghátrálni előtte. Ez a hit csalhatatlan tanúbizonysága egy lényegtörvénynek az ember értelemértésében – ott is, ahol ez önmagát félretéve, az értéktartalom örökkévalóságát tulajdonítja az időbeli hordozónak.

Az ember mindig úgy vélte, hogy panaszra ad okot a világ értelmetlensége. Az istenséggel perlekedett miatta. Holott térden állva kellett volna az istenségnek hálát adnia érte.

A személyiség igazi éthosza nem az önmagátkeresés vagy önérvényesítés, hanem az önátadás és önfeledtség éthosza.

Nicolai Hartman

Az ember egy végső célra van rendelve

A gyakorlati tudományok az ismereteket nem magáért a megismerésért keresik, hanem azért, hogy valamilyen tevékenység által szolgálják az ember javát (nem magát az igazság megismerését, hanem egy más jót). De az ember javát két különböző módon lehet érteni: szó lehet ILYEN VAGY OLYAN RÉSZLEGES JAVAKRÓL, és szó lehet arról a jóról, amely az ember számára A JÓ, és amelytől az emberi élet értelme függ.

A fő kérdés, amire a gyakorlati filozófiának válaszolni kell, nyilvánvalóan az, hogy MIBEN ÁLL (a természetes rend szempontjából) AZ EMBER ABSZOLÚT JAVÁ vagy végső célja.

Azok az iskolák, amelyek az emberi cselekedeteket a gyönyörhöz vagy a hasznossághoz, vagy az Államhoz vagy az Emberiséghez, vagy a Haladáshoz, vagy a Szimpátiához, vagy a Részvéthez vagy a felsőbbrendű ember létrehozásához mint célhoz irányítják, az ember számára valami teremtet dolgot jelölnek meg végső célként, és ezáltal az embert saját maga alá alacsonyítják.

Azok az iskolák, amelyek föltételezik, hogy az Erény vagy a Kötelesség elég önmagában, akár azért, mert az Erény a Boldogág maga, akár mert a Boldogság keresése sérti az erkölcsöt, az ember számára végső célként az embert jelölik meg, és ezáltal az embert isteníteni látszanak, valójában azonban maga alá alacsonyítják, éppúgy, mint az előbb említett iskolák; mert az ember nagysága az, hogy egyedüli célja a teremtetlen jó.

Az ember egy végső célra van rendelve, amely különbözik tőle, és ez a végső Cél Isten.

Jacques Maritain

Mi az ember?

Az ember alapvetően több, mint amit magáról tudhat... Az ember istenvonatkozású lény. Mit jelent ez?

Nem magunk teremtettük magunkat. Mindenki elgondolhatja magáról, hogy megeshetett volna, hogy ő ne legyen. Ez az, ami közös az állatokkal. De a mi szabadságunkban, amikor mi magunk határozzuk magunkról, és nem vagyunk automatikusan alávetve a természeti törvényeknek, nem önmagunk által vagyunk, hanem szabadságunk által nyerjük önmagunkat. Ha nem szeretünk, nem tudhatjuk, hogy mi szükséges szabadságunk kierőszakolásához. Ha szabadon döntünk, és az élet értelmétől áthatva ragadjuk meg a dolgokat, akkor annak tudatában vagyunk, hogy nem magunknak köszönhetjük magunkat.

Az emberlét: emberré válás.

Mi a szándéka Istennek az emberrel? Talán lehetséges egy távoli határozatlan elképzelés: a történelem annak nyilvánvalóvá válása, hogy mi az ember, mivé lehet, és mire képes.

Az ilyen meghatározhatatlan elképzelés a következőt tartalmazza: semmit sem várhatok, ha a kézzelfogható boldogságot mint beteljesülést a Földön – az emberi állapotok paradicsomában – szeretném megtalálni. És mindent elnyerhetek, ha az emberi lét mélységéről van szó, mely az istenségben való hittel táruul fel. Semmit sem remélhetek, ha azt csak kívülről várom, és mindent, ha a transzcendensből való eredetben bizakodom.

Karl Jaspers

Ki vagyok én?

Hogy valóban a magunk életét élhessük, és tevékenységünk a magunk tevékenysége lehessen, ahhoz először meg kell találnunk önmagunkat.

Ha az ember egy világ közepett önmagára ébred és felveti a kérdést: ki vagyok én? – legott látni fogja, milyen nehéz feladatra vállalkozott, mikor erre a kérdésre kielégítő feleletet akar adni.

Az ember önismerete alapján szabja meg élete útját. Hogy minek tudom magamat, annak világformáló következményei vannak.

A szellem embere, a személy, azonban ennél több: nem egyszerűen a faj hordozója, hanem maga az örökkévalóságba ömlött mulandóság – időtlen példa és követendő cél más emberek számára.

Nyilvánvaló, hogy logoszféránk és jellemünk igen nagy mértékben a magunk műve. Míg ösztöneinkben a faj él és hullámszik át rajtunk, addig tudatos gondolataink és akarásaink az életben a magunk szerzeménye. Ezeket nem készen kapjuk, hanem meg kell szerezniük egyéni módon. Az egyéniség bennük a faji életre boltozódva.

Az ember tehát, mint személy, az a lény, aki le tud mondani arról, ami van, és a végtelenbe megy, hogy megtalálja a mindent, bár tisztában van vele, hogy talán a semmire fog rábukkanni. De vállalja tetteiért a felelősséget, mert tudja, hogy aki az örökkévalót akarja, annak a mulandóról le kell mondania.

A személyes élet magaslatára feljutott ember nem tud Isten nélkül élni. – S ha megélt időnk a halál szikláján összetöri magát, fellángol a személyes létből a másik dimenzió, – az örökkévalóság.

Halassy-Nagy József

Gondolkodni az élet értelmén...

A világ tények összessége... A világ tényekre esik szét. Innen van az az érzésünk, hogy függünk egy idegen akarattól... és azt, amittől függünk, Istennek nevezhetjük. Isten ebben az értelemben egyszerűen sors, vagy ami ugyanaz – akaratunktól független világ volna.

Így az élet és a világ értelmén gondolkodni annyit tesz, mint „Isten felé fordulni”.

Istenben lenni, ez annyit tesz, mint megérteni az élet értelmére vonatkozó kérdést,... mint látni,
 hogy az életnek értelme van.

Ludwig Wittgenstein

Miért van egyáltalán létező?

Miért van egyáltalán létező, és miért nincs inkább semmi? Ez a kérdés. Feltehetően nem tetszés szerinti kérdés. „Miért van egyáltalán létező, és miért nincs inkább semmi?” – ez minden kérdés közül szemlátomást a legelső, természetesen nem a kérdések időbeli egymásutániségének rendjében.

Mindenkit megérint egyszer, talán többször is a kérdés rejtett ereje anélkül, hogy igazán tudatosulna, hogy mi megy végbe benne. Például a mélységes elkeseredés pillanataiban, amikor súlya vész a dolgoknak, és elhomályosulnak a jelentések. Talán csak egyszer kondul meg a kérdés, tompán, mint egyszeri harangütés, belecsendül a létezésbe, hogy aztán lassacskán újra elnémuljon. Jelen van e kérdés a szív kitörő örömeiben, mikor átszellemülten ragyognak a dolgok, mintha először vennének körül, úgyhogy könnyebbnek tűnik azt gondolni, hogy nincsenek, mint megérteni, hogy vannak és úgy vannak, ahogy vannak. Ez a kérdés lepi meg az embert az unalomban, mikor egyaránt távol vagyunk a kétségbeeséstől és az örömtől, amikor azonban a létezők konok mindennapiságából oly sivárság árad, hogy azzal sem törődünk már, hogy egyáltalán van-e létező vagy nincs, amiben azonban rendkívül különös formában ugyan, de újra csak az a kérdés csendül meg: „Miért van egyáltalán létező, és miért nincs inkább semmi?”

Olyan messzire nyúlik kérdésünk, hogy sohasem bírjuk utolérni kiterjedését.

Miért? Ez azt jelenti, hogy mi az alap? Milyen alaphoz ered a létező? Milyen alaphoz tér meg a létező?

Martin Heidegger

Az életcél jelentősége

Embertelen az az élet, amely nem tud létének értelmet és célt adni. Ám fény villan, s az élet melege csapja meg a homályban tapogatózó és kereső emberi lelket, ha csak egyszer is meggyőződéssel és odaadással valami jót tett, valami értéket valósított meg. Értékek valósításával kap az élet értelmet és tartalmat. A jó megtétele, az érték megvalósítása nem lehet csak ritka, ünnepszámba menő esemény az ember életében. A jósnak, az értéknek az egész embert át kell hatnia, cselekedeteiben következetesen meg kell nyilvánulnia. Rendezett, következetes pedig céljának, rendeltetésének a tudatosításával lehet az emberi élet.

Minden ember magával hoz a világra jóra való hajlamaiban sok-sok értékcsírát; tevékenységével, cselekedeteivel kell azokat kifejlődéshez juttatnia. Ha az ember enged kifejlődésre törő energiáinak, nem láthatja a maga életének értelmét sem másban, mint az embereszmé megvalósulásában.

Lét- és értéktelenségében Isten, mint legtökéletesebb eszmény áll az ember előtt. Nem mint eszme, vagy képzeletbeli alkotás, hanem mint személyes szellemi valóság, akinek tökéletessége felszólítás és ösztönzés az ember számára a teremtmény által lehetséges módon követésére.

Feléje, az abszolút Értékvalóság felé vonzza az embert énjének megtagadhatatlan ösztöne, a végtelenségbe törő vágya.

Kecskés Pál

Mi az, amikor az ember azt mondja, hogy élet?

Szomjúság, sietség, mohóság, lényegtelenség, mulandóság, változás, üresség, átmenet, önmagát emésztő semmi, ez a semmisége és lényegtelensége, ez az értéke, ez a mélysége, ez a gazdagsága, ez a szépsége. Az, hogy egyszer és soha többé, és az, hogy most, a mindig utolsó pillanat, és megismételhetetlenül és meghosszabbíthatatlanul. Az, hogy pótolhatatlanul egyszer, és itt ebben a mulandóban elmúlhatatlanul, ebben az egyszeriben általános és örök.

Arra a kérdésre, hogy mi a lét értelme, a válasz: az értelmet mindenki lényével együtt hozza, egyszeri, személyes, helyettesíthetetlen és pótolhatatlan, és erről az ember tud és rajta kívül senki más. Az értelmet az ember magában mint feladatot tartja nyilván. A feladat teljesítése nem egyéb, mint a lét értelmének realizálása. Ez az, amit az ember életével életében életéből életéért cselekszik.

Az élet értelme, hogy az ember kiköpülje magából a legmagasabbat. Ez a művelés az egyetemes ember küldetése és feladata, de a feladat teljesítésének dicsősége nem az emberé. Minden embernek határozottan megjelölt helye van a sorsban és feladata a világban. Ezt a helyet nem hagyhatom el, s ez alól a feladat alól felmentést nem kaphatok.

„A modern ember tudata minden egyéb vonatkozást kívül hagyva csakis a csupasz humanizmus rendjébe kapcsolódik... s ez annyit jelent, hogy elhagyja életének tulajdonképpeni értelmét. De az értelmet elhagyni annyi, mint magát az életet elhagyni, ez annyi, mint a törvényeket meghamisítani, a kasztokat összekeverni, a kozmoszt ismét káosszá tenni... s ez annyi, mint az alvilág útjára lépni, ahol minden a véletlentől függ, s ahol végül minden feloldódik és megsemmisül.” (Evola)

A vallás minden lét legmélyebb pontja: az élet transzcendens csúcsa, amiből az élet értelme fakad, célja, szépsége, gazdagsága, és ez irányítja a gazdaságot is. A vallás az emberi élet ihlete.

Hamvas Béla

Halhatatlanság utáni éhség

Ha feltesszük a kérdést, mi az élet értéke, fejszénket a probléma gyökerére tettük; ha a válasz negatív – és miért ne lehetne az? – minden összeomlik. A „halhatatlanság utáni éhségben”, amelynek tétova szöszölőja volt Unamuno, van valami primitív; én csak halálfélelemmel tudtam magyarázni; ma már azonban sem ezt, sem azt, egyiket sem értem: sem a félelmet, sem a vigaszt a félelemre; vagy talán egyfajta szomjúság ez, túl minden szomjúságon?

Az írástudó kérdése: „Mester, mit tegyek, hogy elnyerjem az örök életet?” (Lk 10,25) jelzi a léleknek azt az állapotát, amelyen az evangélium nyugszik. A kérdés csupán annak számára mond valamit, aki felteszi. Nos, ez tökéletesen megfelel a paradoxonnak, amely az időben és a történelemben a jövőtlen igazság örök jelenlétéből kérlelhetetlenül következik, hogy ugyanis ez a kérdés bár pontosan megfelel a küldetésnek, ez esetben azonban azért tesz fel, hogy megkísértsék vele az Urat. És ő felel, megfellebbezhetetlenül, magával az írással; szökratészi módszer: a kérdezőnek magának kell saját magában megtalálnia a választ. Az egész keresztény kultúra, annak minden kisugárzásával együtt, ennek a kérdésnek a komolyságán nyugszik. De vajon lényeges-e ez a ma embere számára?

Keresztény szempontból a halhatatlanság utáni igény elnémulása tekinthető lelki katasztrófának, vagy akár a sötétség egyik titkának.

Csak ennek a világnak erőteljes akarásából csírázik ki a hit a túlvilágban az élet után, akiben nincs akarás, az nem is hisz. Minél erősebb a fa törzse, annál dúsabban terem a fán a

naspolya. „Aki akar, azt vezeti a sors, a nem akarót vonszolja.” Az örök élet csak már a megélt élet folytatása lehet azután, hogy megszabadultunk annak terheitől, amit megéltünk.

Reinhold Schneider

Nagyon kell szeretni az életet

Képtelenség azt állítani, hogy ez az élet semmit sem ér, s bizonyítékként a rossz meglétére hivatkozni: mert ha az egész nem ér semmit, akkor mitől fosztja meg a rossz?

Ekképp a szenvedés a szerencsétlenségben és a másik iránti részvét annál tisztább és erősebb, minél hitelesebb fogalmunk van az öröm teljességéről. Mitől fosztaná meg a szenvedés azt, akinek nincs öröme?

Ha pedig fölfogjuk az öröm teljességét, a szenvedés úgy viszonylik az örömhöz, mint az éhség az ennivalóhoz.

Csak akkor találhatunk rá a valóságra a szenvedésben, ha már az öröm föltárta előttünk a valóságot. Máskülönben az élet csak többé-kevésbé rossz álom.

El kell jutni addig, hogy még teljesebb valóságra találjunk a szenvedésben, mely semmi és üresség.

Ugyanígy nagyon kell szeretni az életet ahhoz, hogy még jobban szeressük a halált.

...

Az életnek csak két pillanata tökéletesen mezítelen és tiszta: a születés meg a halál. Emberi alakban csak az újszülött és a haldokló imádhatja Istent anélkül, hogy beszennyezné az istenséget.

...

Az ember léte függöny mögé van rejtve, a természetfeletti létbe. Az, amit ismerünk magunkból, az nem egyéb és nem több, mint amit a körülmények épp ránk aggatnak. Énem rejtve előlem / és mások előtt; / Isten közelében van, maga Isten. Gőgösnek lenni annyi hát, mint kivetközni az istenségből... A függöny emberi nyomorúságunk: hogy még Jézus számára is létezett ez a függöny.

...

Senki sem elégszik meg azzal, hogy hosszú ideig tisztán és egyszerűen éljen. Mindig mást akar az ember. Élni akar valamiért. Annyi is elég, hogy ne hazudjunk ahhoz, hogy meglássuk, semmi sincs itt, amiért élhetnénk. Képzeli csak el azt, hogy kielégítik minden vágyunkat. Mást szeretnénk, és szerencsétlenné tenne az, hogy nem tudjuk, mit szeretnénk.

Rajtunk múlik, hogy figyelmünket ráirányítsuk erre az igazságra.

...

Például mindig ellenálltam annak, hogy egy jövőbeli életre gondoljak, de mindig is hittem, hogy a halál pillanata mércéje és célja életemnek. Úgy képzeltem el, hogy azoknak, akik illő módon élnek, ebben a pillanatban az idő végtelenül kicsiny részén át a tiszta, mezítelen, biztos és örök igazság tölti be a lelküket. Bevallom, soha nem kívántam önmagam számára más jót.

Úgy gondoltam, az az élet, mely ehhez a jóhoz vezet, nem határozható meg pusztán az általános erkölccsel, hanem mindenki a tettek és események egymásutánjában ragadhatja meg, mint ami számára névre szólóan személyes és olyannyira kötelező, hogy ha eltér tőle, elvétí a célt. Ennyit jelentett nekem a hivatás fogalma.

Simone Weil

Kérdő lény az ember

Az antropológia egyik alapigazsága, hogy ez emberi lét az értékek megvalósítására irányul, az érték megvalósulása teszi értelmessé az emberi egzisztenciát.

Az értékvilág, amit felépítünk, közösségi jellegű. A tudomány, a művészet, a játék világa közösségi mű; az egyén az értékek előzetesen meghatározott és történelmileg közvetített világába lép, s az értékeket megvalósítva ezt a közös világot építi tovább.

Minden emberben van olyan szigorúan vett egyéni, amely csak az övé, amely nem közölhető mással. A személyes egzisztencia gazdagsága és tartalma azonban – a tudás, a tudomány, a művészi érzék, értékfogalmaink, erkölcsiségünk; bár természetesen hozzánk tartozik és a mienk – közölhető, megosztható másokkal. Közölhetősége és megoszthatósága nélkül nem létezhetnék sem tudomány, sem művészet, sem erkölcs. A közös tartalmat (értékvilágot) mindenki egyéni módon birtokolja és valósítja meg.

Az ember csak a világon keresztül jut el önmaga megismerésére, s csak a világ fokozatos birtokbavétele útján tudja birtokba venni saját magát. Mivel az embert a történelem közvetíti önmagának, történelmileg közvetített a létismerete, a transzcendenciája. Az ember egyrészt valamennyi ismeretében bennfoglaltan mindig tud a végtelenről, valamiképpen mindig birtokában van az abszolút. Másrészt viszont a mindennapi életében, kifejezett megismerésében, valamennyi megvalósított művében csak a részlegest, az ideiglenest, csak a történelmileg közvetített – viszonylagosat találja maga előtt. Ez a gyökere az ember (egyéni és társadalmi) életében a feszültségnek, törekvésnek, történelmiségnek; ezért kérdez szüntelenül, ezért – a legáltalóbb definíció szerint – kérdő lény az ember.

Az antropológia, mint az ember történelmiségének és transzcendenciájának a tudománya Istenre, a személy szerint felfoghatatlan Titokra utal, akitől – esetleg – várható a válasz létünk titkaira, s egyben a történelemhez utasít: csak e kettőtől, Istentől és a történelemtől kapható válasz az emberi kérdésekre.

Az antropológia – ha helyesen értelmezi magát és szabadságát – az emberi lét első megvilágítása s értelmezése, amely elegendő bátorságot ad az embernek, hogy komolyan vegye konkrét valóságát és történelmét. Ezzel azonban felbátorítja arra is, hogy a történelemben keresse az élő Istent, aki megtestesülésével önmagát – életét, világosságát, értelmességét – s ezzel az embert közvetítette az embernek.

Nyíri Tamás

Ne törj egyenesen a célra

Hited hatással van boldogságodra vagy bukásodra, a magadról és felebarátaidról alkotott képre s magára a politikára és a békére is. A hit legelső eredménye az, hogy egy csapásra véget vet döcögő, kacsázó járásodnak s megtanulsz oly simán S alakú körökben siklani, mint a korcsolyázók. S bár a problémák megközelítésénél tévelyegni látszol, mintha telíteni a rejtőzés vágya és a világosság kerülése, mégis az összefüggések meglátására nagy erőt ad hited.

Tudni fogod, hogy „a baj végül is a szerencse felé vezető út, a szerencse pedig a baj búvóhelye”. Megtanulod, hogy ne törj egyenesen a célra, hanem inkább mélyebben

gondolkozzál. S végül mérhetetlen türelem támad szívedben a bolondok iránt.

Ennek a relativizmusnak második eredménye az lesz, hogy vallani fogod a laotsei paradoxonokat és a dsuangtsei „minden megkülönböztetés feloldásától” elindulva, eléred az értékek teljes laotsei viszonylagosságát. Lassanként elveszted a hatalomba, erőbe, gőgbe vetett bizalmadat, és elérkezel a Gyöngeség Tanához, amely a legnagyobb erőt ruházza rád. S hiszel a Laotse itt következő paradoxonaiban s magadba szívod humorát:

Hogy a gyöngeség legyőzi az erőt,
S a báj legyőzi mind a durvaságot,
Mindenki tudja;
És senki sem tudja megvalósítani.

...

A jókat én jónak tartom;
A rosszakat is jónak hiszem.

Ez az erény jósága.
Hiszek én az igazaknak,
S hiszek én a hazugoknak:
Ez az erény hite.

Lin-Yutang

Az emberről

A legfélelmetesebb kérdés a „Minek?” vagy a „Mi végre?” Aki ezt naponta tucatszor fölteszi, az vagy őrült, vagy filozófus, vagy gyerek – de nagyon kell figyelni és vigyázni rá, mert aki nem tud napirendre térni a létezés felett, azzal baj szokott lenni.

Dehogysis kovácsa az ember a sorsának! Bár ez a tévedés is kifecseg az igazságból annyit, hogy a sors vasból van – legalább vasból. Arról már nincs fogalmunk, hány fokra izzított állapotban lehet valamit kezdeni vele, s arról sem, van-e ilyen hőfok egyáltalán.

Az ember olyan lény, akinek vágyai szerények és szerénytelenek. Ha valakit szeret, akkor attól a tudattól is boldog, hogy az a világon van. De szerénytelen, mert folyton látni kívánja, és soha nem telik be vele.

Nézz hosszan egy gyerekarcra, és látni fogod: ha van sors, hát nagyon korán elkezdődik.

Annál teljesebb az ember, minél hiánytalanabbul szétosztja magát szüntelenül.

Szegények közt az a legszegényebb, aki elkótyavetyéli szárnyait, mielőtt megtudná, hogy egyáltalán volt neki, ha nem is repülés céljából, inkább azért, mert akinek szárnya van, csak az marad hűségéből a földön.

Történt egyszer, hogy kérdezi egyik ember a másiktól:

– Miért olyan szomorú?

– Mert boldog vagyok – feleli az.

Íme a pontos, már csaknem egzakt beszéd.

Ancsel Éva

Az emberi lény képes elindulni misztériumának megértése felé

A milliárdnyi galaxis közül egy a mienk. A Tejútrendszer milliárdnyi csillaga közül egy a mienk. És e naprendszer milliárdnyi élőlényének egyike mindegyikünk. Ám az emberi lény olyan nagyszerű és titokzatos, hogy képes elindulni kimondhatatlan misztériumának megértése felé. Mi, akik múlt és jövő, a föld és ég, a fény és sötétség, a világ és túlvilág emberi és isteni tulajdonságokat hordozó gyermekei vagyunk, akik egyszerre tűnények és örökkévalók a múlt időben és örökkévalóságban, hihetetlen módon kaptuk ajándékba azt a képességet, hogy megértsük helyzetünket, felülemelkedjünk földi korlátainkon, és végül átlépjünk a tér és idő lüktető mélységei fölött. Ez az a sosemvolt kaland, amely azokra vár, akik – a KOZMIKUS KAPCSOLATOK révén – elmerészkednek az új tudatosság feltérképezetlen térségeibe, ahová a mai tudományok élvonalában születő új eredmények vetnek fényt.

A kérdés már nem az, vajon a tudomány befolyásolja-e életünket és tudatunkat, hanem csak annyi, hogy ezt jó vagy rossz irányban teszi-e, segít-e elérni céljainkat, megvalósítani álmainkat, vagy inkább megrázkódtatásokkal és meglepetésekkel teli embertelen feltételeket teremt a számunkra.

A most kibontakozó képben minden, ami az univerzumban létrejött – Mozart és Einstein, Ön és én, a leghatalmasabb galaxis és a legparányibb rovar –, egy nyitott kimenetelű, de mégsem véletlenszerű önteremtés bámulatos folyamatának eredménye. Semmi olyan, ami valaha létrejött, nem létezik elkülönítve a többitől. Minden dolgok összefüggének, minden egy átfogó, szerves egység része...

A kozmikus kapcsolatok univerzumának képe megbízható lámpás lehet személyes fejlődésünk egyéni útján az emberiség közös jövője felé.

László Ervin

Az ember adja meg az univerzum értelmét

Az ember mintegy „bele van ágyazva” a világba, mind eredetére, mind végső céljára vonatkozóan fel kell tennie a kérdést, hiszen ha ezeket a kérdéseket egyszerűen figyelmen kívül hagyjuk, akkor egy olyan ember nélküli világot tár elénk a tudomány, ami ugyan „van”, de kérdés az, hogy csak ilyen világ „van-e”?

...

A görögök részére az emberi élet célja szemlélődés volt. Ők úgy gondolták, hogy az ember kikerülhetetlenül alá van vetve a végzetnek. Így az ember feladata nem a természet formálása és alakítása volt. Tán ezért is becsülték kevésbé a technikai és fizikai tevékenységet. A keresztény szemlélet nem fogadhatott el ilyen mozdulatlanságot.

Az új beállítottság szerint az egész univerzum az Isten felé tör és az embernek is ki kell vennie a részét ebből a dinamizmusból. Mivel teremtmény, realizálnia kell Isten akaratát, vagyis azt, amiért Isten teremtette. Az ember feladata tehát az, hogy saját személyes életében is elérje azt, amire Isten teremtette (üdvösség) és teljesítse az univerzumban azt a feladatot, amelyet Isten szánt neki. Az ember teste szerint az univerzum része és az anyagvilágban van, de szabadsága és szellemi ismerete révén mégis arra van hivatva, hogy uralkodjék az univerzum felett. Mivel az ember képes arra, hogy uralkodjék a természeten, ő adja meg az univerzumnak is a teljes értelmét, vagyis azt, hogy az univerzumnak Isten felé kell irányulnia.

Bolberitz Pál

Tudósok tanítják az életről

*„Az élet értelme abban áll,
hogy értelmetlen azt mondani,
hogy nincs értelme.”*

Niels Bohr

Az akarat végtelen köröket járhat be

Tudatában vagyunk annak, hogy létezőnk, hogy saját tevékenységünk van, hogy személyiség vagyunk. Tudjuk, hogy eltérőek vagyunk minden más egyéntől. Hisszük, hogy akaratunk szabad. Boldogoknak vagy boldogtalannak érezzük magunkat. Ezek teszik mindegyikünk számára a végső valóságot.

...

Az anyag világa roppant nagysága ellenére is, túl szűk az ember számára. Éppen úgy nem megfelelő neki, mint gazdasági és társadalmi környezete. Nem ragaszkodhatunk ahhoz a hithez, hogy ez a világegyetem a kizárólagos realitás. Tudjuk, hogy nem vagyunk teljesen beszorítva ennek a méreteibe, hogy kiterjeszkedünk másfelé is, túl a fizikai folytonosságon. Az ember egyidejűleg anyagi tárgy, élő lény és szellemi tevékenységek gyűjtőpontja.

Jelenléte a csillagközi terek roppant űrjében teljesen elhanyagolható. De nem idegen az élettelen anyag birodalmában. Matematikai elvonatkoztatások segítségével az ember elméje felfogja az elektronokat csakúgy, mint a csillagokat. Az ember a földi hegyek, óceánok és folyók méreteihez van szabva. A föld felületéhez tartozik, pontosan úgy, mint a fák, a növények és az állatok. Jól érzi magát ezek társaságában.

Még bensőbben kapcsolódik a művészet termékeihez, az új nagyváros műemlékeihez és mechanikai csodáihoz, barátainak kicsiny csoportjához, meg azokhoz, akiket szeret. De az ember hozzátartozik egy másik világhoz is. Egy olyan világhoz, amely benne magában rejlik ugyan, de túlterjed időn és téren. Ha aztán az akarat fékezhetetlen, ebben a világban végtelen köröket járhat be. A Szépség körét, ahogyan ezt a tudósok, a művészek és a költők megalkották. A Szerelem körét, amely hősiességre és lemondásra inspirál. A Kegyelem körét, végső jutalmát mindazoknak, akik szenvedélyesen keresik minden dolgok végső okát..., a hajnal ködén át halványan megpillantunk egy ösvényt, amely a megváltásunkhoz vezethet.

Alexis Carrel

Vállalod-e a végtelent vagy sem?

Az ember szempontjából így hangzik a döntő kérdés: Vállalod-e a végtelent vagy sem? Ez életének kritériuma. Csak akkor nem vesztegetem érdeklődésemet semmiségekre és csekély jelentőségű dolgokra, ha tudom, hogy a határtalan a lényeg. Ha ezt nem tudom, akkor ilyen vagy olyan tulajdonság kedvéért, amelyet személyes javamnak tekintek, ragaszkodom hozzá, hogy a világban számítsak valakinek. Tehát, mondjuk a tehetségem vagy a szépségem miatt. Minél kevésbé érzi meg a lényegét, annál kevésbé elégti ki az élete. Korlátozva érzi magát, mivel korlátozottak a szándékai, ez pedig irigységet és féltékenységet szül.

Megváltoznak a vágyak és a beállítódás is, ha megértjük és érezzük, hogy már ebben az életben hozzákapszolódunk a határtalanhoz. Végső soron a lényeg révén számít valaminek az ember, és ha az nincs a birtokában, akkor elrontotta az életét.

...

Létezésem értelme az, hogy az élet kérdést tett fel nekem. Vagy fordítva: én magam vagyok a kérdés, amelyet a világhoz intéztek, és fel kell mutatnom a magam válaszát, különben csupán a világ válaszára hagyatkozhatom.

Ez a személy fölötti életfeladat, amelyet csak kínkeservesen valósíthatok meg. Talán olyan kérdésre kell választ keresnem, amely már az őseimet is foglalkoztatta, de amelyre ők nem találták meg a választ.

...

Megtapasztaltam, hogy ki vagyok szolgáltatva Istennek, és csak az a fontos, hogy az Ő akaratát teljesítsem. Különben semminek sincs értelme.

Senki el nem vehette tőlem a biztos tudatot, hogy elhivatásom azt tenni, amit Isten akar, nem pedig azt, amit én. Gyakran támadt ezért olyan érzésem, hogy mindent, aminek döntő jelentősége van, nem emberekkel, hanem egyedül Istennel kell rendeznem. Valahányszor csak „ott” voltam, ahol már nem csupán magamban voltam, kívül kerültem az időn. Letűnt századokban éltem, és ilyenkor Az válaszolt, Aki örökkön volt és örökkön van. Legmélyebb élményeimé lették a beszélgetések azzal a „másik”-kal: részint véres küzdelem, részint a legmagasabb elragadtatás.

... Igent mondani a létre, feltétlen „igent” arra, ami van, minden szubjektív fenntartás nélkül. Tudomásul venni az élet feltételeit úgy, amilyenek látom őket. És elfogadni a tulajdon lényemet olyannak, amilyen vagyok.

Csak a betegség után értettem meg, milyen fontos, hogy igent mondjunk a tulajdon sorsunkra. Mert ilyen módon jön létre egy olyan én, amely akkor sem vall kudarcot, hogyha fölfoghatatlan dolgok történnek vele. Olyan én, amely kitart, elviseli az igazságot és megbirkózik a világgal meg a sorssal.

Akkor még a vereségből is győzelem kovácsolható. Semmi sem kuszálódik össze – sem kint, sem bent: a tulajdon folytonosságunk ugyanis helytállt az élet és az idő áradatával szemben. De ez csakis akkor történik így, ha az ember nem avatkozik bele tolaodóan a sors terveibe.

Miként a testnek szüksége van táplálékra, mégpedig nem is akármilyenre, hanem csak a neki megfelelőre, ugyanígy szüksége van a pszichének létezése értelmére, mégpedig éppen úgy nem akármilyen értelmére, hanem azoknak a képeknek és eszméknek az értelmére, amelyek természetesen megfelelnek neki, vagyis a tudattalan által felidézett képeknek és eszméknek az értelmére.

A legkisebb dologért, ha értelme van, mindig értelmesebb élni, mint az értelem nélkül való legnagyobbakért.

Az emberiség problémáit még sohasem oldották meg általános törvényekkel, hanem mindenkor csakis az egyes ember beállítódásának megújításával. Ha volt valaha kor, amikor a magába szállás feltétlenül szükséges és egyedül járható út volt, akkor ez a mi mai katasztrofális korunk az.

A halál a lélek számára ugyanolyan fontos, mint a születés, és ugyanúgy, mint a születés, integráns része az életnek.

Carl Gustav Jung

Az élet titkának keresése

A legszebb, amit megérhetünk, az élet titkának keresése. Ez az alapérzés, amely az igazi művészet és tudomány bölcsőjénél jelen van. Aki ezt nem ismeri, aki nem tud csodálkozni, elámulni, az – hogy úgy mondjam – halott és a szeme kialudt.

Csakis az individuum képes gondolkozni, és a társadalom részére új értékeket létrehozni, sőt azokat az új erkölcsi szabályokat is ő állapítja meg, amelyek szerint a közösség élete folyik. Az alkotó, önállóan gondolkodó és ítélő egyéniségek nélkül a társadalom fejlődése éppen úgy elképzelhetetlen, mint az egyéniség fejlődése a közösség tápláló talaja nélkül.

...az emberiség sorsa inkább függ az erkölcsi erőktől, mint bármikor előbb. Az út a vidám és boldog léthez mindig a lemondáson és önkorlátozáson át vezet.

Mélységesen meg vagyok arról győződve, hogy a legtökéletesebb értelem nyilatkozik meg a tapasztalatilag érzékelhető világ jelenségeiben: ezt értem Isten fogalma alatt; a szokásos kifejezési mód (Spinoza) szerint tehát „pantheista” vagyok.

Albert Einstein

Életsors

A filozófiának és a gondolkodó embernek régi időtől fogva égető kérdése: van-e törvényszerűség sorsunkban, vagy pedig vak véletlen irányítja ezt? Ha egy golyó gurulása közben hol ennek, hol annak a tárgynak ütődik, pályája folytonos görbe vonal lesz anélkül, hogy ez a pálya előre megtervezett volna. És vajon a mi életünk is olyan-e, hogy az egészet áttekintve ugyan összefüggőnek látszik, de nincs benne semmi tervszerűség, semmi értelem, hanem a véletlenül múlt, hogy közben milyen irányt vett?

Az emberek véleménye hol azt hangsúlyozza, hogy rajtunk kívül álló sors irányítja életünk folyását, hol pedig azt, hogy mindenkinek sorsa saját kezébe van letéve.

Az ember természetéhez hozzátartozik a boldogságra való törekvés, de nemcsak ez az egyetlen célja. Feladatai vannak, ezeket meg kell oldania. Aki életét e feladatok teljesítésére szenteli, mellesleg jobban megtalálja a boldogságot, mint az, aki csak hajszolja ezt. Ha valakit állandóan csak a törekvés vezérel, hogy boldog akar lenni, mindenáron boldogulni akar, egészen bizonyosan célt téveszt. A boldogságot nem lehet egyenesen célba venni, csak kerülő úton juthatunk hozzá.

A mértanban járatosak előtt ismeretes, hogy egyes végtelen görbe vonalak megszerkesztéséhez felhasználhatjuk ennek a görbének a végtelenben fekvő pontját.

Ezt a pontot nem tudjuk felrajzolni, csak az irányt adhatjuk meg, amelyben fekszik, de segítségével megszerkeszthetjük a vonalnak a véges térben levő részét.

Életünk vonalának megszerkesztéséhez is szükséges a végtelen felé mutató irány figyelembevétele. Csakis ennek segítségével tudjuk a vonalnak azt a részét is helyesen meghatározni, amely a véges időbe esik, amely földi életünk útját jelöli meg.

Az embernek kétségbe kellene esnie, ha tudná, hogy sorsa a vak véletlen kezében van, hogy intézésében nincs semmi tervszerűség. De nyugalommal indul el útjára abban a tudatban, hogy mindazt, ami történik, nem a vak véletlen, hanem magasabb Értelem irányítja. Az Isteni Gondviselés öröklik fölöttünk. Nem azért, hogy utunkat kényelmessé, simává tegye, minden göröngyöt eltávolítson lábunk elől, hanem hogy a bajokkal, szenvedésekkel is segítsen célunk elérésében. A Gondviselésbe vetett föltétlen bizalom ad az embernek erőt a küzdelemre és adja a biztonság érzését.

Életünk külső körülményeit nem változtathatjuk meg, de tőlünk függ, hogy ezekkel hogyan élünk. A jó és balsorsot egyaránt felhasználhatjuk céljaink megvalósítására. Szent Katalin szerint jó és balsors olyan, mint a jobb és bal kéz. Mindkettőt használhatjuk. Úgy

emelkedhetünk az események fölé, ha bátran szembenézünk velük. „Sorsunkat vállalni annyi, mint azt legyőzni” – mondja Bulwer.

Bognár Cecil

Az emberré válás alapfeltétele

A földnek és a tengernek csak története van. Az állatok és növények tudattal nem rendelkeznek, s – fajtörténetüket leszámítva – vegetatív életüket élik. Egyedül az embernek van története, élete és sorsa.

Az ősi kérdésre pedig, hogy „Mi a te éned?” ma még csak azt a választ adhatjuk, az az én, ami az embert istenszerűvé, Istent pedig emberszerűvé képes tenni. Ami a lélek összes ellentétpárját – mint egy hatalmas kereket a pólusain számos sugárral – hordozza, az az én, a Pontifex oppositorium, minden ellentétesség hídépítője.

A hitfunkció olyan cselekedetekre vonatkozik, melyeknek végcélja nem a jelenbeli, hanem jövőbeni természetű. Az énnak a jövőbeni viszonyulása gyakran a személy egész sorsa szempontjából döntő fontosságú...

Az én hitfunkciója sorsépítő, mivel az mint híd funkcionál az emberfeletti szellem és az emberi, összemberi öröklött és ösztöntermészet között. Csak egyedül a hitfunkcióval sikerül az énnak az embert a jövő lidércnyomásától megszabadítani, s abból jövőbeli létet építeni. Csak a hitfunkció alkalmas arra, hogy az embert öröklött és ösztönsorsával megbékítse. Ez az emberré válás előfeltétele.

Mint színházban a jelenet és a játék a forgószínpadon, úgy fordul a sors az egyén életének színpadán...

Az állandóan mozgó és változó én úgy cipeli mindig magával a sorsot, mint az élet egy választott darabját. Az állítás így válik igazzá: a sors, csakúgy mint az én, állandóan úton van.

A sors az összes egzisztenciális lehetőségek összessége, amely az öröklődés és a mindenkori szociális helyzet folytán szükségszerűen adott az egyes ember számára. Az ember ezek közül a magával hozott pozitív és negatív létformák közül – egészséges körülmények között – szabadon választja ki személyes létformáját.

Az ember születésekor az ősök sorskényszerének hordozója, de később szabadon választhatja meg én sorsát.

Az „ember” eszméje tiltja a tartós magányosságot, megköveteli az egyéntől, hogy szeretetét mind jobban terjessze ki saját énjéről a családra, a saját családról más családokra, a saját vallás követőiről más vallások követőire, a saját szociális osztályról más szociális osztályokra, a saját rasszról a világ más rasszaira. Így kell az önszeretetnek egyre jobban kiterjednie, amíg kollektív emberszeretetté nem válik.

De vajon képes-e az ember a szeretet effajta kiterjesztésére? A nemcsak önmagát, hanem az emberiséget is szerető homo humanus vajon nem csupán illúzió a homo futurusról?

Ha a szeretet kiterjesztése – mint az emberré válás alapfeltétele – illúzió lenne, akkor a kereszténység tana is illúzió. Ez pedig minden bizonnyal nem az! A felebaráti szeretet gondolata nem illúzió, hanem az ember saját, emberré válásába vetett hite.

Az emberré válás útja mindenki számára nyitva áll. De a sok lehetséges lét-út közül éppen ezt az utat kell felismernie, majd szabad akaratából választania.

Mi tehát az ember jövőképe?

Válaszunk: A homo liberator et humanisator.

Vagyis az az ember, aki a szellemben való hit által a kollektív emberszeretet útját választja, és ezzel megszabadítja magát az ösztöntermészettől és az önszeretet elmagányosodásától.

Szondi Lipót

Milyen lesz az élet a halál előtt?

A világ mai nehézségei és veszélyei nem abból adódnak, hogy nem találunk választ kérdéseinkre, hanem abból, hogy a válaszokat pusztításra, uralomvágyunk kielégítésére fordítjuk. Így a haladást az ember történetében nem a tudományos kutatásban, hanem egy új etika, új ember és ember közti viszony kialakulásában látom.

Felvetni egy jó problémát, kérdezni egy jó kérdést már a munka felét jelenti.

Egész idegrendszerünk egyetlen célra fejlődött ki, hogy életünk fenntartását és szükségleteink kielégítését segítse. Minden reflexünk ezt a célt szolgálja, és kifejezetten önzővé tesz bennünket. Ritka kivételektől eltekintve az emberek valójában egyedül önmaguk iránt érdeklődnek. Mindenki szükségszerűen saját világának központja.

Talán nem túlzás azt állítani, hogy az életet csak az értheti meg, aki egy kicsit költő is.

Úgy látszik, századokon át az volt az emberek fő gondja, milyen lesz az élet a halál után. Úgy látszik, ma először arra kell válaszokat keresnünk, milyen lesz az élet a halál előtt.

ISTENEM! Ne hagyjad, hogy leromboljam az élet oltárát,
Tedd, hogy tudásomat javamra használjam és felemeljem vele az életet,
Méltóságot adva arasnyi létemnek.
ISTENEM! Hadd dicsőítselek téged avval,
Hogy teremtesednek rám bízott parányi pontját szebbé teszem,
Elárasztom e földi létet fénnel, melegséggel, jóakarattal és boldogsággal.
URAM! Engedd, hogy társaid legyünk az alkotásban,
Megértjük és megszépítjük a Te kezed munkáját,
Hogy ez a mi Földünk biztos otthona lehessen
Gazdagságnak, Szépségnek, Boldogságnak és Békességnek.
ISTENEM! Nem tudom, ki vagy,
De bajomban hozzád kiáltok.
Félek magamtól és félek embertársaimtól.
Talán meg se érted szavam, de megérted szótlán zenémet?!

Szent-Györgyi Albert

A teremtés értelme rejtve a dolgokban

Az anyagba bele van oltva a rendeződés, a célszerűség elve, de nem megteremtője, hanem csak eszköze. Bele van oltva a rendhagyás, a célszerűtlenség, az irráció elve is, s ezt szintén passzíve viseli el. Mind az anyag, mind a szellem olyan cél hordozója, amelynek fölismerése nem adatott meg nekünk.

Az önmegismerés pedig egyenesen feladatunk és kötelességünk. Ismerd meg magad: a delphoi templom felirata mellett íratlanul ott áll a parancs második fele és következtetése: Légy magad! A feladat súlyos, mert eszközeink fogyatékosak, s mert a legnehezebb megismerni azt, ami a legközelebb áll hozzánk. Az ember természetes autocentriával a világ középpontjának érzi magát, holott excentrikus lény: két világ határán áll, s míg az egyiket, az anyagit nem ismeri eléggé, a másiknak, a szelleminek csak üzeneteit hordozza magában... Az ember önellentmondó lény, s bizonyára nem új igazságot fedezünk fel, ha azt állítjuk, hogy akkor ismeri meg legmélyebben a világot, midőn magába merül, és saját magát akkor, ha a világba tekint.

A Kozmosz ideája a földi emberben nyer alakot, ahogy a régiek mondták: az emberi testben az istenek eszméje vált hússá és vérré, vagy János szavaival: „És az Ige testté lőn és mibennünk lakozék.” A teremtés értelme, jelentése bele van ágyazva a dolgokba, mintegy el

van rejtve bennük, vagyis a világ – hogy ne a vallás, hanem most már a művelődéstörténet nyelvén beszéljünk –, a szellem megjelenése, megvalósulása, s csak az ember bírja a benne rejlő értelmet, ideát is. Hivatása tehát, hogy kinyilvánítsa ezt. Ez az ember részvétele a teremtésben, mely így ma is folyik, azazhogy kívül áll az időnek.

Várkonyi Nándor

Gyermekeink miért éljenek?

Vajon gyermekeink meghallják-e majd a hangot, mely megsúgja nekik, merre tartsanak és miért éljenek? Ők is – mint minden ember – érzik valahol, hogy az élet értelemmel bír – de vajon mi is ez? Vajon megelérik-e ezt a lépten-nyomon rájuk zúduló ellentmondások, mellébeszélések és a cinikus beletörődés közepette?

Boldogságra, őszinteségre, igazságosságra, szeretetre és odaadásra vágnak – vajon képesek vagyunk-e ezen várakozásukat kielégíteni?

Ugyanolyan tanácstalanok vagyunk, mint ők. Nem ismerjük a választ, mivel még a kérdést is elfelejtettük feltenni. Úgy viselkedünk, mintha életünk szilárd alapokon nyugodna, és nem törődünk az állandó kísérőnkül szegődött rossz közérzet, a szorongások és a zavarodottság vetette árnyakkal.

Az ember nem élhet „bele a világba”, megelégedve az ivással, evéssel, alvással, szexuális kielégüléssel és a munkavégzéssel anélkül, hogy ezen kudarc ne zavarná nyugalma. Ha így lenne, ez arra szolgálna bizonyítékkul, hogy a vallásos magatartás bármennyire kívánatos is, mégsem veleszületett része az emberi természetnek. Az ember tanulmányozása azonban egészen mást mutat.

Ha valaki nem képes magasabbrendű énjének szolgálatába állítani energiáit, alacsonyabbrendű célokra irányulnak; ha nem rendelkezik a világról és abban foglalt saját helyzetéről igazságközeli képpel, illuzórikus képet fog kialakítani, és ehhez úgy ragaszkodik, mint hívő a hittételekhez.

Valóban igaz, hogy „nemcsak kenyérrel él az ember” (Mt 4,4). Ellenben lehetősége van arra, hogy jobb vagy rosszabb, kifinomultabb vagy egyszerűbb, megnyugvást nyújtó vagy destruktív vallási, világnézeti formák közül válasszon.

Erich Fromm

Értelmetlen azt mondani, hogy nincs értelme

Szeretnék idézni egy mondatot, amit Niels Bohr mondott, amikor az élet értelméről vitatkoztunk néhány fiatal előtt. Bohr kijelentette: „Az élet értelme abban áll, hogy értelmetlen azt mondani, hogy nincs értelme.”

Az élet értéke azokban az értékekben van, amelyet magunk hozunk létre, azaz mindenki saját maga adja meg életének értelmét.

Vagy ha a vallás nyelvén akarjuk kifejezni magunkat: minden élet közvetlen Isten felé mutat, és értelmét ebből a vonatkozásból nyeri. Ezt a kapcsolatot minden egyes embernek magának kell keresnie és remélheti, hogy ez egyszerűen megadatik neki.

Werner Heisenberg

Az élet értelme

Kétlem, hogy az orvos általános megfogalmazásban meg tudja válaszolni a kérdést. Ugyanis az élet értelme emberenként változik, napról, napra, és óráról órára. Ezért nem az élet általánosságban vett értelme, hanem inkább az egyén életének egy adott pillanatban jelentkező specifikus értelme számít. Ezt a kérdést általánosságban megfogalmazni ahhoz hasonlítana, mintha egy sakkbajnoknak a következő kérdést tennénk fel: „Mondja kedves Mester, mi a legjobb lépés a világon?”

Egyszerűen nincs önmagában vett legjobb (vagy akár csak jó) lépés, kiszakítva a játék adott helyzetéből. Ugyanez érvényes az emberi létre is.

Ne keressük az élet elvont értelmét. Mindenkinek megvan a saját meghatározott hivatása vagy küldetése az életben, hogy egy konkrét betöltést igénylő feladatot végezzen el. Ezen a téren az illető nem helyettesíthető, az élete sem ismételhető meg. Ezért mindenki feladata egyedülálló, mint annak végrehajtását szolgáló specifikus lehetősége.

Mivel az életben minden helyzet kihívást jelent az ember számára és egy-egy megoldandó feladatot állít elébe, az élet értelmének kérdését tulajdonképpen meg is lehet fordítani. Végző soron az embernek nem azt kellene megkérdezni, hogy mi az élet értelme, hanem inkább felismernie, hogy Ő az, akit kérdeznek. Egyszóval, minden egyes embert megkérdez az élet; és csak a saját életéért felelve válaszolhat az életnek; az életnek csak felelősségteljesen válaszolhat.

...

Három fő útvonalat követve találhatjuk meg életünk értelmét: először is, ha valamit csinálunk, valamilyen feladatot tűzünk ki, vagy valamilyen művet alkotunk; másodsor, ha valamit megtapasztalunk, legyen az természet vagy művészet – valamit, mondom, vagy valakit, és valakit az egyszeri és egyedülálló lénye szerint legmélyéig megtapasztalni azt jelenti, hogy szeretjük. Más szóval, az élet célját éppúgy megtalálhatjuk a cselekvés királyi útján (via regia activa), mint az elmélkedés királyi útját (via regia contemplativa) követve.

De végül is az derül ki, hogy – elnagyoltan megfogalmazva – nemcsak a munkában és a szeretetben találhatjuk meg életünk értelmét, hanem ott is, ahol olyan reménytelen helyzet tehetetlen áldozatává válunk, amelyen változtatni nem tudunk, amelyben csupán a saját hozzáállásunkat tudjuk megváltoztatni, és ezzel együtt önmagunkat azért, hogy emberileg nézve értékke váljunk, felnőjünk, önmagunk fölé emelkedjünk, és így tegyünk bizonyosságot minden emberi képesség közül a legemberibbről, magyarul az ember azon képességéről, hogy az egyéni tragédiát győzelemmé tudja változtatni.

Hála ennek a harmadik lehetőségnek – mely lehetővé teszi, hogy még a szenvedésnek is megeljük az értelmét –, az élet potenciális értelme feltétlen: e lehetőség alapján az életnek a leghatározottabb feltételek és körülmények között is van értelme.

...

Ebből is láthatjuk, hogy a lehetőségek alapján nemcsak az életnek van feltétlenül értéke, hanem feltétlen értéke van az embernek is.

...

Az ember szellemi szabadsága – melyet utolsó leheletéig senki nem vehet el tőle – lehetővé teszi, hogy még utolsó leheletéig is alkalmat találjon arra, hogy életét értelmessé tegye.

...

A mi generációnk realista, mivel mi olyannak ismertük meg az embert, amilyen valójában. Végül is ember volt az is, aki feltalálta Auschwitz gázkamráit; de ugyancsak ember volt az is, aki egyenes gerinccel lépett be azokba a gázkamrákba, a Miatyánkkal vagy a Sema Jisraél-lel az ajkán.

Viktor E. Frank

Ahhoz, hogy az életnek értelme legyen

Ahhoz, hogy az életnek értelme legyen és iránya, tartós eltökéltségre van szükség, egy távoli célra, amely felé törekedhetünk. A természetünkből fakadó végcélnak két tulajdonsága van: olyannak kell lennie, hogy valóban dolgozni lehessen érte (különben hogyan fejeznék ki magunkat általa?), és olyannak, hogy gyümölcseit el lehessen raktározni életünk hátralevő részére (különben nem lehetne távoli cél). Isten kedvébe jární, a hazáért, a csaláért élni, vagy más értékes és állandó elv szolgálatába szegődni, ezek azok az eszmék, amelyek régóta és nagy sikerrel töltik be sok ember életében a végcél szerepét.

Az ember távoli céljai jövőendő kiteljesedését szolgálják. Jelen körülményeire viszonylag kevés hatásuk van; sőt még ellentétben is állnak ezekkel. De helyezze bár hitét Istenbe vagy a teremtésbe, az ember ösztönösen megérzi, hogy a végcélnak túl kell nőnie a múltó pillanaton, és gyakran épp a pillanatok feláldozása árán válik csak elérhetővé...

Sokan azt hiszik, hogy a vagyon, a hatalom vagy a társadalmi rang az ilyen hosszú távú cél; mások a vallást és a filozófiát tartják annak. És sokan ösztönösen azt vallják, hogy ilyen cél nem is létezik. Ezek azok, akik megadják magukat, egyik napról a másikra élnek, a szexualitás, a munka vagy legegyszerűbben az alkohol mámorával próbálják elvonni figyelmüket a riasztó jövőtől.

De bizonyos, hogy a tartós boldogság megszerzésének nem ez a módja. Sokkal többet és maradandóbbat ígér a szeretet, a kedvesség vagy akárcsak a jó szándék is.

Szerintem az embernek az a végső célja, hogy kifejezze önmagát, kifejezze oly teljesen, amennyire csak szándékainak megfelelően lehetséges. Keresheti ezt akár a Teremtőhöz, akár a Természethez fűző harmóniában és egyesülésben, de a cél csak akkor jó, ha az egyéniségnek leginkább megfelelő hosszú és rövid távú törekvések, a magvető igyekvő fáradtsága és az arató öröme kiegyensúlyozódnak benne.

Selye János

„A semmi és a végtelen között”

A Nap, Hold, az öt bolygó és a kristályszférába ágyazott csillagok örök és változatlan arisztotelészi világa helyét egy különleges és különleges módon változó objektumokkal teli dinamikus, óriási laboratóriumnak tekinthető univerzum foglalta el.

Az ember egy közepes galaxis szélén elhelyezkedő közepes csillag egyik kisebb bolygójáról szemléli az egész Univerzum életének isteni színjátékát. Nyugodtan mondhatjuk, minden csepp vérével beletartozik a kozmikus történések folyamatába. A biológusok visszanyomozzák eredetét az ősi fehérjemolekuláig, de testének hidrogénje részt vett az Univerzum ősalapotának folyamataiban is, a vérében lévő vasatommagok egy nagy tömegű csillag belsejében alakultak ki, keresztülmentek egy szupernóva-robbanáson, majd egy újabb csillag fejlődésén keresztül váltak szilárd Földünk alkotórészeivé, és vesznek részt és vállálnak most szerepet életfunkciójában.

Az emberi történések nagysága eltörpül, jelentéktelenné zsugorodik, elvész az Univerzum folyamataiban. Jelentőségét mégis az adja meg, hogy az Univerzum minden csodálatos objektuma mellett, a pulzárok, kvazárok, fekete lyukak mellett a Világegyetem nagy vajúdása megszülte a legcsodálatosabb objektumot, az emberi agyat, az emberi tudatot, amely a végtelen nagyot és a végtelen kicsit egyaránt be tudja fogadni.

Simonyi Károly

A miért kérdésre ígéret a válasz

Sokféle meghatározást adtak már az emberről, csak éppen abból nem lett meghatározás, ami a legalapvetőbbben határozza meg az embert. Minden meghatározás határt, végességet jelöl. Tehát nagyon is velősen határozzuk meg az embert, ha szó szerint véges lénynek vesszük. Minden szempontból véges az ember. Alkata véges, ereje véges, értelme véges, mindene véges, amije csak van. De mindezt bármilyen más lényről és tárgyról is el lehet mondani.

De ezen a gigantikus, bár véges skálán belül csak egy lény van, az embernek nevezett lény, amely egy ponton különbözik az összes más véges tárgytól. A megkülönböztető vonás az, hogy egyedül az ember képes meghatározni magát, mint véges lényt. Az, hogy az ember törekény, végességet jelent az erő, az ellenállás, a szilárdság skáláján... A kérdés csupán az, hogy mit képes az ember kibontani magának ebből a csodálatos felismeréséből...

Az ember képtelen nem sejteni, hogy ha vannak véges lények, akkor kell, hogy legyen egy végtelen lény, aki azért végtelen, mert a lényege az, hogy létének nincs határa. Az ilyen lénynek a lényege tehát az, hogy van, és nem képes nem létezni.

Tudatosan kell elfogadnunk és állandóan tudatosítanunk kell a tényt, hogy képtelenek vagyunk nem törtetni célok után. Ez tapasztalati tény. Az is tapasztalati tény és nagyon keserű tapasztalat, hogy véges célok elérése nem elégíti ki az embert...

Eszerint nem tehetünk értelmesebbet és jobbat, mint elfogadni egy valóban végső, tehát végtelen cél meglétét, azaz Isten létét. Mindez csak félút, mivel nagyon is elvont gondolatokból áll, míg a végső cél utáni kérdés olyan körülmények között merül fel hatalmas erővel, amelyek nemcsak konkrétak, hanem gyötrően ilyenek. Csak olyan felelet mutatkozik meggyőzőnek, amely éppen az ilyen gyötrő körülmények között váltódik ki. Ezen a vonalon nincs megközelítőleg sem olyan, mint ami a jobb lator könyörgésére vonatkozott. Nem kell nagy képzelőerő ahhoz, hogy halljuk 2000 év távolságából is azt a hörgő hangot, ami egyedül tudott kijönni egy tüdőből, amely a mellizmok végső megfeszülése miatt alig tudott levegőt kapni. És a felelet – még ma velem leszel a paradicsomban – sem jöhetett valami simább hangon. De éppen ezért olyan felelet volt, ami sokkal hatásosabbnak bizonyult, mint bármi istenérv és – istentagadás.

Ebből a válaszból, ebből az ígéretből él a keresztény vallás válasza a miért, a mi célból kérdésre.

Jáki Szaniszló

Van-e élet a halál előtt?

Ez a cím első látásra komolytalannak, esetleg frivolnak, netán egyszerű szerzői fogásnak tűnhet. Pedig nem az: halálosan komoly. Valójában arról van szó, mire és hogyan használjuk fel az életünk tartamaként nekünk kiszabott véges időt? Vajon hányan éljük meg valóban tudatosan egyszeri és megismételhetetlen életünk minden, a maga visszahozhatatlanságában felmérhetetlen értékű percét?

Élet a halál előtt akkor van igazán, ha belátva életünk esendőségét és végességét, nem rontjuk tovább a helyzetünket azzal, hogy véges és tőlünk független és így nyilvánvalóan hatalmunkban nem álló dolgokra fordítjuk vágyainkat, erőinket és törekvéseinket. Tudjuk, nem saját erőnkől jöttünk a világra – életünket ajándékba kaptuk éppen úgy, mint bárki más. Szüleink sem éppen minket akartak létrehozni, hiszen egyáltalán nem volt hatalmukban eldönteni, hogy melyik petét, melyik spermium termékenyítse meg. A mai tudomány tesz ugyan ilyen kísérleteket, de ez inkább a sci-fi és a horror, mint a tudomány kategóriájába

tartozik.

Itt érdemes megemlékezni arról, hogy alkalmanként 40 millió spermium vetélkedik az elsőbbségért, így egy adott zigota létrejöttének esélye kb. egy a 40 millióhoz. Vagyis a mi keletkezésünk ténye egyszer s mindenkorra törölte a lehetőségek palettájáról 39 millió 999 ezer 999 potenciális testvérünk létrejöttét. Sajnos legtöbbünk egyáltalán nem, vagy csak nagy ritkán gondol arra, hogy fantasztikus szerencsénk – ennyiben születésünk tényleg „lottónyert” – egyben iszonyatos felelősség is a „törölt” potenciális testvéreink iránt. Könnyen elképzelhető ugyanis, hogy közülük némelyik talán jobban megérdemelte volna az élet ajándékát, jobb, hasznosabb ember lehetett volna nálunk. A döntés hatalmas felelősséget szerencsénkire nem nekünk és nem is szüleinknek kell vállalni. Hogy a döntés akár természetes, akár mesterséges megtermékenyítés esetén a pusztán véletlen, vagy egy az univerzum egészét vezérlő gondolat – más szóval Isten – kezében van-e, a hit kérdése.

...

Elsősorban belső életünkért, embertársainkhoz és a világhoz való viszonyunkért – egyszóval lelkünkért – felelünk, hiszen az az egyetlen, ami hatalmunkban áll. Testünket váratlan, előre nem látott betegségek, balesetek fenyegethetik, szakmai, társadalmi és anyagi előmenetelünk pedig nyilvánvalóan zömében rajtunk kívül álló tényezők sokaságától függ. Amit saját erőnkől elérhetünk, az csakis tudásunk, lelki békénk és tiszta lelkiismeretünk lehet. Ez pedig független minden külső tényezőtől, csakis saját világnézetunktől és értékrendunktől függ. „Mi haszna van az embernek, ha az egész világot megszerzi is, de lelke kárát vallja?”

Mindezek lényegében azt sugallják, hogy annak van élete a halál előtt, aki léte végességének és elkerülhetetlen halálának tudatában olyan értékrendet alakít ki magában, amelyben a legfőbb érték a belső harmónia önmagával és a világgal, és a teljes függetlenség mindattól, ami természetétől fogva időleges, mulandó.

Koch Sándor

Az embernek van egy története

Minden biológiai lénynek, s köztük az embernek is, van egy története, és úgy gondolom, hogy létének az értelme ennek a történetnek a továbbvitele, kiteljesítése.

Az értelem az a történet belső összhangja. Értelme akkor van valaminek, ha az belülről harmonikus, szép, kerek, és összefüggően mond el valamit. Ez nem azonos a céllal.

Mint őseink, olyan kultúrában, olyan eszmerendszerben éreznénk jól magunkat, amely zárt, s amelyben minden szál el van varrva, mindenre van magyarázat, ami szép kerek egészet ad, aminek van „értelme”. A mai kor problémái igazából éppen abból adódnak, hogy ez a szép kerek eszmerendszer széthullott, s ma mindenki mindenfélét gondol, semmi nincs kipróbálva, s egyre csak keressük az élet értelmét, holott ez megvolt néhány ezer vagy tízezer éve, amikor azok az értelmes kerek kis kultúrák, vallások léteztek, amelyek a helyükre tették a cselekvés célját, s nem voltak bennük elvarratlan szálak.

Az értelmet tanulni kell. Szocializálódni, nevelődni, fel kell készülni arra, hogy az ember a dolgokban értelmet találjon. Akit nem készítenek fel erre, azt érik ezek a balesetek. Én azt hiszem, hogy a modern kornak éppen az a feladata, s a vallásoknak is hasonlóan, hogy az embereket, a hívőket megtanítsák arra, hogy hogyan lehet az életben értelmet találni.

Az az élet értelme, hogy történetként megéljük; s hogy önmagában van a létezés öröme; s hogy a lét kiteljesítése az értelem. De hangsúlyozni kell, hogy az „értelem” szónak csak az egyéni emberi élet szintjén van jelentése. A világmindenség létének nincs „értelme”.

Csányi Vilmos

Egy-egy kérdés megválaszolhatatlan

Előbb-utóbb minden természettudós beleütközik abba a problémába, hogy a kor tudományos színvonalán egy-egy kérdés megválaszolása lehetetlen. A kutató kénytelen a hit eszközához nyúlni, hogy továbbléphessen. Így válik a hit a természettudományos gondolkodásnak is valamilyen értelemben részévé. Természetesen a hit nemcsak vallásos meggyőződést jelent, hiszen az ateista is hisz abban, hogy nem hisz semmiben. Ez hozzátartozik az emberi agy működéséhez. De hitre van szükségünk például ahhoz is, hogy az irracionális számokat vagy a végtelen fogalmát elképzeljük. Nem véletlen, hogy a nagy természettudósok többsége hisz Istenben. Nagyon érdekes, hogy mindez a (volt) szovjet csillagászok mintegy nyolcvan százalékára igaz. Karl Popper, egy szuperliberális filozófus és Sir John Eccles, a római Szentszéki Akadémia tagja együtt írt egy könyvet, amelyben pontosan meghatározzák, hogy van szellem és test – ez a két tudós együtt egy idealista, hívő koncepciót fogalmazott meg. A „Mind and Body”, a test és szellem descartes-i dualizmusa természetszerűleg filozófiai kérdés, de a természettudomány szempontjából is meghatározó jelentőségű. A tudomány lépésről lépésre tárja fel a mindenség titkait, egyre fantasztikusabb összefüggéseket ismer fel. És felmerül a kérdés: mindez véletlenül jött-e létre? Az ember eljut oda, hogy egy csodálatos alkotásról van szó, és itt belép – vagy nem lép be – a hit.

Az istenhitnek nincs közvetlen tapasztalati tartalma. Ez tény. De közvetett van. Először is le kell szögezni, hogy a hit, éppúgy, mint a nyelv- vagy a zeneérzék, csak az emberre jellemző tulajdonság. Az öröklődésnek nemcsak az energia- és anyagáramlás, hanem az információáramlás is a lényegéhez tartozik. Az ember generációról generációra átöröközheti a hitet, mint információt. Én úgy gondolom, a hit egyidős az emberrel.

Vizi E. Szilveszter

Mindenkinek magának kell a saját irányultságát megtalálnia

A tehetség az ember egyedi, megismételhetetlen voltához, misztériumához kapcsolódik. „A tehetség megfoghatatlan, a lélekben van” – mondja Vásári Tamás, világhírű zongoraművészünk az egyik nyilatkozatában. Ezen állítás igazságát legegyszerűbben az egyetemen ikrek bizonyítják. Génjeik, DNS-állományuk teljesen azonos, tehetségük mégis teljesen különböző. Tudják ezt szüleik, barátaik, tanáraik, mindenki, aki találkozik velük. Vagyis a tehetség nem azonos a génekkel, nem redukálható le a DNS bázissorrendjére. Azonban összefügg a génekbe „rejtett” képességgel, legalábbis annyira, hogy a génekbe „rejtett” képesség kibontakoztatásának törvényi rendje alapjaiban érvényes a tehetség kiművelésére is.

Az élővilágra vonatkozóan talán a legjelentősebb felismerés, ami lényegileg Darwinnak tulajdonítható, hogy a képesség kibontakoztatásának irányultsága minden élő sejtben, minden élőlényben a TÖKÉLETESSÉG felé való irányultság. A tökéletességre irányultság, minden élőlénybe eleve be van kódolva, kivéve az embert. Kivéve minden embert külön-külön.

Az embert ugyanis, ahogyan azt II. János Pál pápa fogalmazta, „nem lehet egyszerű eszközként alárendelni sem fajának, sem a társadalomnak: önértéke van. Az ember személy.” A többi élőlény, az élővilág minden egyede, faja által meghatározottan, a lehető legtökéletesebb. A gólya gólyának, az egér egérnek, a méhecske méhecskének. Még a kérdés feltevése is, hogy van-e, lehet-e tökéletesebb gólya a gólyánál, egér az egérnél, méhecske a méhecskénél, önmagában abszurd. De a testünket felépítő sejtek birodalmában is abszurd lenne megkérdezni, hogy van-e, lehet-e tökéletesebb májsejt a májsejtnél, idegsejt az idegsejtnél, izomsejt az izomsejtnél és így tovább. Az ember esetében azonban nem így van. Mindenkinek magának kell a saját irányultságát megtalálnia.

Nagy baj van, ha egy ember a törvény előírásával szemben nem a lehető legtökéletesebbre irányul. Ha emberi mivoltához rendelt abszolút tökéletesség helyett a másik embert, a másik embertől remélt gazdagodást, jólétet, sikert, címeket, adományokat, divatot teszi tehetsége kiművelésének irányául, céljául.

A világmindenséget átfogó egyetemes törvényi rend ránk, emberekre vonatkozó parancsa miatt nem lehet kétséges, hogy nekünk József Attila „a mindenséggel mérd magad!” intelmét kell követnünk. Sőt még pontosabban Jézus Krisztus intelmét: „legyetek hát tökéletesek, amint mennyei Atyátok tökéletes!” (Máté 5,48.) Az abszolút tökéletesség, az abszolút igazság, az abszolút szabadság, az abszolút jószág felé kell irányulnia minden embernek. Ez a parancs nem vallási parancs, nem magánügy, nem az ember által alkotott törvény, hanem saját életünknek, de az egész emberiség életének is legfontosabb ügye.

Az irányultság mellett szólni kell még a génekbe rejtett képesség és a minden egyes ember lelkébe rejtett tehetség kibontakoztatásának, kimunkálásának „energiaszükségletéről” is. [...] A tehetség, már az eredetétől a misztérium világához, Istenhez kapcsol bennünket. Ezért a TEHETSÉG KIBONTAKOZTATÁSÁHOZ SZÜKSÉGES ERŐ, ENERGIA SEM SZÁRMAZHAT MÁSTÓL, CSAK ISTENTŐL. A jó hír, az igazi remény az, hogy ezt az erőt Jézus Krisztus halála és feltámadása kétezer évvel ezelőtt minden ember számára elérhetővé tette.

Kellermayer Miklós

A kérdés, amelyet az egyénnek kell megválaszolnia

Maga az a kérdés, hogy mi az emberi élet értelme, tipikusan modern kérdés, amit ma az egyénnek kell megválaszolnia. A korábbi kultúrákban a közösség egésze válaszolta meg ezt a kérdést, és osztotta ki az életben a szerepeket az egyes emberre. Az egyes embernek nem kellett töprengenie azon, hogy mi az ő célja, mi az életének értelme. Az élete a többiek között teljesedett ki, s ez elég válasz volt mindenki számára.

...úgy gondolom, életemnek az az értelme, hogy megismerjek a Földön dolgokat, és találjak olyan embereket, akiket szerethetek, és akik között jól érzem magam; és amit megismertem, azt nekik és a fiatalabbaknak átadom. Ezért is vagyok tanár.

Emberi tulajdonság az is, hogy az ember utólag szereti felfűzni a vele megtörténeteket egy logikai, kauzális nagy narratív fonalra. Igyekszik olyan értelmet adni, jelentést belevetíteni hajdani eseményekbe, amelyre akkoriban nem is gondolt, illetve amelyek más okból történtek. Utólag értelmezi úgy, hogy ez ezért és ezért történt, én így és így viselkedtem, én tulajdonképpen ez és ez vagyok. Próbál valami vezérfonalat, valami jelentésbeli egészet konstruálni a sok kis egyedi s esetleges egymással csak lazán összefüggő eseményből.

Filozófiailag nincs értelme az emberiség létezésének céljáról vagy értelméről beszélni. Bizonyos kozmogóniai hipotézisek alapján ugyan sokan (például Stephen Hawking) elfogadhatónak tartják az úgynevezett antrópikus elvet, amely szerint az univerzum alapvető állandói úgy vannak beállítva, hogy az ember létrejöhesse, s vele az értelmes élet megjelenhessen a világegyetemben. Ez azonban nagyon vitatható álláspont, én magam nem fogadom el.

A világegyetem értelméről ugyanúgy, ahogy a közepéről sincs értelme a jelenlegi felfogásunk szerint beszélni. Az emberek úgy adnak értelmet az életüknek, hogy nagy elbeszéléssé kerekítik ki. Folyamatosan meséljük önmagunkat, az életünket, és értelmezzük mások számára is.

Hogy van-e értelme az életünknek és mi az, azt mások: rokonaim, barátaim, tanítványaim és írásaim olvasói fogják eldönteni.

Fehér Márta

Miért létezünk, mi és a világegyetem

Ha végül is sikerül megtalálnunk a teljes, egyesített elméletet, idővel legalább a legfontosabb érveket érthetővé kell tennünk mindenki számára, hogy az elmélet ne maradjon néhány specialista magánügye. Akkor pedig mi mindannyian, tudósok, filozófusok, hétköznapi emberek együtt boncolgathatjuk: miért létezünk, mi és a Világegyetem. Az emberi értelem leghatalmasabb diadala lesz, ha erre a kérdésre választ találunk – mert akkor megismerjük Isten gondolatait.

Stephen Hawking

Keressük a nem létező értelmet

Nem hiszem, hogy az emberi életnek jövőbe mutató vagy összegező értelme volna. Az egyes dolgainknak, amiket csinálunk, azoknak mindig van valamilyen céljuk. Szeretném elérni ezt a poharat, ezért utána nyúlok, és így tovább. Ezt jogtalanul kiterjesztjük az egész létünkre, pedig ilyen értelemben nincs az életnek értelme és célja.

Lokálisan érvényes a fejlődés, de ettől még az összefolyamatnak nincsen iránya. Tengernyi kiszámíthatatlanság van benne, s a boldog korszakokat követhetik nagyon kegyetlen korszakok.

...az életben, a mi világunkban is igazi, hosszabb távra szóló siker vágyaink késleltetett kielégítését követeli meg. Abból a gyermekből lesz jó tudós, de bizony jó bróker, meg jó újkapitalista is, aki gyerekkorában megtanulta a kielégülések késleltetését. Ilyen értelemben a szerzetesi lét a késleltetett kielégülés legszélsőségesebb formája. Számukra csak haláluk után következik el a végső beteljesülés. Komoly dilemma tehát a mai világban az, hogy hogyan lehet megmutatni mégis – miközben például mi, szkeptikus pszichológusok, nem hiszünk az élet valamilyen végső értelmében – hogy a késleltetett kielégülés mintázatát követve hosszabb távon több örömet és több sikert kap az ember.

Rendíthetetlenül hiszek abban, hogy az életnek nincsen értelme, de világosabban látom, hogy az tart életben minket, s az mozgat előre, hogy keressük ezt a nem létező értelmet, a megállítható pillanatot.

Pléh Csaba

Az élet értelméről

Az élet értelméről elmélkedni úgy, hogy elkerüljük a szépelgő banalitásokat, a szentimentális érzelgősséget, az épületes vagy kenetteljes frázisokat, aligha könnyű dolog. Okfejtésünk, válaszadási kísérleteink tartalmazhatnak igazságokat – az élet célja, mondhatjuk pl. Madáchcsal, a küzdés maga –, ám fennáll a veszély, hogy mondandónk, átütő erő híján, tendenciaszerűen hat. Ha filozófusként fogjuk fel a kérdést, mindenekeelőtt belebocsátkozunk valamely formális hermeneutikai reflexióba, azt firtatván: amikor az élet értelmére vonatkozó kérdést feltesszük, mire is kérdezünk voltaképpen; kérdésünket milyen előzetes megértés vezérli, s e megértés miképp szab irányt a válasznak. Filozófiai elmélkedéseink másfelől könnyen torkolhatnak olyan válaszbba, amelyet szerint az élet értelméről elmélkedni: valójában ez alkotja az élet értelmét – oly válasz, amelyet persze kár volna teljességgel elutasítani.

Súlyos hiba, elvakultság volna azt hinni: a kérdést lehetséges úgy megoldani, hogy kérdésként többé már föl sem merül, hogy az ember ezáltal mentesül a további felelősségtől, megszűnik gondolkodó, reflektáló, az élet értelmére kérdező lény lenni.

...

„Az élet problémájának megoldását – írta Wittgenstein – az ember ezen probléma eltűnéséből veszi észre. Vajon nem ez-e az oka annak – tette fel Wittgenstein az elgondolkodtató kérdést –, hogy azok az emberek, akiknek a számára az élet értelme hosszas kétely után világossá lett, nem tudták azután megmondani, miben is áll ez az értelem?”...

Lehet-e az élet értelméről valamit is mondani – s ha igen, milyen nyelven –, ha egyszer Wittgenstein csöppet sem ok nélkül vélhette: az összes tudományos kérdés megválaszolása után életproblémáinkat még csak nem is érintettük?

...

A panasz vagy siránkozás, hogy tudásunk korlátolt, nem helyénvaló. Amiatt, hogy a tudomány összes törvényét nem ismerjük, s így nem tudjuk az anyagot kedvünk szerint alakítani, vagy hogy nincs belátásunk a világegész titkaiba, s jövőendő sorsunk számunkra ismeretlen, nem kell elcsüggednünk. E tudatlanság a kockázattól nem mentes egész emberi életet teszi lehetővé, s kölcsönöz neki szabadságot, egyszerűséget és méltóságot.

Fehér M. István

Az utazásnak célja van

Az emberi élet s az emberiség egész története olyan, mint egy utazás; és ennek az utazásnak célja van. Ez azonban nem veszi elejét a sokféle megpróbáltatásnak és bajnak, s azt sem akadályozza meg, hogy időnként elfogjon bennünket az az érzés, hogy utunk bejárhatatlan vagy éppen zsákutca. A hívő ember azonban bízik benne, hogy bármily kanyargós is ez az út, a tökéletes és végleges boldogsághoz vezet.

Az emberiségnek még sohasem volt nagyobb szüksége rá, hogy reménykedni tudjon, s ismét felfedezze az élet értékét és értelmét.

A világ végének kérdésével nem foglalkozom, hiszen a tudósok szerint bolygónk még több milliárd éves jövő előtt áll! Azt azonban sohasem titkoltam, hogy mint hívő keresztény biztosan tudom: a halálomkor számot kell adnom mindarról, amit életemben és életemmel tettem. Isten irgalmasságában bizakodom, és hiszem, hogy mellette embertestvéreimmel együtt megismerhetem majd a szeretet boldogságát.

Jean Delumeau

Létünk a világegyetemben nem a vaksors szeszélye

Előbb-utóbb magától értetődőnek kell elfogadnunk valamit, legyen az Isten, a logika, egy sor törvény vagy világmagyarázat. Ily módon a „végső kérdések” mindig kívül maradnak az empirikus tudomány – ahogy többen mondják – hatókörén. Azt jelenti ez, hogy a lét legmélyebb kérdései megválaszolhatatlanok?

...a szegény öreg homo sapiens valószínűleg „sosem jut a dolog végére”. Talán mindig marad valami „titok a mindenség mélyén”. Mégsem hiábavaló addig folytatnunk a vizsgálódást, amíg lehet. Mert ha bebizonyosodik, hogy nem zárhatjuk le a következtetések láncolatát, megérte a fáradságot.

Az embert mindig is áhítattal töltötte el a fizikai valóság finomsága, fenségessége és szövevényes szerveződése. Az égitestek vonulása az égbolton, az évszakok váltakozása, egy hópehely szerkezete, a környezetéhez tökéletesen alkalmazkodó milliárd és milliárd élőlény – mindez túlon túl elrendezettnek tűnik ahhoz, hogy ne legyen több értelmetlen véletlennél. Természetes emberi ösztön, hogy a Világegyetem kimunkált e rendjét egy istenség céltudatos keze művének tulajdonítsuk.

A keresztény hagyomány értelmében... Isten tervezte a természetet, mégpedig nem kis leleménnyel és hozzáértéssel, és a részecskefizika nem tesz mást, mint felfedezi e terv egy részletét. Ha elfogadjuk ezt, a következő kérdés, ami felmerül: mi célból készítette Isten művét?

A válaszhoz figyelembe kell vennünk a korábban az antropikus elvvel kapcsolatban említett sok-sok „egybeesést”, valamint az élő szervezetek támasztotta követelményeket. A természeti törvények szembeszökő finom „összehangoltsága”, amely elengedhetetlen a tudatos élet kialakulásához a Világegyetemben, arra az egyértelműnek tűnő következtetésre vezet bennünket: Isten olyanra tervezte a Világegyetemet, hogy biztosítsa az élet és a tudatosság feltételeit. Eszerint tulajdon létünk sarkalatos pontja Isten tervének.

Mi az Ember, ha ekkora kegy részesei vagyunk? Nem hiszem, hogy létünk a Világegyetemben a vaksors szeszélye, a történelem véletlenje, semmi kis zörej lenne a nagy kozmikus drámában. Ehhez túlon túl is belekeveredtünk a dolgokba. Meglehet. Maga a homo sapiens faj fizikai léte valóban mit sem számít kozmikus méretekben, az azonban, hogy a Világegyetem egy bolygóján tudatos szervezetek élnek, feltétlenül meghatározó jelentőségű tény. A tudatos lények révén a Világegyetem öntudatra tett szert. Ez pedig csöppet sem elhanyagolható körülmény, nem céltalan, értelmetlen erők jelentéktelen mellékterméke. Nekünk valóban itt a helyünk.

Paul Davies

Az írok írnak az életről

*„Mielőtt az élet értelmének keresésére
indulnál, szeresd az életet. Ha szereted
az életet, élővé leszel.”*

Dosztojevszkij

A legvégsőbb és végső cél

Fiam, én legyek a te legfőbb és végső célod, ha igazán boldog akarsz lenni.

Úgy tekints egytől egyig mindent, mint a legfőbb Jóból származót, azért vezess mindent énhozzám mint eredetéhez vissza.

„Kövess engem: én vagyok az út, az igazság és az élet.” (Jn 14,6)

Út nélkül nem járhatsz; igazság nélkül nem láthatsz, élet nélkül nem élhetsz.

Én vagyok az út, melyen járnod kell, az igazság, melyet hinned kell, az élet, melyet remélned kell.

Én vagyok a biztos út, a csalhatatlan igazság, a végtelen élet.

Én vagyok a legegyszerűsebb út, a legfőbb igazság, az igazi élet, boldog, és örök élet.

Ha az én utamon maradsz, megismered az igazságot, az igazság megszabadít és elnyered az örök életet.

Uram, mi az én bizodalomom ez életben? Vagy mi az én legnagyobb vigasztalásom az ég alatt?

Nemde, te vagy, én Uram, én Istenem, kinek irgalma végtelen?

Mert nem használ nekem az én sok jó barátom; nem segíthetnek rajtam hatalmas pártfogóim; nem adhatnak üdvös tanácsot okos tanácsadóim; nem oltalmazhat meg semmiféle csendes és kies hely, ha te magad nem védelmezel, nem segítesz, nem erősítesz, nem bátorítasz, nem vigasztalsz, nem oktatsz és őrizel.

Te vagy tehát minden jónak forrása, az élet magasztos eszménye, a bölcsesség mélysége; mindenfölk benned reményleni a te szolgálóidnak legfőbb vigasztalása.

Kempis Tamás

Életre nevelni

Aki az embereket meghalni tanítja, az az életre neveli őket.

Nem vesszük észre az ugrást, amikor meghal bennünk az ifjúság – ami lényege szerint és valószínűleg is sokkal durvább halál, mint a betegségtől sorvadóké vagy a végelgyengülteké.

A természet így szól hozzánk:

„Úgy távozzatok a világból, ahogy idejöttetek. Azon az úton, amely a nemlétből az életbe vezetett, menjetek vissza az életből a halálba is, szenvedés és félelem nélkül. Elmúlásod csak apró láncszeme a természet nagy életének...”

Az élet önmagában nem jó és nem rossz, hanem a jónak és a rossznak közös szántóföldje, amely a belevetett mag szerint terem. Ha egyetlen napig éltetek csupán, mindent láthatatok belőle, mert egy nap fölér az összes napokkal. Csak egyfajta napfény és egy éjszaka van:

ugyanazt a napot, holdat, csillagokat, ugyanazt az elrendezést látták őseid, mint amit unokáid látnak majd...

A nemlét utáni idő éppen úgy nem tartozik rátok, mint születésetek előtti. Sok embert láthattatok már, akinek jót tett a halál, mert nagy nyomorúságtól szabadultak meg vele. De láttatok-e már olyant, aki rosszul járt volna a halállal? Milyen együgyűség ítélkezni arról, amit sem ti, sem mások nem tapasztaltak. Ne panaszkodjál rám és el nem kerülő sorsodra! Igazságtalan vagyok-e hozzád? Te uralkodsz fölöttem, vagy én fölötted? A halál egy másik élet kezdete..."

Michel Montaigne

Mi válik hasznodra

Ha minden angyal, a világ minden lángelméje
tanulmányozta volna,
mi válik hasznodra ebben vagy abban a helyzetben,
miféle szenvedés,
kísértés vagy fájdalmas veszteség,
nem találhattak volna
hozzád illőbbet,
mint azt, ami ért.
Isten örök Gondviselése
kezdettől fogva kigondolta,
hogyan ezt a keresztet saját Szívéből
értékes ajándékként neked adja.
Mielőtt elküldötte volna,
mindentudó szemével megvizsgálta,
isteni értelmével átgondolta,
BÖLCS igazságosságával megvizsgálta,
szerető irgalmával átmelegítette.
Mindkét kezével megmérte,
hogyan milliméterrel se legyen nagyobb,
egy milligramm se nehezebb a kelleténél.
Azután megáldotta szent nevével,
fölkente kegyelmével,
beléje lehelte vigaszát,
és még egyszer rád és bátorságodra pillantott.
Így most egyenesen az égből jön feléd,
ő mint Istennek hívása,
s könnyörülő szeretetének ajándéka,
hogyan egészen önmagaddá légy,
és Istenben megtaláld beteljesülésedet.

Szalézi Szent Ferenc

A kerubi vándor tanítja

Miért nélkül

Miért a rózsák? Csak. Virágzik, mert virágzik,
Nem kérdezi, hogy van-e s hogy látszik vagy nem látszik.

Mi az emberi?

Barátom, kérdezed, mi volna emberi?
Egy szóval mondom, ím: a több-mint-angyali.

Magad légy

Mi az, hogy isteni? Ha azzá nem teszed
Magad, meg nem tudod, ha mondják is neked.

Az élet fája

Az Élet Fája hogy elvegye kínodat,
Életnek Fája légy az Istenben magad.

El ne bízd magad

Barátom, bármi légy, még nem szabad megállnod:
Hagyd el a régi fényt, s az újat megtalálod.

Az ember

Az embernél nagyobb csoda nincsen, mivel
Isten-e, ördög-e, tettei döntenek el.

Az ember fensége

(Ó fenség!) Ez vagyok: az öröklét fia,
Természetes király, a szépség trónusa.

Az idő végeztével nincs mit tenni

Munkálkodj, emberem, üdvödjön, míg lehet;
Az időn túl bizony hatalmad nincs neked.

Amit szeretsz, azzá leszel (Szent Ágostonból)

Ember, amit szeretsz, azzá kell végre lenned,
Isten leszel, ha őt, és föld, ha azt szereted.

Azt keresd, ami örök

Világi hír s név semmibe tűnik el,
Téged jobb, ha az örök dicsőség érdekel.

Mindent a mindenért

Minden az üdv. De csak annak lesz benne része,
Ki mindent odaad a mindenért cserébe.

Isten a mi célunk

Mit meg nem tesz az Úr! Ő szívem céltáblája:
Őrá céloz szívem, s mindig el is találja.

Hogy pillantod meg Istent?

Isten a fényben él, hová út nem vezet;
Magad légy hát az út, vagy el nem érheted.

Angelus Silesius

Az a cél, amelyre engem teremtetél...

Ó, felfoghatatlan gondoskodás, mely létet adott nekem, de mielőtt lettem, határozta felőlem, íme, előtted állok! Mit akarsz, hogy cselekedjem?

Az a cél, amelyre engem teremtetél, ó, Szentséges Isteni Háromság, a te dicsőséged, s minden embert e felé vezet gondviselésed; aki nem akarja, kényszeríti az igazságosság, aki akarja, vonzza az irgalom, hogy ez is, az is megdicsőüljön benned.

Ó, Uram, ha semmi más boldogságot, semmi más célt nem rendeltél volna énnekem azon kegyelmen kívül, hogy testedben egy ideig részesedjem és ezt magamhoz vegyem, az is túlhaladt volna minden emberi érdemet. De még teljesebb az a boldogság, amelyet a téged szeretőknek szántál, amelyben az igazság, akit magamhoz vettem, dicsőségét is megosztja az emberrel.

Nem jutalmaidat akarom és vágyom, hanem tégedet magadat, nem a boldogságot óhajtom céloml, hanem téged magad a boldogságot.

Utas vagyok az úton, versenypályán futó. Ó nehéz a málha, amely akadályoz a járásban, s nem enged futni.

Hányszor futok hozzád, te a testben élő lélek vágyainak célpontja, legszentségesebb oltáriszentség, hogy magamhoz vegyelek téged, s így jobban fussak életemnek e versenypályáján, s mégsem futok, hanem csúszok-mászok.

Ez azt jelenti-e, hogy hozzád futok, ó, Istenem, aki életem pályája és célpontja vagy? Nem, nem, Uram, nem úgy látszik előttem, hogy eltávolodom tőled, de mert amit emlétek, mégsem hagyom el, nem is látszom úgy magamnak, hogy jobban közeledem hozzád.

Hasonló vagyok, Uram, ahhoz az emberhez, aki heves szélről üzött hajó fedélzetén van; a hajó kifut vele a nyílt tengerre, ő maga mégsem fut.

Így visz engem az idő ebből a nyomorult életből tehozzád, de míg élek, esendőségeim távol tartanak tőled, mert nem engednek hozzád közelebb.

Add meg hát nékem, Uram, amire szükségem van ahhoz, hogy vágyakozzam arra, amire szükségem van! Minél inkább vágyom ugyanis vágyani, annál jobban tudom.

Hozzád futok hát, út, igazság és élet! Átadom magam néked, mert megadtad nekem, hogy ezt akarjam: te vezess, te táplálj, teáltalad éljek. Te látod, mire van szükségem, hogy néked tetszhessem. Végezd be, amit elkezdte; üdvözíts engem, akit megváltottál!

Íme, arra a célra, hogy legszentségesebb akaratodat mindenben hűségesen és állhatatosan követhessem, lelkem orvosságának vételére járulok, úgy, amilyen akaratom ellenére vagyok, de mégis olyan vagyok, mert ember vagyok. Beléd vetem magamat; nyelj el, fogadj magadba vagy legalább tarts meg engem!

Az a cél, amelyre engem teremtetél, ó, Szentséges Isteni Háromság, a te dicsőséged... Kényszerít engem az igazságosság, általad vonz engem az irgalmasság, Jézusom, hogy dicsőítsem az Atyát, akinek akaratát követve arra tanítottál, hogy én is kövessem.

II. Rákóczi Ferenc

Élni „jót s jól!”

Tedd le reményedet a rosszról; soha nem lesz az jó. S a jót, hántását könnyű feledni, szeresd.

...készebb vagyok veszni, mint valami olyat cselekedni, amely miatt a jó emberek előtt pirulnom kelljen.

Aki tud is, akarja is a jót, lehetetlen, hogy ne ragyogjon.

Az a boldog, aki nyugton veszi ami van, s túl emelkedhetik bajain, mert bajt gazdagnak és szegénynek, nagynak és kicsinynek egyaránt ad az igazságtalannak szidalmazott bölcs és igaz Pepromene, s nem egyformán, de egy mértékben. Az én theodiceai hitem ezt tanítja, az én életem ezt bizonyítja.

Csak az szerencsés, aki jó.

A Gondviselés a szenvedőnek örömeit is ad, s ámbár a csapás fáj, a mi hibánk, ha csak a csapást vesszük számba, nem az örömeit is.

Elröpül az élet, mint a reggel édes álmai,
De a szeretet s a baráti hűség
Meggyőzi a halált és túléli a koporsót.

Kazinczy Ferenc

Az embernek számára is létez bizonyos cél

... az önismeret minden emberi bölcsességnek legmélyebb sarkalata!

S vajon miért? Mert bár akarva, bár nem, mindenki tudja, érzi vagy legalább sejti, hogy a földön minden élőlénynek s ekképp az embernek is van valami hivatása, bizonyos rendeltetése. Vagy más szavakkal, hogy minden élőlénynek és ekképp az embernek számára is létez bizonyos cél, bizonyos foglalatosság, mely hozzá leginkább illik, melynek legjobban megfelelhethet, sőt melyen kívül sehol és soha nem gyakorolhatja Istentől nyert erejét, sajátosságát, tökélyét egész mértékben, egész kiterjedésben.

...embereknél kiismerni, elhatározni, hogy egyik és másik mire való, mihez van legtöbb tulajdona, vagy határozottabban kitéve hogy micsoda körben minő foglalatosságban felelhet meg legteljesebben céljának: ez már sokkal nehezebb, sőt általában véve oly nehéz, miszerint a legnagyobb igyekezet és erőltetés dacára, csak felette ritkán sikerül kitapogatni és kiismerni, hogy ezen vagy azon egyén tulajdonképpen mire legalkalmasabb, mire leghelyesebb.

Vezess tehát ma is biztos öbölbe isteni ihlet, s hagyj veszni inkább, mint ártani a közügynek!

Szorgalmasan dolgozom – s önérzetesen – ha lenyírják a szárnyamat – járok a lábamon; ha azokat is levágják, a kezemen járok; ha azokat is kitépik – hason csúszok!

Mi tehát az én hivatásom? Kóboroljak ezután is a világban, tapasztalatokat gyűjtve, hogy az elhagyott hazának hasznos legyenek? A „szolgálat” az egyetlen cél, amiért élnem kell.

Az emberi nemnek hivatása nem rontás, pusztítás, megsemmisítés, hanem hogy munkáljon, alkosson, teremtsen!

A Teremtő közvetlen felette keveset tett az emberi nem számára, ti. azon kis veleje által, melyet homloka rejt valóban határtalant.

...Isten embernek soha nem segít közvetlen, de mindig csak közvetve, „esze, tudománya, szorgalma által”.

A jövődönnek kárpitjait nem bírja leleplezni a gyarló ember.

A tökéletesség felé vezető út csak az lehet, melyen az ember a közjóért munkálkodhatik.

Ad a Mindenható az embernek mindent, s nemcsak amire szüksége van, hanem ami nélkül, szorosan véve, élni is lehetne s ami egyedül csak kényeit neveli; de mindezt ritkán adja minden hozzájárulásunk nélkül, rendesen pedig szinte sohase, – úgy, hogy a fejletlen természet fia csak addig él bőségben, míg egy szerencsés véletlen azt úgy hozza, de tüstént ínséggel küszködik, mihelyt a jó szerencse elhagyja; a kicsinosult férfiú ellenben nem alapítja létét vak véletlenre, hanem esze s tenyere által parancsol az elemeknek s bőségben gondoskodik előre a lehető szükségéről, s minden ínségnek elejét veszi.

Gróf Széchenyi István

Csak végcélunkra gondolva sietünk

Hétpecsétű könyv az élet, s ha ezeket egymás után föltörjük s a könyv nyitva fekszik előttünk, benne idegen nyelv ismeretlen betűit találjuk, s miután végre ezt is megfejtettük, hosszú fáradságunk eredménye többnyire csak azon meggyőződés, hogy a könyv nem felel meg várakozásunknak.

Az emberek nagy része csupa sietés által fosztja meg magát élte legszebb örömeitől. Valamint az, ki a hegytetőn rendkívül nagyszerű kilátást vár, a természet szépségeit, melyeket útközben talál, alig méltatja figyelemre, s így sokszor nagyobb élvezetektől fosztja meg magát, mint amelyeket fárasztó vándorlásának célján találhat: így cselekszünk sokszor életünkben.

Csak végcélunkra gondolva elsietünk az élvezet mellett, mely utunkban fekszik, s ki tudja, nem fog-e éppen akkor, mikor azt elértük, láthatárunk elborulni, vagy nem leszünk-e fáradtabbak, semhogy az előttünk nyíló nagyszerű kilátást élvezni képesek volnánk!

Minden ember saját boldogsága után fárad, de azt mindenki csak másban találhatja fel. Legyen Isten, emberiség, haza, családi körünk vagy bármi más, de mindenkinek saját személyén kívül szükséges valami, amiben s aminek élhessen. Szerencsénk tulajdonképpen csak attól függ, hogy saját szívünk szerint választhassunk célt, melynek magunkat feláldozzuk. E szabadság és saját személyünk ily alárendelése nélkül nincs megelégedés a világon.

Nincs emelőbb, mint ha egész szívvel oly lényhez ragaszkodunk, mely magasabban áll s melyhez mindig feltekintünk.

Bármi nagy célokat tűztünk ki életünknek, a nagyszerű föladat mellett, melyet magunk vállaltunk föl, ne hanyagoljuk el szerényebb mindennapi kötelességeinket, melyek az Istentől adott helyzetünkkel járnak.

Boldog az, kinek midőn már az élet töviskoszorúját viseli, még a rózsák jutnak eszébe, melyek egykor a tövisek közt nyíltak.

Aki teljes bizalommal imádkozni tud, az a legfőbb boldogságot, melyre képesek vagyunk, már elérte, mert a világ minden hatalma, élvezete és dicsősége mi azon meggyőződéshez képest, hogy egy határtalan jóságú és hatalmú lénynek közvetlen gondviselése alatt állunk?

Eötvös József

A napló-ból

Az ember élete csak akkor értelmes, ha szolgálatnak fogja fel.

Beléptél az életbe, anélkül hogy tudnád hogyan, de tudod, hogy te, mint ez a külön én, aki vagy, növekedtél, haladtál, aztán még tovább haladtál, elértél az út felére és hirtelen, nem lehet megmondani, az örömtől vagy az ijedtségtől megszállva, megbicsakolod magad, és nem akarsz elmozdulni, nem akarsz tovább menni, mert nem tudod, mi van ott. De hiszen azt a helyet sem láttad, ahonnan jöttél. A bejáraton bejöttél, a kijáraton nem akarsz kimenni. Egész életed menetelés volt a testi léten át, mentél, sietve mentél és most egyszerre sajnálod, hogy az történik, amit mindig tettél. Ijeszt testi helyzetednek a testi halállal bekövetkező nagy változása, de ugyanilyen nagy változás történt megszületéseddel, és ebből reád nézve nemcsak rossz nem származott, hanem ellenkezőleg, valami olyan jó keletkezett, hogy nem akarsz megválni tőle.

Aki az isteni erő sugarát a világ legkisebb dolgában is felismeri, az magasztos felfogású és emelkedett törekvésű ember. Az ilyen ember becsüli önmagát. Megbecsüli a többi embert és nem veti meg a kicsiny ügyeket, hanem az isteni tisztelet tárgyának fogja tekinteni azokat.

Nincs az a kimagasló hőstett, amit az életben véghez ne vihetnénk. Egész életünk legyen ilyen hőstett.

Csak addig lehet élni, míg az ember részeg az élettől.

A halál gondolata... Akarom és szeretem a halhatatlanságot.

Szépség és szeretet: ez a két értelme az életnek.

Lev Tolsztoj

A boldogulás titkáról

A boldogulás titka nagyon egyszerű: Feküdj neki alaposan a munkának és boldogulsz! A lustaságból csak rongy és szegénység terem. Arcunk verejtéke az egyetlen anyag, amelyből aranyat csinálhatunk. Aki nem akar izzadni, nem sokra viszi. Aki madártojást akar, annak fára kell mászni. A „Szerencseház”-at mindenkinek saját magának kell felépítenie. A felgyűrt ingujjakkból hamar lesz finom ruha és aki nem restell kötényt hordani, annak nemsokára nem lesz szüksége rá. „A szorgalom a szerencse anyja” – mondta Szegény Elek, de: „Lustaság az ördög párnája” – mondom én.

Higgyétek el, csak lépésekben juthatunk előre az életben.

Minden hiába, e földön dolgozni kell. Azokat az evezőket kell használni, amelyek kéznél vannak, és mert a szelet nem mi választjuk tetszés szerint, azzal a széllel kell vitorlázni,

amelyet Isten ad. Szorgalommal és türelemmel elérjük célunkat. Ha a macska sokáig vár az egérlyuk előtt, megfogja az egeret.

...

Egy régi sírkövön lévő felirat a következő szavakat adta a halott szájába:

„Amit kiadtam, az az enyém volt,
amit megtakarítottam, azt elvesztettem,
amit elajándékoztam, azt viszem most magammal.”

A szegények zsebei biztos páncélszekrények és a pénzt, amelyet az Úrnak kölcsönöztünk, biztos helyre tettük.

C. H. Spurgeon

Drága szövet az élet

Élni annyi, mint vágyakozni. És aszerint, hogy az ember a vágyakozást édesnek vagy keserűnek tartja, ítéli jónak vagy rossznak az életet. Ez mindnyájunk egyéni érzésén múlik. Ezen nem lehet okoskodni; ez a metafizikusok dolga.

Az idő, melyet Isten számunkra enged, olyan, mint valami drága szövet, melyet mindegyikünk a maga módja szerint hímez ki.

A boldog emberek keveset tudnak az életről. A fájdalom az emberek nagy tanítómestere. Ez tanította meg őket a művészetre, a költészetre, az erkölcsre, ez oltotta beléjük a hősiességet és irgalmasságot, ez adott értéket az életnek, amikor megadta az embereknek, hogy feláldozhassák életüket, ez fenséges, ez a jó fájdalom vitte bele a végtelent a szerelembe.

Az életben tulajdonképpen részt kell engedni a véletlennek is. A véletlen tulajdonképpen az Isten.

Anatole France

Paradoxonok

Az emberek manapság az életet, úgy látszik, üzletnek tekintik. Pedig nem üzlet, hanem szentség. Oltárképe a szeretet, imádsága az áldozat.

Az életet korántsem a szándék és az akarat irányítja. Életünk inkább az idegek, az izomrostok, a titokban fejlődő szövetek játéka, amelyben elrejtőzik a gondolat és álmodik a szenvedély.

Csak kétféle tragédia van ezen a világon. Az egyik, ha az ember nem éri el azt, amit akar, a másik, ha eléri. Ez utóbbi sokkal rosszabb – ez az igazi tragédia.

Az ember igazi tökéletessége nem abban rejlik, hogy mije van, hanem abban, hogy micsoda az ember.

Az élet öröméért, szépségeért, színéért kell lelkesülnünk. Mentől kevesebbet beszélnek az élet nehézségeiről, annál jobb.

A gondolkodásnak értelme, akárcsak az életnek értelme: fejlődés.

Az élet a legritkább dolog a világon. A legtöbb ember csak létezik – ez minden.

Az élet célja az önkifejlődés. Tökéletesen realizálni a saját természetét: ezért van mindegyikünk a világon.

Az élet sohasem igazságos és talán a legtöbb emberre nézve jó, hogy nem az.

Ami után az ember mindig törekedett, az se nem az öröm, se nem a bánat, hanem egyszerűen az élet. Igyekezett élni intenzíven, teljesen, tökéletesen. Ha az ember ezt meg tudja tenni anélkül, hogy másokat elnyom, vagy tevékenysége öröm neki, akkor egészségesebb lesz, műveltebb lesz, inkább lesz ő maga. Az öröm a természet pecsétje, beleegyezésének jele. Ha az ember boldog, harmóniában van önmagával és környezetével.

Az önszeretet egy életfogytig tartó regény kezdete.

Aki krisztusi életet akar folytatni, az tökéletesen és teljesen a saját életét éli.

Oscar Wilde

A boldogság nyitja

Az első:

Ne vegyük a dolgot túl komolyan, de használjuk fel jól, amit kaptunk, s nézzük az életet játéknak, a világot meg játszótérnek. Csakhogy, amint Shackleton mondta: „Az élet a legmagasztosabb játék, de megvan a veszedelem, hogy úgy vesszük, mint valami alantas játékot...”

A legfőbb cél, hogy becsülettel, fényesen győzedelmeskedjünk.”

A második pedig:

Hogy tetteidet és gondolataidat a Szeretet irányítsa. A nagybetűvel írt Szeretet, nem holmi szerelem. Vagyis nem azt értem, hogy szeressetek bele valakibe vagy más effélét, hanem hogy olyan jóakarátú lelket éljen bennetek, amelyet akkor mutattok, mikor jót tesztek másokkal, mikor jólelkűen és részvéttel közeledtek hozzájuk és amikor hálások vagytok mások iránt, amiért jól bánnak veletek. Ez a lelket a jóakarat.

Ne boldogságot kérj Istentől, hanem azt, hogy okosan használhass. S azt hiszem, – hiszem egész szívemből –, hogy akkor a boldogság megjön magától.

A magad életét magadnak kell élned és ha boldogulni akarsz, magadnak kell a boldogságot kiverekedned a magad számára.

Isten az embert azért teremtette, hogy ember legyen!

Állítom, hogy az emberszereteten s az emberiség szolgálatában lelhetjük meg a legtökéletesebb és legmaradandóbb boldogságot.

Aki boldog, az gazdag; ebből nem következik, hogy aki gazdag, az boldog is.

Lord Baden-Powell

A mély élet

Jó emlékeztetni az embereket: közülök a legszegényebbeknek is „hatalma van arra, hogy isteni minta után, melyet nem ő választott, nagy erkölcsi egyéniséget faragjon, mely belőle s az ideálból egyenlő részben van összetéve; és hogy aki teljes valóságban él, bizonyosan egyéniség”.

Minden embernek meg kell találni maga számára a fensőbb élet különleges lehetőségét a mindennapi szegény és elkerülhetetlen valóságban. Nincs életünknek nemesebb célja. Ami bennünket egyiket a másiktól megkülönböztet, az a végtelennel való kapcsolatunk.

Mindaz, ami velünk történik, istenileg nagy és mindig a nagy világ középpontjában vagyunk.

Miért várjátok, hogy a mennybolt megnyíljon a villám robajára. Figyelni kell a boldog

percekre, mikor megnyílik csöndben; és állandóan megnyílik.

Mindannyian magasztosságban élünk. Mit akartok, hogy miben éljünk? Az életnek nincs más helye. Nem az alkalom hiányzik arra, hogy az égben éljünk, hanem a figyelem és az áhítat; és egy kis lelki részegség.

Az életben Isten keresésében kell élnünk, mert Isten rejtőzködik.

Count Maurice Maeterlinck

Ember leszel, fiam

Ha...

Ha nem vesztetted fejed, mikor zavar van,
s fejvesztve téged gáncsol vak, süket,
ha kételkednek benned, s bízol magadban,
de érted az ő kétkedésüket,
ha várni tudsz és várni sose fáradsz,
és hazugok közt se hazug a szád,
ha gyűlölnek, s gyűlölségtől nem áradsz,
s mégsem papolsz, mint bölcs-kegyes gálád,

ha álmodol – s nem zsarnokod az álmod,
gondolkodol – s becsülöd a valót,
ha a Sikert, Kudarcot bátran állod,
s úgy nézed őket, mint két rongy csalót,
ha elbírod, hogy igazad örökre
maszlag gyanánt használják a gazok,
s életműved mi ott van összetörve,
silány anyagból építsék azok,

ha mind, amit csak nyertél, egy halomban,
van merszed egy kártyára tenni föl,
s ha vesztesz és elkezded újra, nyomban,
nem is beszélsz a veszteség felől,
ha paskolod izmod, inad a célhoz
és szíved is, mely nem a hajdani,
mégis kitartasz, bár mi sem acéloz,
csak Akaratod int „Kitartani”,

ha szólsz a néphez s tisztesség a vérted,
királyokkal jársz, s józan az eszed,
ha ellenség, de jóbarát se sérthet,
s mindenki számol egy kicsit veled,
ha a komor perc hatvan pillanatja
egy távfutás neked s te futsz vígan,
tiéd a Föld és minden, ami rajta,
és – ami több – ember leszel, fiam.

Rudyard Kipling

Boldogság

Kértem professzorokat, akik az élet értelmét tanítják, mondják meg, mi a boldogság.
Elmentem híres kormányzati tényezőkhöz, akik emberek ezreinek irányítják a munkáját.
Fejüket rázták mind és mosolyogtak rám, mintha ugratni akarnám őket.
Egy vasárnap délután kimentem a Desplaines folyó partjára. És láttam egy csomó
magyart a fák alatt, feleségestül és gyerekestül, meg egy hordócska sört és egy harmonikát.

Carl Sandburg

Jónak kellene lenni

Életbölcseletem: jónak kellene lenni. Úgy jutottam el hozzá, hogy észrevettem magamon, hogy nem vagyok jó. Érzem, hogy sose leszek olyan jó, mint a született jó emberek, de minden igyekezetemmel azon vagyok, hogy megközelítsem őket. Fájdalmas tapasztalatom, hogy azt majdnem lehetetlen megtanulni. A vigasztalásom, hogy aki erre nézve becsületesen mindent elkövet, az teljesítette kötelességét ezen a földön.

Molnár Ferenc

„Van cél, de nincsen út.”

– Hová megy az úr?
– Nem tudom, csak el innen! Él innen, egyre csak el innen, ez az egyetlen módja annak, hogy elérjem célomat.
– Akkor hát tudod, mi a célod? – kérdezte az ember.
– Igen – válaszoltam –, hiszen megmondtam: el innen, ez a célom!

...

Nem szabad kétségbeesni még attól sem, hogy nem esel kétségbe. Mikor már azt hiszed, hogy minden lehetőség kimerült, újabb erők jelentkeznek. Éppen ezt nevezzük életnek...

Hagyd, hogy verjen az eső, hogy átjárjanak a cél nyilai... és mindenképpen tarts ki, várd emelt fővel a napot, mely váratlanul előnt végtelen fényével.

Van cél, de nincs hozzá út; amit útnak nevezünk, az habozás.

...

Minden harc, küzdelem; csak az érdemli meg az életet s a szerelmet, akinek naponta meg kell hódítania... mondta Goethe... Goethe csaknem mindent elmondott, ami minket, embereket érint.

..., „Közel lenni Istenhez”, és „igaz életet élni”: „egy és ugyanaz”.

Franz Kafka

Jelleme lett a sorsa

Képtelen vagyok azt hinni, hogy az életnek nincs iránya és célja, hogy az embernek nincs rendeltetése, mint ahogy képtelen vagyok visszautasítani a gondolat, a szó, az arc önmagukban vett tanúságtételét, és talán még inkább kifejezéseiket az emberi művészetben.

...

Minden úgy történik, mintha Valaki felhasználta volna az örökség és a környezet által szolgáltatott elemeket, hogy kirajzoljon szeretettel egy mindenki mástól különböző lényt: akihez hasonló soha nem volt és nem lesz. Minden kegyelem: ez azt jelenti, hogy Isten felhasznál mindent, még a közepszerűt is, még a közönségeset is, még a legrosszabbat is – talán főleg a legrosszabbat, amint Magdolna története példázza, aki jobban szerette az Urat másoknál, mivel többet bocsátottak meg neki, mint másoknak.

...

Azt a Világosságot, amelyet befogadtam, és amelybe beleegyeztem, mindörökre figyelmessé tett, hogy észrevegyem magamban és testvéreimnél ezt az ellentmondást:

ezt a gyalázatot és ezt a szentséget, ezt a vadságot és ezt a szeretetet ugyanabban a lényben. Aki ezt egyszer meglátta, mindörökre látja. Aki ezt látta, nem tudja nem felemelni tekintetét a felé a fény felé, amely megvilágítja mélységében a rossz misztériumát. Mi, ki ez a világosság? Nikodémus tudta. És mivel tudta, bármilyen egyszerű szellem volt is, mindent tudott. Nikodémus tudta, hogy a Világosság Valaki.

...

Arra a meggyőződésre jutottam, hogy a természet többet számít, mint a kapott nevelés – vagy legalábbis, hogy azt az embert a természettől és a neveléstől kapottak egyszerre alakítottak, mélyen megjelölte jellem, és hogy jelleme lett a sorsa.

François Mauriac

Isten az ember, mikor álmodik

Gyakran kérdeztem: mire is jó, hogy az ember oly sokat akar? Mi végre él szívében a végtelenség? És hol van a végtelenség? Ki hallott róla? Többet akarunk, mint amennyire képesek vagyunk! Bizonyára így igaz. Ó, elég sűrűn tapasztaltad ezt. És ez szükséges is, úgy ahogy van. Az erő édes és rajongó érzését adja, hogy nem áradhat szét úgy, amint akarná; a halhatatlanság szép álmait s mindazokat a szelíd és hatalmas ábrándképeket, melyek az embert ezerszeresen elbűvölik, az hozza létre, az teremti meg az ember elíziumát és isteneit, hogy életvonala nem egyenesen tör előre, nem úgy ér célba, mint a nyíl, és egy idegen hatalom veti a menekülő útjába magát. Nem csapódnék oly szép tájékozással magasba a szív hulláma, lélekké sem válnék, ha vele szemben az ősi szikla nem állana – a Sors.

A világon minden föl s alá forog, s hiába minden óriáserő: az ember semmit nem tarthat meg szilárdan. Láttam egyszer egy gyermeket, kinyújtotta a kezét, hogy megfogja a holdfényt; a fény azonban nyugodtan siklott tovább útján. Így vagyunk mi is, és küszködünk, hogy megállíthassuk a változó sorsot.

Életünk persze szegény és magányos. Úgy lakozunk idelent, akár aknában a gyémánt. Hiába kérjük, mint kerültünk ide, hogy megtaláljuk újból fölfelé az utat. – Olyanok vagyunk, mint a tűz, amely a száraz gallyban vagy a kovában szunnyad; és küszködünk, szoros rabságunk végét keressük minden pillanatban.

Ó, isten az ember, mikor álmodik – koldus, ha gondolkodik, és ha lelkesedése elmúlt, olyan, mint a megtévedt fiú, akit atyja kiteszített házából, s most nézegeti a szálnalmas filléreket, a részvét adta útavalót.

Füst Milán

Zsoltár (részlet)

De majd! Az idők végével talán, ha dolgom letelt itt
 S ha szólítasz s megkérdezed majd tőlem: „miért fiam s hogyan?”
 S e hangra, mint a gyermek, felfigyel az elélt fájdalom s e szózatod
 Majd hunyt szememből ismét előcsalja régi könnyeim,
 Hogy, ami néma már, – hová tűnt, nem tudom, de érzem, él, –
 Az esengés Uram... mivoltod nagy fényétől új életre kél:
 Óh akkor felmutatom majd Előtted tört szívem...
 ...Mi más valék, mint esengés? Hisz abból gyúrt kezéd
 És nem szerettem senkit s voltam átkozott, akit emberszív kivet...
 Taníts meg rá, hogy újra áldjalak
 S feledjem el, hogy nem találtalak...
 Óh add, hogy elfeledjem ezt az életet!

Füst Milán

Szembenézni a végtelennel

Ülök a fent említett fa alatt, s nézem az alám kanyarodó, bő tájat: a Balaton hosszan elnyúló, szépiakék szalagját, udvarias kanyarát Tihany köré, s messze mögötte a somogyi dombok párásán rezgő vonulatát. S egy nagyot sóhajtok. Mi teszi, hogy egy nagy táj látványa a megkönnyebbülés, sőt a megilletődöttség sóhaját szorítja ki az ember szívéből? A tudó tágul, miképp a táj is; mintha az ember természetben utol akarná érni a természet felülmúlhatatlan méreteit. Boldogító dolog szembenézni a végtelennel: aprócska mivoltunkra figyelmeztet s végső felelőtlenségünkre. Ilyenek vagyunk, nem tehetünk róla.

Vagy?

A csillagok forgásáért ugyan nem vagyunk felelősek, de a magunk forgásáért? Létünket – mint testünket a bőr – erkölcsi érzékünk fogja formába, mely vérezni kezd, ha vétünk ellene.

Mondom – vagy remélem –, bár teli kétségekkel.

...

Születés és halál között az ember azzal veri el az idejét – nemes, bár hiábavaló időtöltés –, hogy kíváncsiságát dédelgeti, kérdéseire válaszokat keres. De minden válasz új kérdéseket kölykezik. Így hát megteremtettük magunkban a végtelent, melynek éppúgy nem tudunk a végére járni, mint az egyre táguló és mégis véges világűrnek.

Déry Tibor

Senki se tűnik el nyomtalanul

Máskor meg így gondolom – s ebben nincs ellentmondás –, nem a születéstől megyünk a halál felé, hanem megfordítva. Minden tettünk, munkánk, jó vagy rossz cselekedetünk más munkák, tettek, jó vagy rossz cselekedetek folytatása. És egyben kiindulópontja. Ez ad öröklétet mindennek, ami létezett a világon. Mikor éppen hogy megszülettünk, nem élünk, mikor kihűl a testünk, a világ tele van cselekedeteinkkel, gondolatainkkal, érzéseinkkel. Mondják: „nem élt hiába, aki már gyümölcsfát ültetett, egy gyereket felnevelt vagy egy jó könyvet írt.” De senki se tűnik el nyomtalanul, még az elhajtott magzat is hat és cselekszik – és a legnagyobb hadvezér se változtatja meg a világ alapjait.

Lengyel József

Szöttes az élet

Mindig azt állítjuk, hogy mi éljük az életünket. Ugyan! Az élet él minket.

A történelem egyetlen nagy szöttes. Senki sem láthat át belőle többet egy arasznyinál...

Sokat beszélnek arról, hogy a szöttes mit ábrázol. Némelyek váltig bizonygatják, hogy látják a rajzot. Némelyek csak azt látják, amit elmondtak nekik. Némelyek emlékeznek rá, hogy valamikor látták, de elvesztették. Némelyek abból merítenek erőt, hogy a kizsákmányoltak és elnyomottak fokozatos felszabadulását látják a mintában. Némelyeknek meg éppen az a meggyőződés ad erőt, hogy nincs látnivaló, a szöttes nem ábrázol semmit.

Bizony, ha az emberiség egy kudarc vagy akár száz kudarc miatt is sutba dobná a bizakodását, semmire se jutott volna ez a mi civilizációnk! Nem volna a földön igazság, se kórház, se családi tűzhely... Csak földön kúszó, nyöszörgő emberek volnánk.

Én a szeretet mögött azt a törekvést érzem, amelynek célja az élet igazolása, harmonizálása – a szeretet energiaforrás, amelyből az élet táplálkozik, hogy jobb legyen.

Thornton Wilder

Az emberi kérdés

Az „emberi kérdés”: van-e értelme a világnak? Minden más élőlény beéri az ösztönös tudattal, a létezés tudatával – lehet, hogy az ember az egyetlen élőlény a Földön, aki tudni akarja, van-e „értelme” annak, hogy „van”. Az „Ember tragédiája”, amikor félni kezd, hogy a világnak – s azon belül az embernek – nincs „értelme”. Nietzsche száz év előtt adta közzé a Tragédia születése című írását. Amikor kimondotta, hogy a görög tragédia hőse „azért hős, mert a győzelem reménye nélkül harcol” – kimondott egy szót, amelynek olyan felszabadító ereje (vagy pusztító hatása) van, mint a nukleáris energiának.

...

Az életnek értéket csak az a szolgálat adhat, amellyel az emberek ügye felé fordulunk. Ez kissé szigorúan és általánosan hangzik, de az egyetlen igazság, melyet minden következménnyel megismertem. Senki nem ülhet a virágos réten, mint Ferdinánd, a bika, s nem szagolhatja büntetlenül a szép virágokat. Ember vagy, tehát ember módjára és emberek között kell élned.

Ember módra élsz, ha igazságosan élsz. Ha minden cselekedeted és szavad alján a szándék van: nem ártani az embereknek. Ha megkísérled – feltűnés és hiú szerep nélkül – segíteni az embereknek. Néha csak azzal, hogy nem hallgatod el az egyszerű igazságokat. Néha csak azzal, hogy nem mondasz tovább, amit mások hazudnak. Néha csak azzal, hogy nem mondasz igent, mikor mindenki kiabál: „Igen, igen!” Egy életen át, következetesen nem beleegyezni abba, ami az emberek hazugsága, nagyobb hősiesség, mint alkalmilag hangosan és mellveregetve tiltakozni ellene.

A halálos ágyon csak akkor pihensz nyugodtan, ha mindennap, minden öntudatoddal az igazságot szolgáltad. Néha nagyon egyszerű és kicsinyes az igazság. De te ne válogass. Ennyi az élet értéke.

...

Mindig derűsebb távolban a világtól s mindig valóságosabb közelség Istenhez: ennyi az öregedés élménye és értelme.

...

És honnan tudod te, mit akar az Isten? Hallgass és viseld el azt is, hogy nem értheted meg szándékait.

Istenem, adj erőt, hogy hűséges legyek ahhoz az értelemnél is mélyebb világossághoz, mely lelkemben pislákol, s megmutatja, mit kell tennem, írnom, gondolnom! Csak ezt kérem még... csak ezt? De hiszen ez a legtöbb.

...

János hétéves. Születésnapját megelőző éjszakán, izgalmában, már három órákor felébred, keresi az ajándékokat. Csak hajnal felé alszik el, boldogan. „Érdemes születni” – sóhajtja. Még itt tart... Amellett azt hiszem, igaza van.

Márai Sándor

Az üdvösség harc nem kerülhető meg: „egy az életeddel”

Az ember célja mégiscsak az üdvözülés, s másodrendű, hogy hívón vagy hitetlenül, egy örökkévalóságot vagy egy pillanatot értünk alatta. S újév napján újra összeállítottam a hét lépcsőt, mely nem tagadja azt sem, amivel az óév bocsátott el, csak egy új, szellősebb, fényesebb emeletet nyit fölötte.

A négy alsó fok – tisztaság, rendtartás, tevékenység, érdeklődés – a szilveszteri programban is benne van hát, de a három felső fok, a fentről ráeső fény nemcsak komorságukat veszi el, jelentésüket is átalakítja.

A három felső fok közül az ötödik, a jóindulat, s a hetedik, a derű (régén áhítat néven) tizenöt éve minden lépcsősoromban benne van, a hatodik az, aminek változott a neve, nem mintha nem tudnám mit takar. A magunkon vett győzelmet, az indulatok elbírálását, az örökölt s az életben szerzett „viharokét”, amelyek elcsitítása a derű trónszéke lesz. Most, tán a P.-vers hatására, a „lélek csendje” kifejezésben, úgy érzem megtaláltam a legigazibb nevét.

Gondolkozom, nem kéne a jóindulattal megcserélni, nem feltétele-e a lélek csendje a jóindulatnak. Lehet-e a háborgó jóindulatú. A nehézség adja meg a választ: az emberek iránti jóindulat könnyebb (legalább is számomra), mint a büszkeség, a felháborodás, kétségbeesés lecsillapítása. Tán nemcsak a számomra. Hisz Jézus felháborodott, kétségbeesett, nem az emberek ellen, hanem az emberek miatt, nem azért, mert a jóság elapadt benne, hanem mert túláradt.

Mert e fokok bár egymásra épülnek, egymásból is következnek, mind külön harcot is követelnek, elzülhetnek a rendtartásban, érdeklődésben, mialatt győzelmet aratok a jóindulatban s csendességben.

Az ember mindenekelőtt utas: azzal, hogy él, átmegy az életkorok tájain és postakocsija ablakából áttekintést nyer a világ kisebb-nagyobb darabjairól; utazik tehát.

Az utazásban az a szép, hogy figyelmünk, amíg úton vagyunk, éberebb, mint máskor. A soha nem látott táj üde színeiben csillog, a szokatlan környezet újra feladja az elkopott kérdéseket: hogy is élnek hát, milyen kapcsolatban vannak az emberek egymással. Az ifjúkor első esztendeiben az ember állapota természetesen hasonló az utaséra. Hiszen ősi új tájakra ér, – hogy mást ne mondjak, a felnőtt munka s szerelem tájaira. S benne is ott van valami fürkész érdeklődés, hogy az emberek titkait megértse, a társadalmi viszonylatok mélyére lásson.

Az embert nem foghatja úgy körül sorsa, hogy boldognak ne érezze magát.

Németh László

Az élet az élet

Az élet esély, ragadd meg!
 Az élet szépség, csodáld!
 Az élet nagy boldogság, ízleld!
 Az élet álom, tedd valósággá!
 Az élet kihívás, vállald fel!
 Az élet kötelesség, teljesítsd be!
 Az élet játék, játszd!
 Az élet értékes, vigyázz rá!
 Az élet gazdagság, őrizd meg!
 Az élet szeretet, örvendj neki!
 Az élet rejtély, fedd fel!
 Az élet ígéret, teljesítsd!
 Az élet himnusz, énekeld!
 Az élet küzdelem, fogadd el!
 Az élet tragédia, karold fel!
 Az élet kaland, legyen hozzá bátorságod!
 Az élet boldogság, érdemeld ki!
 Az élet élet, védelmezd!

Az önpusztítás fája

Az ágakon: Üresség, Elidegenedés, Értéktelenség, Békétlenség, Bűnözés, Függőség, Alkoholizmus, Kábítószer-élvezet. A gyökereknél: Félelem, Bizonytalanság, Sértődöttség, Féltékenység, Bizalmatlanság, Rosszindulat, Bűnösség, Önsajnálat.

Az önmegvalósítás fája

Az ágakon: Céltudatosság, Egészség, Öröm, Önismeret, Elégedettség, Elfogadás, Kiteljesedés, Teremtőerő. A gyökereknél: Irgalom, Barátság, Megbocsátás, Szeretet, Hála, Kedvesség, Melegség, Bizalom.

Kalkuttai Teréz Anya

A „miért élünk” – álkérdés

...mi nem képzeljük, hogy az életjelenség holmi kiugró, „szinguláris” külön tétel a szerkezetben – többszörös hatvány, kivételes más milyenség,

ezért azután a „miért élünk?” álkérdése minekünk nem előbbre való, nem rangosabb annál a kérdésnél, hogy abban a gázritkaságú mini csillagvilágban, az aprószerkezetek léptékén miért keringenek az atommag körül nukleonok / protonok / neutrínók/, elektronok, fotonok, hadronok, müonok, kvarkok seregestül, és (már amennyire nézőközelbe hozhatjuk) akár a galaktikák gigaléptékén, akár a részecskefizika nanoléptékén miért az, és olyan a jelenségvilág, amilyennek találjuk.

...

Durva megközelítésben az ember olyan, hús-vér számítógép, amit beprogramozhatnak akármire; pl. akár hinduizmusra, akár a judeo-iszlámra, akár a zsidókereszténységre. Csodával határos módon nekem sikerült ezt a sorsot elkerülnöm, engem sem erre, sem arra – semmi ilyenre nem programoztak be,

nem csoda, hogy most, mint eleven, hús-vér komputer – bizalmatlan furcsálkodással, kritikus szemmel, kívülről vizsgálgom e hiedelemvilágok múzeumi trilobitazárványoknak beillő módon szofter-rakaszait.

...

Lehetetlen egy életet leélni anélkül, hogy az ember a végén meg ne kérdezze magától: vajon hol rontottam el életemet?

Határ Győző

Az ember szeretetet kér a világtól

Mindig alábecsüljük önmagunkat. De szegénységben, betegségben, magányban: tudatára ébredünk örökkévalóságunknak. „A végső szorongatottságban dobódunk.”

Ennyi az egész, se több, se kevesebb.

...

Kell, hogy legyen egy szerelmünk, egy nagy szerelmünk az életben, mert a ránk törő kétségbeesésnek, melynek okát nem tudjuk, ez az alibije.

...

A „szerencsés csillagzat” alatt született férfi akkor boldog, ha visszaveszi másoktól a sorsát, nem a lemondás szándékával, hanem a boldogság akarásával. Hogy boldogok legyünk, ahhoz idő is kell, sok idő. A boldogság is hosszú türelemjáték. Az időt pedig a pénz rabolja el tőlünk. Az időt meg kell vásárolni. Gazdagnak lenni annyit jelent, hogy van időnk a boldogságra, ha méltók vagyunk rá, hogy boldogok legyünk.

...

Nincs időnk rá, hogy önmagunk legyünk. Csak arra szakítunk időt, hogy boldogok legyünk.

Világunk nyomorúsága és nagysága: nem igazságokat kínál, hanem szereteteket. – Az abszurd uralkodik, a szeretet vált meg.

...

Az ember különös hivatkozása, mely azt engedi meg, és akarja elhitetni, hogy valami igazságra vágyik, pedig csak szeretetet kér a világtól.

Albert Camus

Élni gyönyörű!

Én ember vagyok, a legnemesebb anyagból készültem, mert tudok gyönyörű és rút lenni, tudok jó és gonosz lenni. Tudom használni az atomot jóra és rosszra, tudok gyilkolni és tudok gyógyítani. Mindent tudok, mert ember vagyok.

Ha hiszed, ha nem, sok mindenben hiszek. Az emberben is, amelyik irtózatosan rossz és irtózatosan jó, mint minden az életben. Tudod, az ember olyan, mint az atombomba. Nézd meg, hogy mi a funkciója, és funkciójában dönts el az értékét! Mert lehet vele melegíteni, és lehet vele ölni.

Anyám azt mondta: „azt ne képzeld, hogy a boldogság az egy folyamat, elkezdődik, éltek, mint a mesében, jönnek a kék hegyek, a rózsavirág – a boldogság a katasztrófák üzemzavara”. Nagyon haragudtam rá emiatt. Aztán rájöttem, hogy a katasztrófákat meg lehet szokni. Tart az élet.

Az élet legnagyobb ajándéka a pusztaság. Akkor is, ha rossz, akkor is, ha nehéz. Élni gyönyörű! Azt hiszem, a halál percében nincs az a rettenetes nyomorult, beteg koldus, aki ne sajnálkoznék, hogy el kell menni a túlvilágra.

Nem hiszem, hogy Isten állandóan téged néz az égből és mindig megsúgja neked, hogy mit csinálj. De adott neked gondolkodó elmét, amivel fel kell ismerned, mi a teendőd.

Isten mindig mind a két kezével belenyúl az ember életébe. Amikor elvesz, ad is, és amikor ad, elvesz is.

A halál egy fázis. Egyszer születtem, abban anyám volt érdekelt. Feltehetően tudatosabban fogom a második fázist átélni, remélem, megmarad értelmem. Aki nem számol a halállal, nem gondolkodik természetesen. Amikor biológiát tanultunk, akkor megtanították az élet jelenségei között, hogy csak az tud meghalni, aki él. Ami elkezdődött, véget is ér.

„Mit gondol a halálról” – én nem ezt kérdezném senkitől, hanem mit csinált egyik fázistól a másikig. Mit tud felmutatni? Fel tud egyáltalán mutatni valamit? Azt kérdezném: mi hiányzott és mit kell a maga hite szerint a túlvilág számára pótolnia?

Az élet hol ilyen, hol olyan. Borzasztó felelősség az életet tisztességesen végigcsinálni. Az emberi célkitűzés maximuma, hogy amikor eljön az „én most meghalok” pillanata, akkor ne kelljen szégyenkeznie. Azt mondhassa: ennyi tellett tőlem, Uram, a többi a Te kezében van.

Szabó Magda

Megtalálod az élet értelmét

Isten jelenléte éltető lélegzetként járja át a mindenséget; nyomában szeretet, világosság és béke jár a földön.

Ez a lélegzet arra lelkesít és indít bennünket, hogy közösségre lépünk a többiekkel és az emberiség családjában megvalósítsuk a béke reményét...

Szentlelkével Isten átjárja mélységeinket; ismeri vágyunkat, hogy szeretetének hívására válaszoljunk. Meg is kérdezhetjük tőle: „Hogyan jöhetek rá arra, hogy mit vársz tőlem? Nyugtalan a szívem: hogyan ismerhetem fel hívásodat?”

A belső csöndben megszülethet a válasz: „Legyél bátor odaadni az életedet másokért, ebben megtalálod az élet értelmét.”

Roger Schütz

Fény és vallomás (részletek)

A kutatógömb
csak bizonyos mélységig tud
leszállni a tengerbe,
különben összeroppan,
az emberi értelem is felmond
Isten titkai előtt.
Mindig eredményt akarunk látni
s azt hisszük: akkor van értelme életünknek,
ha itt és most alakítottunk a világon,
pedig a csillagok fénye sincs itt azonnal,
sőt vannak olyan távoli égitegek is,
melyekről a fény már elindult felénk,
de csak egy másik nemzedék fog rá felfigyelni.
Isten gondolatai nélküled is megvalósulnak,
de mennyivel szebb, ha szín vagy a képen,
és nem a fényt kiemelő sötétség.

A forrás nem lesz kevesebb,
ha merítenek belőle.
Akkor posványosodik el a kút is,
ha nem használják.
Az emberélet beszűkül,
ha elfelejt szeretni.
A halál után
egy kis időre leeresztődik
a színpad függönye,
ahol szerepeltünk,
a nézőközönség számára az előadás szünetel,
közben átrendeződik a szín,
és következik a második felvonás,
az új és új föld díszleteivel.
Az ember nem hal meg,
hanem megéli halálát.

Szent-Gály Kata

A keresztény élet célja

A Szentírásból és az Egyház tanításából tudjuk, hogy lelki életünk célja – és egyben alapja is – az Istennel való egyesülés. Részesedünk az isteni természetben, miközben mindig azok maradunk, akik vagyunk: teremtmények. Mivel pedig „Isten szeretet” (1Jn 4,16), a természetében való részesedés, a Vele történő egyesülés a szeretet által történik.

Csak lassan tudatosul bennünk, hogy nagyobb erő működik bennünk, mint véges kis akaratunk. Ez a felismerés, ha még tevékenyebb együttműködésre készítet, meglepetéseket, nem várt szenvedést hoz magával. Rá kell ébrednünk, hogy a Másik, belső életünk Partnere maga a transzcendens Isten: végső soron mindig Ő kezdeményez, Ő részesít isteni természetében, Ő egyesít magával, Ő alakít át.

A Teremtő Isten mindenkit meghívott a Vele való életközösség boldogságára, mindnyájunkat részesít isteni természetében, mindannyiunkat egyesíteni akar Önmagával a szeretetben. Mindnyájan meghívást kaptunk az átalakító egyesülés életére. Ez nem egyesek kiváltsága, hanem minden embernek személyre szóló meghívás.

Puskely Mária

Abszurd létezésem értelmessége

a naplójegyzetekből

Képzeli-döm magamról, mert reggel van, s frissebb a jelenlétem mindenkori burkában, mint egy óra múlva lesz. Függőségeimben fogom felismerni szabadságomat. Noha sokkoló, mégis észrevétlen az átmenet szabadságom rabsága és rabságom szabadsága között. Igazában egyik sem tiszta képlet, egymásra másolódnak. Újra egy nap. Tele feladattal. Világossá kéne tenni, hogy nem kitérni, hanem közeledni kívánok. Pontos képzavarral: szomszédomat a többiek arcáról olvasom le. S valahogy abszurd az egész. Az egész. Abszurd a létezésem önmagát meghaladó értelmessége; amit makacsul mégis feltételezek. A lét csak velem együtt egész. Minden ítélet önítélet is.

...
 Próbálgatom, hogy ki és mi telne még ki belőlem. Nem kívánom megtudni, hogy igazában ki vagyok? Vagy éppen ellenkezőleg?

...
 Mindig a lehetetlenre kell rákérdezni – és az elért csúcson mindig újra –, mert csak így derülhet ki a lehetséges és a tudható határa. Itt hibáznak azok az elgondolások, amelyek eleve határt szabnak, eleve állíthatót szabnak ki maguknak premisszaként. Csak a feltérképezhető életre rendezkednek be.

...
 A halálban kapjuk meg a valóság látképét? Az életben az irrealitását?

Mészöly Miklós

Nem azért jöttünk a világra

Tudod, kedvesem, nem azért jöttünk a világra, hogy úgy menjünk el egymás mellett, mint ismeretlenek. Nekem tulajdonképpen minden ember a barátom. Akit nem ismerek, csak ezután fogom megismerni, az is. Hiszen azért születünk, hogy a másik emberben megtaláljuk a rég elveszett testvérünket. A világ összetartó ereje egy nagy-nagy szeretet, ha ez nem volna, széthullana minden.

Szerintem a földi létet nemcsak elviselni kell, hanem vállalni. Akkor jobban ráébredünk, hogy az élet öröm! Nem csak mártíromság, nem csak örökös szenvedés! Hát illene az egy jószágos Istenhez? A lét csodálatos enyhítői a művészetek. Azt a sok cudarságot, szívtelenséget, emberietlenséget, amit a földi lét tartogat mindenki számára, nem tudnánk elviselni, ha nem volna ez a jótékony célú intézmény: a művészet.

Azt gondolják sokan, hogy aki bohém, az nem megbízható, az nem komoly ember, nem jó házastárs, könnyelmű és így tovább. De hát annyi szépet is rejt ez a szó. Mert az ellenkezőjét jelenti a szűkkaliberű, kispolgári életformának, amelyik tulajdonképpen csak az anyagiakban látja az élet értelmét. Havi biztos fizetés, meg az ilyen dolgok. Mindig úgy éreztem, hogy a bohémság nem törődik a pénzzel, a földi dolgokkal, a hétköznapiakkal, hanem azt keresi, ahol az emberi szív értékei jutnak felszínre.

Remsey Iván

Tetszésem szerint élek...

Mivel beérem kevéssel, tetszésem szerint élek... Madárszóra ébredek. Odafigyelek. A madarak elmondják nekem álmukat. Értem, amit mondanak. Csiripelve, fütyülve, turbékolva köszöntik velem együtt a Fényt!

Aranyedényből vett ezüstszállal fonom körül a forrást. Tiszta vizéből merítem éltető italom. Bogár-csodák dongának körül, cikázik körülöttem sok-sok lepke-költemény, munkámban kísér számtalan rovar-tündér. Nekem illatoz minden virág a réten, erdőben, kertben, árokparton és a fák nekem bólogatnak. Átölel a Mindenség!

Az öröm örök kábulatában élek lám, mert a szivárványos látványcsodák, harmonikus hangok, ízelt zamatok, tapintott formák, bódító illatok összessége teremti meg bennem a boldogság összhangját. A végtelen kiterjedésű Mindenségben lényegtelennek érzem magam, éppen úgy, mint ahogy lényegtelen vagyok az emberi ostobasággal, a szadista gonoszossággal szemben is. Lényegtelenségemmel cserkészhetem be kedvem szerint ezt a kitárulkozó világot! Szép ez az út, ahol nap mint nap haladok! Harmatos alkonyat, különös fények, remények kísérek. Igaz, fel-felhangzik a luciferi ének, és fülelnem kell halált kongató

harangszóra! Utam mellett a gyomok is sorfalat állnak halk neszezéssel: záporozó félelem, szenvedések, szunyókáló igék, megalkuvó hitek, sziszegő harag, szűrbe bújtatott fájdalom, alkalmi kapzsiság, szadista rémek meg a drótsövények... Lesben áll az ármány, érdekférges, bánat-ráncok, gyűlölet-fullánkok, irigység-lárvák, meddő emlékek...

„Ez hát az én birodalmam”, ebben élek.

Csiby Mihály

A nagy-nagy kérdés

Dunát lehetne rekeszteni a szenvedésekkel: mi az élet értelme? A NAGY-NAGY KÉRDÉS, amelyre, ugye még senki sem válaszolt.

Fordítsuk meg így a kérdést: mi értelme volna annak, ha nem volna – vagy kipusztulna – a felsőbbrendű élet?

Mert ha annak – úgy tetszik – nem volna indokolható értelme, akkor, természetesen, ez már önmagában is értelmet ad az életnek, fenntartásának, átörökítésének. Lévén az ellenpólusán a teljes nihil, a teljes értelmetlenség.

Továbbmenve: ha az életnek értelme van, akkor egyben célja: fenntartani, ápolni, nemesíteni, gazdagítani.

Mi az élet értelme?

Semmi több, de az mindenestül, amennyire átörökítette s amennyivel gazdagította az emberi világot. S amit nem lehet vele együtt eltemetni.

Fekete Gyula

Miért is vagy a földön?

Próbáld meg, hogy olyan légy, aki mindennap felteszi a kérdést, miért is van a földön: azért, hogy rabszolgája legyen az embernek, rabszolgája önmagának, vagy azért, hogy Isten kiválasztott gyermeke legyen? Válassz helyesen, és azután maradj döntéshozó abszolút hűség.

Tegnap arra vágytam, hogy valami vagy valaki naggyá váljak a világban. Ma a vágyam megtisztult és átalakult abba a törekvésembe, hogy a világot szolgáljam.

Határozd el, hogy szolgálj. A világ rögtön elkezd szeretni téged.

Egyedül az örömmel van meg az a képessége, hogy az Isten-megvalósításához vezető utunkat megrövidítse.

Nem azért adom át magam a Supremenak, mert gyámoltalannak érzem magam, hanem azért, mert az Ő Egység – Gyönyöre után vágytam egész életemben.

Az életben sok kérdés van, de az Isten akarata iránti önátadás az egyetlen válasz.

Sri Chinmoy

„Mit lépjek?”

Erre a kérdésre – hogy „mit lépjek?” – találták ki őseink a sakkot. Ez nem csupán játék, hanem beavatás is: egész életünk jelképesen benne van.

A tábla: az élet mezeje.

Fekete és fehér – Jin és Jang – bábukból és kockákból áll, s pontosan annyi „sorsmező” van rajta, ahány jósjel a Ji-king-ben: 64.

A bábuk lényed különböző erőit jelképezik.

Senki nem mondja meg, hová lépjél velük – de azt igen, hogy a mérkőzésnek, mint minden egyéni és világdrámának, szigorú törvényei vannak!

Az egyik a dharma törvénye, ami azt jelenti, hogy az „élet mezején” kikerülhetetlen Rend uralkodik. Világtörvény, amit nem lehet áthágni. (Nem lehet akárhova lépni.)

A másik a karma törvénye, ami azt jelenti, hogy bábuiddal ugyan „szabadon” lépkedhetsz, de minden lépésednek sorsszerű következménye van. Mégpedig nemcsak egy, de az „életküzdőterén” valamennyi figurára nézve!

Egyet lépsz a futóval, s átrendeztél egy egész „erőrendszert” s valamennyi bábu sorsát. Itt ugyanis – mint az életben – minden mindennel összefügg!

Az én sorsom a te sorsoddal és a mi sorsunkkal és az ő sorsukkal. Minden lépéseddel mindenki „életét” megváltoztatod.

Ráadásul a sakkjátszma oly módon döbbenetes sűrűséggel jelképezi azt a drámát, amelyet a hétköznapi életedben játszol, hogy itt is van egy „állás”, egy külső erőhelyzet, egy „világhelyzet”, melynek létrehozásában te is közreműködtél ugyan, most mégis mint kívüllág áll eléd, és segít vagy fenyeget. Benne vagy a szituációban, mely rajtad kívül van.

Most jön a lényeg.

Minél jobban tud sakkozni valaki, annál messzebbre lát. Annál inkább tudja, hogy melyik lépésből mi lesz. Annál inkább tud jósolni...

Mert belelát a láthatatlan erővonalakba, és meg tudja ítélni belőlük a változásokat: egy-egy drámai helyzet lehetséges végkimenetelét.

Mindenki szabadon választhat.

Oda lép, ahová akar – de ha nem tud sakkozni, leütik a bábuját... Néha azonnal, néha csak nyolc lépés után – csak hogy ezt a nyolcadik lépést a mesteri szem előre látja. A rossz lépésnek ez a „karmikus” következménye.

Életünk művészet.

Minél bölcsebbek vagyunk, annál szebben játszunk.

És annál győztesebben.

Elkerüljük a „sakk-mattot”, ami azt jelenti, hogy „meghal az uralkodó” – azaz tudatlanságunk miatt elvész a bennünk isteni.

Müller Péter

Olyan virágot kell ültetnünk...

Évmilliókkal ezelőtt bukkantunk elő a tenger vizéből, másztunk ki a partra. Azóta is valami ősi erő hajt bennünket, hogy megismerjük szárazföldi létünk célját, ugyanaz az ösztön, amely vízi életünk önkéntes elhagyására készítetett. – Földi életünk rövid ideje alatt megtanuljuk azt is, hogy kevés dolog egyértelmű. Az élet nehéz pillanataiban nehéz tiszta körvonalakat húzni. Leghőbb vágyaink elérése igen sok áldozatot követel.

Nem akarom megváltani a világot, még csak nem is tudom, mi válthatná meg. De azt tudom, hogy nem tűnünk el nyomtalanul, akármerre visz is utunk.

Némán ballagunk Linn-nel a leszálló alkonyatban. Hazafelé tartunk. Egy kicsi kék virágot gyökerestül kitépett a szél, a tengerpartra sodorta, s most lassan viszi magával az apály.

– Sokáig tart, míg egy virág gyökerei megkapaszkodnak a földben – mondom a lányomnak. – Olyan virágot kell ültetnünk magunknak, amely nem hervad el, és értelmet ad az életünknek.

Liv Ullmann

Életmű az arcunk

A posztmodern esztéták hirdetik, hogy mindenki lehet művész. Ez valóban így van. Valamennyien készítünk egy művet: egész életünk során dolgozunk rajta. Ez a mű az arcunk. A szolás azt tartja, hogy negyvenen túl lehiggad az ember. Kiveteti a karikát az orrából, lila haját barnára festeti, vagy meghagyja ősznek. Gyermeki szépségünk, amit az égből hoztunk, már elhalványult. Új vonások jelennek meg, amelyekkel mi műveltük a ránk bízott testet. A szépség elleni árulások, a szeretetben aratott győzelmek. Új kegyelmi ajándékot kapunk: a Végző Elv közeledő fényét. Az öregek szépsége már egyre kevésbé a fitos orroké, a markáns férfiállaké, a ruganyos bőré, hanem mindinkább a szeretetét: mennyit gyűjtöttünk össze, mennyit sugároztunk szét belőle?

Megvénülve olyanok leszünk, amilyenek vagyunk.

Czakó Gábor

Azzá nőni, ami kell, hogy legyél

Rá kell bízunk magunkat a személyiség potenciájára. Én a létet értelmesnek tartom. Az embernek bíznia kell a létben is, meg a világban is, és nyugodtan át kell magát adnia a jó sodrásoknak, mert szerencsével oda fog jutni, ahová el kell jutnia. Ez nehéz, mert le kell győznünk a félelmet, és kerülünk rossz áramlatokba is, amikor a démonainkkal találkozunk össze. Tehát természetesen szerencsére is szükségünk van. Akkor a készségek és a gondolatok, amelyekre szükségünk van, hirtelen mind sajátunkká lesznek. Tehát nyitottak kell legyünk. Ha mindaz, ami beáramlik – vagy ahová elsodródok –, nem forgatja ki sarkából a tudatomat, akkor valamivé összeáll bennem, és csak annak van értelme, hogy ennyi minden jöjjön össze a világról való látomásunkban. A halottak, meg az álmok, meg a repülőgép, a metafizika meg a saláta, meg a deszkapalló, meg a sár, meg a pusztítás, meg a mítoszok, ezek mind jöjjenek össze valahogy.

...

Most hirtelen mód nyílik, hogy az emberek kifejezhessék önmagukat, sőt megismerhessék önmagukat, akár egy spontán politikai mozgalomban, akár másban. Azt hiszem, hogy ez nagy belső megerősődéssel fog járni mindazok számára, akik fölismerik a helyzetet, fölismerik azt, hogy most végre, hogy úgy mondjam, lehetsz azzá, ami vagy. A hirtelen felnyíló szabadság persze ijesztő is lehet. Megijedhetsz attól, hogy lehetsz azzá is, ami tehetségeddel adott, mert sokkal könnyebb ellen lenni valaminek, mint azzá nőni, ami kell hogy legyél. De én természetesen a világ felnyílását üdvözlöm, és akármi történik majd a felszínen, ez a fontosabbik dolog, a belső kiteljesedésünk, és ezt nem lehet könnyen elvenni az embertől.

...

Bízunk kell magunkban, és nem szabad félnünk a képektől és erőktől, amelyek előjönnek belőlünk, bár, ahogy már mondtam, vannak démonok, és azok tönkretelhetik az embert. Kétségtelen. Alapjában véve ez a követendő út, és most ennek követésére inkább nyílik lehetőség, mint bármikor az én életemben eddig.

Kodolányi Gyula

Mit ér az élet annak, aki...

Szerintem a lélek, a szellem és a test szentháromságában kell keresni az élet értelmét, a boldogulást, a boldogságot.

Hiába kiművelt egy ember, ha közben nem mer egy jóízűt enni, mit ér annak az élet? Vagy annak mit ér, aki mindennap telerakja fenséges ételekkel a gyomrát, s közben sosem gondolkodik el azon, vajon mi végett teremtett minket a Jóisten.

...

Mintegy tíz esztendeje javaslom, hogy tulajdonképpen semmi mást nem kellene a boldog emberi élethez tanítani és megtanulni, mint három tárgyat: a teológiát, a filozófiát és a gasztronómiát. E három tárgy ismerete teljessé tenné a világot és boldoggá azt, aki elsajátította.

Jávor Béla

Az emberi krízis

a személyiség normális fejlődésének része, életünk velejárója. Majd harminc éve mondjuk – szemben még a szakmával is –, hogy a személyiség nem fejlődik krízisek nélkül. Az ember csak a krízisekben tapasztal, tanul, épít be önmagába újat.

Ha valaki szükségleteit kielégíti, attól még krízisbe juthat, hiszen az ember éppen abban különbözik az állattól, hogy nem a szükségletei határozzák meg a cselekedeteit, az életútját, vagyis nem az, ami ösztökéli, hanem az, ami vonzza: a célok, értékek, a normák. A krízisből kilábalás is csak ezek megtalálásával lehetséges. Ezért segítségünk arra irányul, hogy hívónk eljusson, visszataláljon a saját életének értelméhez, az értelmes élethez.

A szabad és önmaga felelősségét vállaló élethez még meg kell szerezni a küzdés képességét.

A kibontakozáshoz sok minden szükséges: értékteremtés, értékörzés, közösségteremtés, kommunikációs és kifejezőskultúra és a többi.

De az alapvető feltétel a demokrácia kis köreinek fejlesztése, ahol nemcsak szemtől szembe viseljük el egymást, hanem másnak ugyanazt kívánjuk, mint magunknak, s felfedezzük, hogy ha őszintén mosolygunk, többnyire visszamosolyognak ránk.

Búza Domokos

Őrülden szerelmesnek kell lenni az életbe!

Az élet értelme? Elárulom a titkot. „Tedd meg a tőled telhetőt. A többit bízd Istenre.” Ne hallgass azokra, kik álmaidtól szeretnének megfosztani, akik elbátortalanítják lépteidet, akik már elvesztették bizakodásukat. Mit tudnak ők a te rejtelmeidről? Ezeket neked kell kifejezésre juttatnod, szeretetednek erős kisugárzásával. Az élet olyan, hogy örülden szerelmesnek kell lenni belé! Merészen kell vállalni bármi kockázatot!

Még akkor is, mikor merészen érzed magad, akkor sem vagy elég merész. Mondd, ha nem így van: amikor önmagad adod, az soha nem „túl sok”, az mindig „túl kevés”. Soha nem lehet túlzottan szeretni. Lehet csalódni, lehet rosszul szeretni, de szeretetünk soha nem lehet elég. Soha de soha, érted?

Életed tiszta forrás kell legyen ahhoz, hogy embertársaid járuljanak e forráshoz, szomjúságukat csillapítani.

A földön itt vannak Isten morzsái, az öröklét töredékei, az igazság pici darabjai. Mindenhol, mindig, most és mindörökké. Minden itt van már, mégis mindent nekünk kell megcsinálnunk. Olyan ez, mintha Isten odaadna neked egy márványtömböt: éppen elég szabadságot, tehetséget és szellemet kaptál ahhoz, hogy eldöntsd, mit csinálsz belőle. Lehetőleg valami szépet. Például egy szobrot. De ha jól meggondolod: bár a szobor a te kezeid között születik meg, a te vésőüteid formálják, igazából mégsem te teremtetted. Már eredetileg is ott volt a márványtömbben. Te voltál az, aki az anyagból elővarázsoltad, és a napvilágra hoztad. De ha Isten nem adott volna neked anyagot és szellemet, nem lett volna lehetőséged létrehozni a szobrot.

Most képzelj azt, hogy ez a márványtömb a te életed.

Nyilvánvaló a célban. Most értettem meg, hogy az embernek, akár az íjnak egy cél irányában kell kifeszülnie, mégpedig a helyes irányban. Ha ismerjük a mértéket, és belőle kiegyensúlyozottsággal cselekszünk, célzás nélkül célba érünk. Talán a végtelent is így érhetjük el igazán.

François Garagnon

Törekedjetek a szeretetre

Barátom, csendes perceimben elgondolkodtam azon, hogy vajon mire hívott meg minket az Isten: arra, hogy üdvözlünk, vagy pedig arra, hogy szeressünk? Persze érzem, nem helyes ezt a kérdést így feltenni, mert az üdvösség és a szeretet valójában egy fogalomkörbe tartozik, hiszen szeretet nélkül nem üdvözülhetünk.

A magam részéről én nem azért igyekszem szeretetben élni, hogy aztán ennek jutalmaként elnyerjem az üdvösséget, hanem azért, mert szeretni egyszerűen jó. Sőt azt is állítom, hogy még akkor is érdemes lenne szeretetben élni, ha nem „járna” érte az üdvösség jutalma. Hiszen, aki szeret, azt az Isten jelenléte olyan benső örömmel tölti el már itt a földön is, hogy állandóan a megajándékozottság állapotában élhet.

Eleinte szent cél (az üdvösség), keresztény kötelesség, nemes házi feladat. De az idő múlásával – ahogy az első, kissé bátortalan próbálkozások után Isten belendíti bennünk a szeretet lendkerekeit –, a kegyelem ereje kimotoz minket a saját körünkből, és mások szeretetével tölti be lelkünket. És lassan az Üdvösség – kötelességből elérendő távoli életcélból – így szépen bennünk parázsként izzó vágygá, hogy szerelmes Istenünket színről-színre lássuk.

Simon András

Költők éneklik az életről

„Embernek lenni ének,
gyere énekeljünk!”

Pusztai Sándor

„Élj az élettel és énekelj!”

Berda József

Soha semmi nem volt boldog egészen

Mondd miért törnünk rövid életünkben
sokra? Mért adnánk oda földjeinket
napmeleg tájért? Ki hazát cserélt, tán
új szívet is vett?

Csúnya gondunk még a rezes hajón is
üldöz, ott száguld a sereg nyomában,
szarvasoknál is sebesebb s ködűző
déli viharál.

Az, ki most vidám, ne törődjön azzal,
hogy mi lesz eztán, s közönyös mosollyal
tűrje balsorsát. Soha semmi nem volt
boldog egészen.

Ki sok vagyonnal bír, sose azt nevezd
boldognak; inkább illik e büszke szó
a férfinak, ki isteneknek
szép adományait éli bölcsen,

nehéz szegénység terhe alatt megáll,
a bűn ijesztvén csak s nem a földi vég,
s pillája sem rezdül, ha meghal
drága barátaiért s honáért.

Áll ércnél maradandóbb művem, emelkedett
emlékem, s magasabb, mint a királyi sír,
és sem kapzsi vihar, sem dühös északi
szél nem döntheti már földre, se számtalan

évek hosszú sora, sem rohanó idő.
Meg nem halhatok én teljesen: elkerül
téged, síri folyó, jobb felem; és nevem
folyton fényesedik...

Horatius

Élet és halál közt

Élet és halál közt dús gyümölcsbe ért
lelkem ágyában sok fanyar miért;
Csak az ember maradt örök titok:
„Mért él, ha meghal? S mért hal meg, ha élt?”

A Nagy Kéz ír s továbbmegy: és a holt
egek zúgják a lángoló sikolyt:
millió könny egy sort le nem törül,
millió jaj egy betűt ki nem olt!

Az ősi Titkot sose leste ki
elmém: azt hittem, nincs mit veszteni
az élettel; s most búsan mondom: Óh,
bárcsak lehetne újra kezdeni!

Omar Khajjám

Bölcsesség híján boldog nem vagy

A bölcsesség kincsestára
tibeti aforizmák

Végtelen erényt hordoz a bölcs,
s értékeli más kis erényét.
Ha nem tér le erről az útról,
hamarosan mindentudó lesz.

Lehetsz erős és lehetsz bátor,
bölcsesség híján boldog nem vagy.
Vagyonod lehet mérhetetlen,
tartós hogy lenne erény nélkül?

Életedben üdvöd a jó hír,
a túlvilágon csak az erény.
A bölcs ember e kettőn kívül
nem lesz boldog semmi vagyontól.

Aki a jövőt tisztán látja,
s ehhez serény, ügyes, kitartó:
éber szelleme úrrá teszi,
sorsa szerint szolga legyen bár.

Ha egy dologhoz értesz csak jól,
nehéz dolgod lesz minden másban.
Akármilyen éles a látásod,
hallani nem tudsz a szemeddel.

Hibátlan erényt lelteni nehéz,
s ritka az erény teljes híja.
Erényt és bűnt mind elegyítünk,
a bölcs a több jó felé hajlik.

Amit te magad nem kedvelnél,
másnak se tedd, másnak se kívánd.
Ne feledd: bármi csekélységgel
megbántanak, hogy fáj az mindig.

Aminek magad örvendenél,
tedd meg készséggel másoknak is.
Ekképp ők is tisztelni fogják,
ami vonzalmad igaz tárgya.

Erényesekre támaszkodjál,
bölcs emberekkel érintkezzél,
előkelőkkel szövetkezzél:
életed mindig öröm útja.

Aki kevéssel is beéri,
vagyonának nincsen határa.
A mohóra, telhetetlenre
szenvadás örök esője hull.

Tudhat a bölcs minden bölcs mondást,
igazukat értheti mélyen,
ha nem követi szellemüket,
ugyan mit ér könyv-tudománya?

A Halál Ura nem várja meg,
hogy befejezd bármi dolgodat.
Ha félben van csakugyan bármid,
még ma láss hozzá és fejezd be.

Mondhatod a Halál Urának,
hogy várjon, dolgod végezetlen,
hiába hullatsz tenger könnyet,
rendelését mint változtatná?

Sza-szkaja-pandita

Az élet elfut, vissza sohase fordul...

Az élet elfut, vissza sohase fordul,
s nagy léptekkel jön a halál mögötte,
s minden, mi van, mi volt s mit sűrű ködbe
rejt a jövő, lelkemben búra torzul.

Fáj emlékezni és fáj várni zordul,
így is, úgy is; rossz: ó, ha nem gyötörne
üdvösségemnek gondja, összetörve
megfutnék onnan, hol fogam csikordul.

Múltjában semmi jó, de mennyi bánat
érte e bús szívet; előre nézek:
hajóm szelek hánytorgatják az árban,

a kikötőben balsors várja, fáradt
kormányosa, ledőlt árboc, kötélzet
s a drága fény kihunyt, mit úgy csodáltam.

Legrövidebb út a vágyott célhoz

Fájdalom: Íme, meghalok!

Ész: Íme az Úr vár reád! Siess, nehogy meginogj, nehogy késlekedj! Hagyj fel a gyanakvással! Úgy hiszed drágább vagy saját magadnak, mint Neki? Ki az, aki ha szerelmes szólítja, bizalmatlankodik? Talán még csodálkozni is fogsz, hogy féltél attól, akire vágynod kellett volna. Mert eloldottan sokat tudsz meg, amit röghöz kötve semmi iparkodással, soha meg nem tanulhattál volna, olyannyira, hogy azoknak a számára, akik a dolgok titkait akarják megismerni, ahová a halandó ember ködös tekintete el nem hatol, s ami nyilván természet adta vágya az embernek, de hevesebb a tudásra szomjazóban, nem tudok jobbat a halálnál semmit, ami rövidebb úton visz el a vágyott célhoz.

Fájdalom: Meghalok.

Ész: Úgy is mondhatnánk: elalszol, s az élettől – mint gondolom – megfáradva megpihensz.

Fájdalom: Meghalok.

Ész: Menj hát az örök nyugalomba! Csak most kezdesz élni. Jó a halál, az élet kezdete.

Francesco Petrarca

Élek s hogy meddig, nem tudom

Élek s hogy meddig, nem tudom,
meghalok, bár nem akarom,
megyek s egész utam titok:
csoda, hogy jókedvű vagyok.

Magister Martinus

Az eszmény

Ha létünk csak villanás az időben
és visszahozhatatlan napjaink
sora a forgó évvel messzering,
ha minden születik és tovaröppen,

Lelkem, mért álmodozol börtönödben?
Mért kedveled e földi, szürke színt,
mikor tündöklőbb haza fénye int
és szárnyaid elé nyílik az örök menny?

Ott a kincs, melyre minden szellem vágyik,
ott a béke, melyet mindenki áhít,
ott a szerelem, a gyönyör, az álmok,

ott, ahol vár a legfelsőbb mennyország,
óh lelkem, ott ösképével ragyog rád
az a szépség, mit e földön imádok.

Joachim Du Bellay

Mi az élet?

Mi az élet, tudod? Kanyargós úton át
vonulni szüntelen, lábadat összevérzed,
térded roskadozik, lankadni kezd a lépted,
és fakóvá teszi ajkad a szomjúság.

Időnkint elmarad mellőled egy barát,
másokat eltemetsz; hol a kínszenvedésednek
árján kelsz át, hol egy zord szikla áll elébed,
s lábad a sóhajok rideg szintjére hág.

Ily útvesztőkön át kell megfutnunk a révig
pályánkat, s a riadt hőkölés mit sem ér itt:
a halál szorosan a nyomunkban halad.

Ha szabódunk: az Úr haragja vonszol arra;
ha viszont engedünk: vezetőnk lesz a karja;
s inkább vezessenek, mint hogy vonszoljanak.

Jean-Baptiste Chassignet

„A lélek halhatatlanságá”-ból

Lenni vagy nem lenni? – kérdések kérdése?
Melynek nehéz, kétes, szép a megfejtése.
Nagy kérdés, amelyet, ha mélyen vizsgálok,
Még több mélységeknek mélyére találok.

Ha most vagyok, látom, mindig is kell lennem:
S ha nem lészek, csapás volt az élet bennem,
És ha kell múltom, mi szükség volt élni?
Egy elveszendőnek miért kell remélni?

Még is mindeniknek szívéen van egy pecsét,
Mely jegyzi és őrzi az emberség becsét.
A London utczája, a Húron posványa
a jövőendő boldog életet kívánja;

A csendes chinai s a kóborló tatár
Érzi, hogy a halál nem legvégsőbb határ;
Sőt az a kannibál, ki dühödt bélíbe
Önön embertársát vendégeskedi be,
S az ötig olvasni nem tudó nép,
Hiszi, hogy lelkestül a halálba lép.
Ha ezek mind hisznek, én kételkedjek-é?
Sőt, ha hibáznak is, én bölcsőbb legyek-é?
Én is ember vagyok: én embertársamnak
Köz hibáját miért szégyeljem magamnak?
Ha úgy nem ítélek és érzek, mint ezek,
Talán akkor botlom, vakulok, vétkezek.

Sem több, sem kevesebb, csak ember lehetek,
Sem barom, sem angyal lenni nem szeretek.

Én ugyan állítani nagyon merészelem,
Hogy régíbb út a hit, mintsem az értelem,
S hogy minden nép elébb lett theologussá,
Mint kételkedővé vagy philosophussá...

Csokonai Vitéz Mihály

Ember és természet

Az ember, bármennyire vonzza is a föld ezer meg ezer jelenségével, tekintetét kutatva és vágyakozva függeszti az égre, amely végtelen terekben boltozódik felette, mélyen és tisztán érzi ugyanis magában, hogy annak a szellemi birodalomnak a polgára, melyben a hitet sem visszautasítani, sem feladni nem vagyunk képesek. Ebben a sejtelemben rejlik annak a titka, hogy örökké ismeretlen cél után törekszünk.

Az ember keresheti magasabb rendeltetését földön vagy égben, a jelenben vagy a jövőben, mégis belsőleg bizonyos örök ingadozásban marad, kívülről egyre zavaró hatásoknak kitéve, mígnem arra az elhatározásra jut, hogy úgy döntsön, ahogy az helyes, ami hozzá illik.

Életszabály

Ha egy szép élet vágyát őröd,
a múlttal nem szabad törődnöd,
s mindig úgy tégy, ha veszteség ér
minthogy újjászülden élnél;
Mit akar? – kérdd meg minden naptól,
és minden nap felel majd akkor:

Tetteidnek tudjál örülni,
más tetteit tudd megbecsülni;
főként ne gyűlölj egy embert se,
s a többit hagyd az Úristenre.

Panacea

„Mondd, hogyan újítod egyre meg életedet?”
Mindig nagyra tekints és szintén megteheted.
A nagyság éltet, melegítve, szüntelen,
a kicsinyes elsorvad a kicsinyben.

Élet

„Rejtély ez itt nekem, temérdek.”
Hát élj tovább, majd csak megérted.

Önismeret

Eliszonyodni nem nehéz
annak, ki jól magába néz.

Tanács

Tudod hogy intézd bölcsen életed?
Légy víg! – ha nem megy, légy elégedett.

Biztatás

Nem lelsz te menekvést
abban, mi mulandó.
Rongy életedet véisd
örökbe halandó.

Johan Wolfgang von Goethe

Remény

Álmodnak egy szebb, jobb hazáról,
Ez álom minden emberé:
Lihegve tör a földi tábor
Egy felragyogó cél felé!
A föld tavaszra, télre válik –
Az ember remél mindhalálíg.

Remény az út, a cél, a pálya.
A gyermek hüen él vele,
Remény az ifjú délibábja,

Remény az aggnak élete:

Ha fáradt teste sírba úzi,
Reménységét a sírra tűzi.

S ez nem valami lázas eszme
Bomlott agyvelők éjjelén;
A lélek harsog messze, messze:
Nagyobbért, szebbért élek én! –
S amit a lélek hangja hirdet,
Az nem csalhat meg soha minket!

Friedrich Schiller

Ott fenn, – ott int a magyarázat!

Repülj!

Igyekezz, ó igyekezz lélek
E föld körén repülni túl!
Nézz feljebb: ott tisztább az ének...
Lásd: – hol csattogó harc hangja dúl:
E föld-világon nem szívesen élek.

Itt múlnak el, itt repülnek az évek
És fellázadnod, sírnod oly nehéz,
Oly gyorsan zátonyra fut az ész
S a szív az égre ellankadva néz...

Nézz feljebb: ott az égi mértan
Szabálya fénylik és oly egyszerű!
S nem kérdezd többé, mi miért van,
Mert nincs kérdés több ott, hol a derű,
Hol tiszta ívek és körök
Honában már a gondolat örök!

Ott fenn öröktől tündököl a Törvény
S ahogy holdak és napok kerengnek,
Ne hidd, nem fáj az: közben ők merengenek,
S mosollyal múlnak el a századok...

Óh árva lélek én! E földön elfáradok
S nincs kedvem többé keresni a kulcsot,
Mit zúgva elmerít az örök örvény
S mit Isten tengerébe hajított,
Hogy nyissam véle majd a titkok ajtaját...

Te szőke égi lánynak simogasd haját
S ott fenn építs magadnak tiszta házat,

Ott fenn, – ott int a Magyarázat!

Igen! Az ember mindent látó, mindent megvilágító nap, ha szeret, és ha nem szeret: sötét lakás, amelyben füstös lámpás ég.

A szerelem szülte, s a barátság szüli majd újjá a világot.

Mi az ember élete?

Mi az ember élete? Az istenség képe-mása.
Az ég alatt vonulnak a földiek mind,
és látják az eget. De olvasva, mint az írásban,

utánozni a végtelent, a gazdagságot, emberek.
De gazdag-e hát az egyszerű
ég? az ezüst felhők
mint a virágok. De onnan esőzik
a harmat, a nedvesség. De ha
kialszik az egyszerű kék, a fénytelen,
a márványforma, akár az érc,
a gazdagság jele.

Friedrich Hölderlin

Mi dolgunk a világon?

Mi dolgunk a világon? Küzdeni
És tápot adni lelki vágyainknak.
Ember vagyunk, a föld s az ég fia.
Lelkünk a szárny, mely az ég felé viszen,
S mi helyett, hogy törnénk fölfelé,
Unatkozunk s hitvány madár gyanánt
Posvány iszapját szopva éldegéljünk?
Mi dolgunk a világon? küzdeni
Erőnk szerint a legnemesbekért.
Előttünk egy nemzetnek sorsa áll.

Ha azt kivittük a mély süllyedésből,
S a szellemharczok tiszta sugaránál
Olyan magasra tettük, mint lehet,
Mondhatjuk, térvén őseink porához:
Köszönjük élet! áldomásodat,
Ez jó mulatság, férfi munka volt.

Vörösmarty Mihály

Honnan és hová?

részletek

Mily rövid az élet!...
Mint hullócsillag futása,
Mely földünk körébe jutva,
Lángra gyúl, és tűz-barázdát
Írva elszalad, gyorsabban,
Mint egyet pillantanál.
Útja honnan jött? Hová visz?...
Míg sötét volt, s újra az lesz,
A világ-úr végtelenjén
Hol bolyongott? És hová fog?...
Ki tudná megmondani!
Míg tündöklött, addig élt.

S honnan jössz te, lélek...
Mely csak e föld gőz-körében
Vetve lángot, addig fénylel,
Amíg éppen áthaladsz;
Bölcsőd és sírod homály.
Akkor lobbanál-e föl csak
Az állatban, s véle múlsz el?...
Vagy jövel a végtelenből
Ismeretlen, hosszú pályán,
S visszatérsz azon megint?...
Óh, ha nem volt, és ha nincs
E parányi csillogáson
Innen és túl folytatás:
Mily rövid az élet! –

Ami annyi szívbe oltva
Élt világ kezdete óta;
Mit remélt a hindu, párz;
Amért lángolt annyi oltár:
Zengett Szíonon a zsoltár:
Hogy nem addig tart az élet,
Míg alatt a testbe jársz;
Hanem egykor újraéled,
S költözzék bár fűbe, fába
Vagy keresztül állaton:
Lesz idő, hogy visszatérhet
Régi nemes alakjába,
Megtisztulva, szabadon;

Vagy a „boldogok szigetjén”,
Mint hivé a boldog hellén,
Vagy az üdvezültek helyén,
Mint reméli a keresztyén,

Lesz dicsőebb folytatása:

Én ezt meg nem tagadom. –
Mit hisz a tudós? ő lássa.

Földi pályám ami nézi:

Annak immár vége lesz,
vissza senki nem idézi; –
S rövid foglalatra ez:

Mély homályban, éjféltájban,
Kis fény is ha nagynak tetszik,
Hogy a föld körén bolyongtam:
Egy barázdát én is vontam.

Az emberek rávetek

Pillantásukat egy percig, –
S egy tudós tán megfigyelt
És lapjára, sok száz jelhez
– Ahogy csillagfutást felvesz –
Könnyed, vékony karcolással
Rólam is tón némi jelt,
Mire reggel ő sem ismer;
S összevétel annyi mással
A jövőnk nemzedék,
Mely se kérde tán, se tudja,
Nem is igen lesz rá gondja:
Hogy itt éltem, s a tömegben
Én is lantot pengetek.

Arany János

Nagy mélyetek titokzatos

Az ember és a tenger

Mindig szeretted a vad óceánt,
ember, te vad mint a zivatar.
A tengeren vihar ereje szánt,
és lelked is örvényes és fanyar.

Leszállsz kevély, tajtékos mélyibe
és csókolod arcát ölelkezőn,
gyakran szíved zajától futsz ide,
s felejtessz a bőgő, szilaj mezőn.

Nagy mélyetek titokzatos, sötét
ember, szíved sem méri fel az ón.
Tenger, ki látta kincsed özönét?
Örök titok pecsétje áll azon.

Hiába múlnak új s új századok,
ma is dühöngtök, mert a harc örök,
halálra, vérre szomjas lázadók,
örült testvérek, szörnyű küszködők!

Charles Baudelaire

Világosságot!

részlet

Nyomorú ész,
Ki fénynek hirdeted magad,
Vezess, ha fény vagy,
Vezess csak egy lépésnyire!
Nem kérlek én, hogy átvilágíts
A másvilágnak fátyolán,
a szemfedőn.
Nem kérdem én, hogy mi leszek?
Csak azt mondd meg, hogy mi vagyok
S miért vagyok?...

A kérdések kérdése ez,
És nem a „lenni vagy nem lenni?”
Használ-e a világnak, aki érte
Föláldozá magát?
Eljő-e a kor,
Melyet gátolnak a roszak
S amelyre a jók törekednek,
Az általános boldogság kora?
S tulajdonképen
Mi a boldogság?...

Bár volna célja a világnak,
Bár emelkednék a világ
Folyvást, folyvást e cél felé,
Amíg elébb-utóbb elérné!
De hátha úgy vagyunk,
Mint a fa, mely virágzik
És elvirít,
Mint a hullám, amely dagad
Aztán lesimul,
Mint a kő, melyet fölhajítanak,
Aztán lehull,
Mint a vándor, ki hegyre mászik,
S ha a tetőt elérte,
Ismét leballag,
S ez így tart mindörökké:
Föl és alá, föl és alá...

Sors, nyiss nekem tért...

Sors, nyiss nekem tért, hadd tehessek
Az emberiségért valamit!
Ne hamvadjon ki haszon nélkül e
Nemes láng, amely úgy hevít.

Láng van szívemben, égből-eredt láng.
Fölforraló minden csepp vért;
Minden szív-ütésem egy imádság
A világ boldogságaért.

Óh vajha nemcsak üres beszéddel,
De tettel mondhatnám el ezt!
Legyen bár tettemért a díj egy
Új Golgotán egy új kereszt!

Meghalni az emberiség javáért!
Mily boldog, milyen szép halál!
Szebb s boldogítóbb egy hasztalan élet
Minden kéjmámorainál.

Mondd, sors, óh mondd ki, hogy így halok meg,
Ily szentül!... s én elkészítem
Saját kezemmel azon keresztfát,
Amelyre fölfeszíttetem.

Az ember ugyan hova lesz?...

Az ember ugyan hova lesz?...
Sokrates,
Ki a mérget megitta,
S hóhéra, ki a mérget neki adta.
Egy helyre mentek mind a ketten?
Óh lehetetlen!
És hátha... hátha...
Mért nem láthatni a másvilágba!

Bölcsekedés és bölcsesség

részlet

„Teremtve van-e a világ,
Vagy örök idők óta áll?
S fog-e örökké állani,
Vagy egykor semmiségbe száll?

Egy-e a lélek és a test?

Honnan jövénk, hová megyünk?
Elalszik-e a sírba, vagy
Új lángra lobban életünk?”

Gunnyaszt a bölcs magánosán,
S ezen kérdések lengenek
Virrasztó szemei előtt,
Miként rejtelmes szellemek.

Vizsgálja őket gondosan,
Vizsgálja fáradatlanul,
Vizsgálja hosszú évekig,
S mi haszna benne? Mit tanul?

Elég, hogy élsz! Mi gondod rá:
Mi volt és mi következik?...
Legbölcsebb, sőt csak az a bölcs,
Ki sohasem bölcselkedik.

Petőfi Sándor

Ne kérdd

Tovább a titkot, mit jótékonyan
Takart el istenkéz vágyó szemedtől.
Ha látnád, a földön mulékonyan
Pihen csak lelked, s túl örök idő vár:
Erény nem volna itt szenvedni többé. –
Ha látnád, a por lelkedet felissza:
Mi sarkantyúzna, nagy eszmék miatt,
Hogy a múltó perc élvéről lemondj?
Míg most, jövőd ködön csillogva át,
Ha percnyi léted súlyától legörnyedsz,
Emel majd a végtelen érzete;
S ha ennek elragadna büszkesége,
Fog korlátozni az arasnyi lét.
És biztosítva áll nagyság, erény. –
Ádám: Csak az a vég! – Csak azt tudnám feledni! –
Az Úr: Mondottam ember: küzdj és bízva bízzál!

Madách Imre

A tegnapokkal fogy az élet

A tegnapokkal fogy az élet,
a holnapokkal egyre nő,
s szemedben mégis mindörökké
a mának arca tűn elő.

Ha ember távozik a földről,
helyére nyomban más hatol,
s az esti nap, mikor lenyugszik,
egyúttal fölkel valahol.

Úgy látod: mindig egy gázló,
csak rajta más hullám suhan,
úgy látod: mindig, minden ősz más,
egy lomb hull mégis lassudan.

Vak éj nyomán a drága reggel,
a szép királyasszony libeg –
még a halál is csalfa látszat,
új életünket őrzi meg.

Egy ősigazságról beszélnek
parányi percek, nagy korok:
halhatatlan az Univerzum
s a végtelen körül forog.

Tízért, ha illan ez az év is
s a múltba mállva szétomolt,
lelkedben ott a kincs örökre,
amely valaha benne volt.

A tegnapokkal fogy az élet,
a holnapokkal egyre nő
s szemedben mégis folyva-folyvást
a mának arca tűn elő.

A csillogó és változó táj,
az elszáguldó földkerekek:
a Gondolat fényzáporában
örök-egyformán szendereg.

Mihail Eminescu

Kitől-kihez?

A kezdet

Honnan jöttem, és hol bukkantál rám? – kérdezi a gyermek anyját.

És ő könnyes mosollyal válaszol, gyermekét keblére vonva: „A szívemben rejtőztél,
drágám, mint a vágy. Te voltál a legkedvesebb játékbabám, és az Isten képmása, akit
reggelenként agyagból alkottam magamnak, újra és újra alkotva téged.

Házi istenségünk szentélyében laktál, és az istenséget imádva téged imádtalak.

Te éltél reményeimben és szerelmemben, az életemben és anyám életében.

Az otthonaink felett uralkodó Halhatatlan Szellem öle időtlen idők óta téged ringatott.

Illat voltál, és körüllebegted fiatal szívem nyíló szirmait.

Életerős tagjaimon a te harmatos lágyságod szikrázott, mint az égi parázs napkelte előtt.
És te, az egek első kedvence, a hajnali pirkadás iker testvére, a földi lét hullámain hajózva
végre kikötöttél a szívemben.

Amint merően a szemedbe nézek, belekápázom a csodába: te, aki mindenkihez tartoztál,
most csak az enyém vagy.

Azért szorítlak úgy a szívemre, mert félek, hogy elveszítelek.

Világok kincse: milyen varázslat vetett az én karcsú karjaimba?”

Táncol, mint az életünk

részlet

Senki sem él, és semmi sem tart örökké, testvér. Gondold meg, és vigadj.
Életünk nem egyetlen ócska rakomány, ösvényünk nem egyetlen hosszú utazás.
Egyetlen költő se énekeljen egyetlen elkoptatott dalt.
A virág elhervad és meghal; de aki viseli, ne búsuljon miatta szüntelen.
Gondold meg, testvér, és vigadj.

Édes a szépség, mert ugyanarra a futó dallamra táncol, mint az életünk.
Becsés a tudás, mert kevés az időnk, s örökre befejezetlen marad.
Az örök Égben minden kész és befejezett.
Az ábrándok földi virágait örökké frissen tartja a halál.
Gondold meg, testvér, és vigadj.

Nyugtalan vagyok

Nyugtalan vagyok. Távoli dolgok után sóvárgom.
Lelkem útra kél a Messzeség köntösét érintő vágyban.
Ó, Messzeség, varázsfuvolád hangja hív!
Elfelejttem, mindig elfelejttem: nincsenek szárnyaim,
 hogyan repüljek; örökre a röghöz vagyok kötve.

Mohó vagyok és éber, idegen földön idegen vándor.
Fuvallatod elér, s hiú reményt suttog a fülemben.
A Te nyelvedet mint sajátját ismeri a szívem.
Ó, Te Messze-keresendő, varázsfuvolád hangja hív!
Elfelejttem, mindig elfelejttem: nem ismerem az utat,
 és nincs szárnyas lovam.

Kedvetlen vagyok, vándor saját szívemben.
A vágyódás óráinak arany kódében milyen mérhetetlen
 megjelenési formádat imádom az ég kékségében!
Ó, Legtávolibb Vég, varázsfuvolád hangja hív!
Elfelejttem, mindig elfelejttem: a házban, ahol egyedül
 lakom, minden kapu be van zárva.

Rabindranáth Tagore

Akkor lesz értelme, ha véget ér

Mit bánom én a ma felbomlott rendjét és fájdalmát,
mikor az csak valami másnak kezdete, mikor a holnap
él és az élet tovább folyik, a teremtés roppant erőinek ez
a lerombolása, amely bennünket is lerombol,
mikor Isten keze nem hagyta abba azt a mozgást,
amellyel az örökkévalóságra velünk együtt írja
hosszú vagy rövid sorokban,
a vesszőkig és a legparányibb pontig
azt a könyvet,
amelynek csak akkor lesz értelme,
ha véget ér.

Paul Claudel

Az életem táguló körökben...

A Zsolozsmáskönyvből: 1,2

Az életem táguló körökben élem,
a dolgokon túlra töröm.
A legvégsőt talán soha el nem érem,
de ráadom minden erőm.

Isten az Őstorony, körötte folyton
kerengek századok százaival.
S még nem tudom, mi vagyok: szélvihar, sólyom,
vagy egy hatalmas dal.

Most élek épp...

A Zsolozsmáskönyvből: 1,8

Most élek épp: a század múltba vész,
hatalmas lap hull, érződik szele,
az Isten, te és én írtuk tele,
s lapozza fent sok ismeretlen kéz.

Egy tiszta lap jön: minden lehetséges,
még érintetlen tündököl.

Néma erők vizsgálják, milyen széles,
egymást sötétben mérve föl.

Végszó

Nagy a halál:
Szolgái lettünk,
a szánk kacag.
Az élet teljét érzi lelkünk,
sírásra bennünk
akkor fakad.

Rainer Maria Rilke

Aki él, az mind mind örüljön

ÉLNI, MÍG ÉLÜNK
Igen: élni, míg élünk,
Igen: ez a szabály.
De mit csináljunk az életünkkel,
Ha fáj?

Igen: nagyot akarjunk,
Igen: forrjon agyad,
Holott tudjuk, hogy milyen kicsinység
A Nagy.

Igen: élj türelemmel,
Igen: hallgass, ha fáj.
Várd meg, hogy jöjjön a nagy professzor:
Halál.

Igen: élni, míg élünk,
Igen: ez a szabály.
De mit csináljunk az életünkkel,
Ha fáj?

Köszönet az életért

Van-e szebb élet, mint a másik
S nem mindegy-e, akárhogyan
Verjük magunk az elmúlásig?

Úgy siratom azt, amit sírtam,
Olyan nagy vétek a sírás:
Esti vezeklés hajnal-pírban.

Aki él, az mind, mind örüljön,
Mert az élet mindenkinek
Kivételes szent örömmel jön.

Én vétkeztem, százszor vétkeztem,
De már jön a megjobbulás,
Már az örömet látni kezdem.

Már megragyog fénnel az élet,
Mindennemű és mindenkié:
Milyen nagy, áldott fényességek.

Akárki helyén éltem volna,
Életem éltem egyaránt,
Ujjongva avagy panaszolva.

És akármilyen is fog már jönni,
Mielőtt végleg elmegyek,
Meg fogom ezt szépen köszönni.

Menekülés az Úrhoz

részlet

Megszakadt szép imádkozásunk,
Pedig valahogyan: van Isten,
Nem nagyon törődik velünk,
De betakar, ha nagyon fázunk.

Adjuk Neki hittel magunkat,
Ő mégis csak legjobb Kísértet,
Nincs már semmi hinnivaló,
Higgyünk hát a van-vagy-nincs Úrnak,

Mert ő mégis a legjobb Kísértet,
S mert szörnyűséges, lehetetlen,
Hogy senkié, vagy emberé
Az Élet, az Élet, az Élet.

Ady Endre

Mi vagyok, óh élet?

Mi vagyok, óh Élet? Sós víz, amit
nyugtalan sejtek összetartanak:
vakon dolgoznak, sose nyugszanak,
s én nem is sejtem, uruk hol lakik.
Nem kértem, s mind szó-fon, sűrög-forog;
használok őket, ahogy engem ők:
nem tudom, melyik a kezdet, a vég,
melyiket áldjam s melyek gonoszok.
Csodába zárt csoda, így állok a

végtelen előtt, s amint, fény s eső,
átcsap fölöttem az ég árama,
s barlangjából a telehold kijő,
vagy száll a nap: a milliányi Én,
mind pezseg, vakon, s mindig azt kérdi: mért?

John Masefield

A hit az élet ereje

Az első könyvem első oldalára a „soha-meg-nem-elégedés” himnuszát írtam be... Nincs jogom hát panaszkodni, ha ma is elégedetlenül futok még; sokat szereztem, sokat el is dobtam; egy vállrándítással; gesztusaim idegesek voltak és türelmetlenek; soha le nem ültem egy pillanatra sem; gazdagságomban szegénynek éreztem magamat és fáradtságomban nyughatatlan; nemcsak könyvembe, homlokomra is fel van írva a „soha-meg-nem-elégedés”. Futottam hősen, szüntelen, lélekzetlen: olykor szinte elbukni látszóttam; hasonlítottam ahhoz a fához, melynek koronáját földig csapja a szél...

Mi tart fönn? Mi a gyökér, mely nem szakad el? Mely elpusztíthatatlan táplál valami kimeríthetetlen erővel?” A hit az élet ereje: az ember, ha egyszer él, akkor valamiben hisz... Ha nem hinné, hogy valamiért élni kell, akkor nem élne...” Ezek a szavak, Tolsztoj szavai, járnak az eszemben, s vizsgálom, mit hiszek? Ó, örökkék ég minden felhők mögött; kiirthatatlan optimizmus!

Zsoltár férfihangra

részlet

Tudod, hogy érted történnék mindennek – mit búsulsz?
A csillagok örök forgása néked forog
és hozzád szól, rád tartozik, érted van minden dolog
a te bűnös lelkedért.

Ó hidd el nékem, benned a Cél és nálad a Kulcs.
Madárka tolla se hull ki, – ég se zeng, – föld se remeg,
hogyan az Isten rád ne gondolna. Az Istent sem értheti meg,
aki téged meg nem ért.

Mert ne gondold hogy annyi vagy, amennyi látszol magadnak,
mert mint látásodból kinőtt szemed és homlokod, úgy nagyobb
részed énedből, s nem ismered föl sorsod és a csillagok tükrében magadat,

és nem sejtetted hogy véletleneid belőled fakadnak,
és nem tudod hogy messze Napokban tennén erőd
ráng és a planéták félrehajlítják pályád előtt
az adamant rudakat.

Babits Mihály

Hamlet

Lenni avagy nem lenni? – kérdezed
És tördeled sugárzó két kezed.

Fejed fölött a dán egek lilák,
S te gyötröd a fehér Oféliát.

Jégtől síkos a helsingőri tér,
Halott atyád zord szelleme kísért.

Színészed sír: Hekuba! Mi dolog?
S a gyilkost hirtelen torkon fogod.

Tüzet a mécs patkányra hinti szét
S kettétöröd anyád buja szívét.

A Göncöl rúdja rossz irányt mutat.
Ó merre menj? Hol lelj helyes utat?

Kizökkent a világnak kereke.
Helyére tenni téged illet-e?

Lenni vagy nem lenni? – kérdezed
Míg meg nem bomlik tündöklő eszed.

Izenjek-e? Remeg a két kezem.
Isten avagy nem Isten? – kérdezem.

Könyörgés

Te vagy a Rendező s a Szerző.
Ragyogtasd fel gyönyörű orcád,
Hadd villanjon le a világra
Arcod tükréből a mennyország!

Harsányi Lajos

Hogy imádjam a halhatatlant

Miért?

Ti kérditek, miért vagyok?
Miért kelek fel újra?
Hogy lássam, mint a kósza szél
a lányok aranyos, finom haját
könnyes arcukba fűjja.

Hogy várjam azt, ki eljövend,
egy lány, vagy nem tudom ki,
oly jó álmodni tétlenül
s szeles időben szürke ég alatt
dalolva kóborolni.

Hogy imádjam, szegény hívő,
mi fájó s halhatatlan.
Hogy elsirassam csendesen
a zokogó szeptemberi esőt
egy bús, haldokló dalban.

Légy csak magad

Légy csak magad, ne fuss az istenekhez,
a végtelenbe lökve – járj magad.
Az ember a tömeg zajába elvesz,
de a magány habtengerén szabad.

Légy csak magad te, a magány igazság,
szakítsd el az álság ruházatát,
az ember itt magába vívja harcát,
nem jön segíteni őt hazug barát.

Légy csak magad, a harc és veszély között.
Küzdj s vész el úgy, mint a hajótörött,
ki fuldokolva csap le a habokra.

S egy óceánnal száll ki zordonul
s büszkén vesz el, amíg a víz lenyomja,
mert raja mégis egy tenger borul!

Kosztolányi Dezső

Csak ember

Csak ember hullhat ki az Istenből,
csak ember.

Se emlős, se vadállat, se csúszómászó,
se kobra vagy hiéna, vagy szörnyeteg fehér hangya
nem csúszhat ki teljesen Isten ujjai közül
az önismeret, az Istentől-elszakadt-én
ismeretének szakadékába.
Mert az Istentől-elszakadt-én ismerete
szakadék, melybe a lélek lecsúszhat,
vonaglódba-csapódva az öntudatosodás
befejezetlen fejesugrásának
minden forgásába, most már Istentől távol zuhanva
végnélkül, végnélkül, az öntudat vergődésében, vonaglásaiban

mind mélyebbre, és mélyebbre az önismeret minden kis
 zugába lefelé, kifulladás,
 de soha, soha nem érve a fenékgig, mert az nincs;
 csak le zegzugosán, mint a lebukó rakétából a sistergés,
 a sziszegő, zuhanó tűz, mely nem tud kitörni – hull,
 hull kimerülten,
 a mélységet se érheti el,
 mert a mélység feneketlen,
 így vergődik még tovább lefelé, egyre lefelé,
 végül azzal a merő rémülettel, hogy nem menekülhet,
 az önmegismerésből, az Istentől-elszakadt önmegismerésből,
 míg zuhan.

Isten keze

részlet

Félelmetes az élő Isten kezébe zuhanni,
 de kizuhanni belőle sokkal félelmetesebb.
 Lucifer a tudáson zuhant át?
 Akkor irgalom neki, irgalom neki azért a zuhanásért!

Ments meg, ó Isten, az istentelen magam-ismeretébe
 bukástól, mikor Isten nélkül vagyok.
 Sose tudjam meg, ó Isten,
 sose tudjam meg, mi vagyok vagy lettem volna,
 ha kihullok a kezedből, az élő Istennek kezéből.

Ments meg ettől, ó Isten!
 Sose ismerjem meg magam az élő Istentől távol!

David Herbert Lawrence

Miért ez? És miért az?

Sokszor belegabalyodtam a terveimbe és az okoskodásaimba. Ha már embernek
 születünk, legalább a legnehezebb periódusainkban kutyákká változhatnánk. Mindig nagyon
 irigyeltem a kutyákat. Istenem, egy kutyának, ha csak kis szerencséje van, jó házba kerül,
 forralt tejet, meg vágott húst kap enni, naponta megfürösztik és a fiatal asszony ágyában
 alszik.

Ahhoz, hogy valaki elbírja az életet, le kell szoknia a jóról és a rosszról. Tudnunk kell,
 hogy a világkonstrukció részei vagyunk.

Nem könnyű az élet nem átlátszó mint az üveg s nem az a folyó amiben elfolyik
 sorsunk a csendes partok között.

Mire való vagyok hát? – kérdezem magamtól álmatlan éjszakáimban mért,
hoggy nyitva a szemem és senki nem fordul be hozzám
ezeken a tárt kapukon?
Miért ez? És miért az?
Kérdezgetem magamtól untalan.
Ha madár lennék, most a tenger felett szállnék,
ha nem lennék, talán boldog is lennék,
de így csak élek és nyugtalan vagyok, mint aki nem
tudja mit tegyen magával.
Nem panaszkodom.
Csak úgy, mint oktalan gyerek, ha megered a nyelve,
elmondtam életem.

Madár rikolt a fán
hallom és riong árva lelkem.
Vándor, ki elhagyod falunk határát
gondolj velem, ha új tanyára lelsz
és asztalhoz ülsz az enyhe fény alatt.

Ki itt maradok ez őszi dőben
mit tehetnék, Istennek ajánlom magam
sárból és vérből emelkedem felé
mint láng, ha lobban a viharban
mint gyermek, ha egyedül maradt
és vakmerőn megindul a sötétben.

Kassák Lajos

Az élet lelke

Lágy romlás, mely a lombra hullott,
az erdőn ül tág hallgatása.
Fénylő álomfalu süllyed magába.
Sötét ágak közt húgod ajka suttog.

Magányos ember tűnő árnya
utak homályán, tán egy pásztor.
Egy állat lép ki lombív fonatából,
amíg pilláját istenére tárja.

A kék folyó szépen pereg le,
az esti felhők visszatérnek;
angyali csöndbe öltözött a lélek.
Múló képek hullnak a végtelenbe.

Panasz

Álom s Halál, – két roppant éji sas
csattog és zúg e Fő körül;
az Ember aranyképmása elmerül
az Örökkévalóság jeges hullámaiban.
Szörnyű zátonyokon zúzódnak szét
a bíbor testek!
s a tenger felett örök panaszát zokogja
a Hang, a reménytelen.
Ó te tomboló bánatok nővére, lásd:
a csillagok, a hallgató arcú ég alatt
egy csónak reszket
és elsüllyed örökre.

Georg Trakl

Legyünk, amik vagyunk

Mind azt a sorsot

Mind azt a sorsot éljük, amit élünk,
s vágyni arra vagyunk, amire vagyunk;
nem a vágyottat éljük,
és nem az életre vagyunk.

Mint kövek sorban virágágyak szélén,
ott maradunk, ahova rak a Végzet;
hol a helyünk kiméri,
ott kell helyünkre lelnünk.

Miért is tudnánk a ráncszabottnál
azt, ami végül is ránk van kiszabva?
Legyünk, amik vagyunk. Más
úgysem juthat e földön.

Hogy nagy légy

Hogy nagy légy, légy teljes: semmit ne túlozz
és el se fojts magadban.
Mindenben légy egész. Bármily csekély is
a tett, add bele lelked.
Minden tóban ott ragyog az egész hold,
mert a magasban él ő.

Fernando Pessoa

Kutató útra kell menni

Azt mondd, ismételek
Valamit, amit már mondtam. Elmondom újra.
Mondjam el újra? Hogy elérj oda,
Hogy odaérj, ahol vagy, hogy elszabadulj onnan
ahol nem vagy,
Olyan úton kell járnod, ahol nincsen elragadtatás.
Hogy elérj ahhoz, amit nem tudsz,
Olyan úton kell járnod, mely a tudatlanság útja.
Hogy tied legyen az, ami nem a tiéd,
A nincstelenség útján kell járnod.
Hogy elérj ahhoz, ami nem vagy,
Azt az utat kell járnod, ahol nem találod magadat.
És amit nem tudsz, az az egyedüli, amit tudsz
És ami a tiéd, éppen az nem a tiéd
És ahol vagy, éppen ott nem vagy.

A szeretet akkor majdnem önmaga,
Ha nem fontos az itt és most.
Az öregeknek kutató útra kell menni
Nem fontos az itt meg az ott
Fontos csak a csönd és a mégis előre
Egy másfajta telítettségbe
Új egyesülésbe, mélyebb kapcsolatba
A sötét hidegen át, az üres kietlenségen át,
A hullámzúgáson, a szélzúgáson, a viharadár
meg a barna delfin
Nagy vizein át. Végemben a kezdet.

Thomas Stearns Eliot

Oly magányos az ember

Oly magányos az ember
néz kelet felé
hol a melankólia alkonyarcba merül

Kakaskukorékolástól pirosuló kelet

Óh hallj meg engem –

Oroszlánmohóságban
és egyenlítő villámostorától
pusztulni el

Óh hallj meg engem –

A kerubok gyermekarcával elhervadni
este

Óh hallj meg engem –

A szélrózsa kéklő északfelén
virrasztván az éjbe
már egy bimbónyi halál a szemhéjakon

tovább a forrás felé –

Nelly Sachs

Diadallal élni!

A lét diadala

Miért féljek? Része vagyok a végtelennek.
Része vagyok a mindenség nagy erejének,
árva világ a millió világ közt,
utolsóként hunyó, de elsődleges csillag.
Diadal élni, lélegezni, diadal a lét!
Diadal érezni, ahogy a jeges idő zúg ereinken át
s hallgatni az éjjel néma folyóját,
állni hegyen a napfény alatt.
Napfényben járok, napfényben állok,
nem tudok más egyébről, csak a napról.

Idő – újjászülöm, idő – elpusztítom, idő – megbabonázom,
új fondorlataiddal, ezernyi praktikáddal, jössz oly létet kínálva,
mint egy aprócska mag, mint gyűrűkbe kondoruk kígyó, mint tengermélyi szikla?
Idő te gyilkos némben, távozz tőlem!
Csodás mézzel: színültig tölti mellem a nap,
hirdeti: minden csillag kihuny egyszer, de mindig félelem nélkül sugárzik.

Életem, halálom, földi sorsom

Nem vagyok több, csupán felmérhetetlen akarat,
felmérhetetlen akarat, de mi célból és mire?
Sötét köröttem minden,
szalmaszálat sem tudok fölemelni.
Akaratom csak egyet akar, de mit – nem ismerem.
Mire akaratom előtör, meghalok:
üdvözlégy életem, halálom, földi sorsom.

Edith Södergran

Tökéletesedni a legfőbb értelemig

Jó igazság

Forró a törvényed ember
Hogy fűrtből bor legyen
Hogy a szénből tűz legyen
És a csókból újra ember

Kemény a törvényed ember
Érintetlen megmaradni
Háborúban és nyomorban
S halálos veszélyben is

Szelíd a törvényed ember
Vizet fénné változtatni
Valósággá ami álom
Testvérré az ellenséget

Ősi s újdónúj e törvény
Ez tökéletesedik
A gyermekszívből kinővén
A legfőbb értelemig.
Ismerje fel az ember arca
A töprengés szárnya alatt
A szépség tiszta hasznát.

Mindenkinek kenyeret és virágot
Megesküdtünk mindannyian
Hogy óriás léptekkel megyünk
És nem is oly hosszú az út.

Tündöklő ragyogás
Hinni minden jó erejében.

Paul Éluard

Hová mégy?

A kertekben szappanbuborékokat fújnak a gyerekek.
Valaki a végtelenbe buborékokat ereget:
Merkur, Vénus, Föld, Napok s más csillagok
csillognak és elpattannak egyszer...
Hová mégy?

A földgömbön néha álmok színesülnek:
a hantok alatt vidám halottak ülnek
s a fák, bokrok hajszálcsovein át
fújják a bimbó-buborékokat...
Hová mégy?

Tüzek, vizek harcolnak, ölik egymást az elemek,
felhők gomolyognak, záporokat ellenek,
folyók rohannak, fájdalmak tengerelemek.
Te komoran, megszállottként menetelsz.
Hová még?

Tavaszkok futnak el örökre legényesen, virágosan,
nyarak nyargalnak, ősök bársony lába oson,
telek cammognak, mint százesztendő jövendőmondók.
Te komoran, megszállottként menetelsz.
Hová még?

A Földbuborékon utak tűnnek el: dicsőség, szerelem,
vallások, világnézetek, teremtés, történelem
és temetőbe torkoltnak az utak,
míg egyszer örökre elpattan a buborék...
Hová még?

A mindenség balladája

Éb-red, moc-can a tojásban a sejt:
„Is-ten, Is-ten” huszonöt napi ritmus.
Tit-kon dob-ban anyaméhben a lét:
„Is-ten, Is-ten”, kilenc havi ritmus.
Ó jaj, ha kihagyna!! – De él az Erő, de él az Ütem:
„Is-ten, Is-ten, Is-ten!”

Dobogón zakatol, kacagón-zokogón zakatolgat a szív:
„Is-ten, Is-ten,” jó nyolcvan a pulzusi ritmus.
Ó jaj, ha kihagyna!! A vérpatakokba
belefagyna a lét-zene s pirosán párázna magasba
lelkünk, ha kihagyna a ritmus! De él az Erő, de él az Ütem:
„Is-ten, Is-ten!”

Csobogón menetel a patak, a folyó, a folyam:
„Is-ten, Is-ten, Is-ten, Is-ten!”
Ó jaj, ha kihagyna a ritmus! A hegytől a tengeri tájig
belehalna halak sokasága, hajók sora, sajkák,
malmok raja rína! – De él az Erő, de él az Ütem:
„Is-ten, Is-ten, Is-ten, Is-ten!”

Lobogón jön a Nap, megy a Hold, megy a Nap, jön a Hold:
„Is-ten, Is-ten, nap-pal, éj-jel” háromszázhatvanötször!
Ó jaj, ha kihagyna a ritmus!! Nem volna szivárvány,
nem volna virág, nem volna világ, csak futna a Föld,
a gigászi koporsó! – De él az Erő, de él az Ütem:
„Is-ten, Is-ten, Is-ten, Is-ten!”

Ragyogón menetelnek a csillagok és naprendszerek egyre:
„Is-ten, Is-ten, fény-év, fény-század, fény-ezred”
Ó jaj, ha kihagyna a ritmus! De él az Erő, de él az Ütem:
dobog és csobog és lobog és erjed az Idő a Tojásban.
A Tojásnak héja van: az Örökkévalóság,
mely áll a Tenyéren, áll, tartja az Isten.

Mécs László

Az ember

Gondolatok

I.
Az ember része a Mindenségnek.
– A mindenség őt magában hordta,
s ő magában hordja a Mindenséget.

II.
S a Mindenség részecskéivé válik,
ha testét a Földnek visszaadja,
amelyből kiszakadt villanásnyit...

Gulyás Imre

Én érték és erő vagyok

Bármit beszélnek az aggályok
S az esős, szürke, bús napok –
Én tudom, hogy erő vagyok.

Tudom, hogy van bennem is lélek,
S alkotatok vele nagyot –
Én érték és erő vagyok.

Tudom, hogy nem lehetek büszke,
Tudom, hogy mindent Ő adott,
S hogy ezért én érték vagyok.

Nem készülök többé a sírba.
Nem leszek már élő-halott:
Hisz érték és erő vagyok.

Most már nem félek semmitől.
Tudom, hogy nem hiába élek.
Bennem van érték és erő,
A lélek.

Harangi László

Nem hiszem, hogy elmúlhat az élet...

Kitárul az óriás égbolt,
s csudálatos: ragyog a koranyár.
Az ős-csíra olyan, mint a világ
kezdetén az élet, mi az első remény volt.
Tejes búzaszemet szoptat a búzaszár,
S nehezen emeli nagy bimbóját a mák.

Öreg-önmagában boldog a vén sövény;
egész a talpáig zöld zuhatag.
Mögötte egy kecskesuta fehér
gidát ellett, s ím a csöpp jövevény,
kis bak, talpra állt már, széjjelnéz s úgy marad.
Fején nem alvadt meg: piroslik még a vér.

Amott a patakon kisleány gázol át.
Mögötte a parton fáva vénült bodza
virágzik, vad tündér, szagos hajában méhek
zümmögnek; amarrébb egy ember itatja a lovát,
piroskendős asszony hátán a rőzsét hozza...
Nem, nem! Nem hiszem, hogy elmúlhat az élet!

Én úgy születtem a világra

Én úgy születtem a világra,
hogy már itt a földön is lángokban
égjek; égjen el a sorsom,
de én ne égjek el vele.

Sinka István

Ember panasza

Mit érek vele, hogy nyomom marad?
Én maradjak meg! Az emlék? A szellem?
Szégyene, hogy nem élhet, csak a testben!
Létemet féltem, nem lábnyomomat,
létemet, a központot, a tudat
telíthetetlen tárát: a kegyetlen
romlás úton van, s melyet ünnepeltem,
velem butul semmivé az anyag.
Mit érek vele, hogy nyomom megmarad?
Mit az őslény, hogy tudunk róla? Láttam
a halott Babitsot a hullaházban,
s az elég volt! Siratom magamat,
s a füvet. Egyén, mulandó vagyok.
Vessetek meg, óh Halhatatlanok!

Örök élet

Mint egy csapda, nyílik és
csukódik a testem,
folyton szűri, amibe
belekeveredtem.

A világot szűröm én,
mint szivacs a tengert,
savakat és lúgokat,
isteneket, embert.

A világot eszem én,
a világ esz engem,
egymás szája és bele
vagyunk mind a ketten.

Egymás gyomra, – elemészt,
amit megemésztek:
örök halál vagyok én,
mégis örök élet.

Szabó Lőrinc

Köszönöm nektek az életem

Ó, két szelíd tótok: apám és anyám,
kik süket nyugalommal aludtok a
békés föld alatt: árva fiatok mindig
veletek vigasztalja magát s nagy
hálaérzés tölti el dobogó szívét;
nektek köszönnén szűkös kis életének
boldog vonaglását, mely tele szomorúsággal is,
néki csupa öröm és szépség – s már áldottnak
tudja sorsát, hogy elzúdván fáradtra izzadt
testét: most rólatok füttyöreshet derült
gyermekhangon a sötét árnyékok alatt...

Élj és énekelj!

Inkább darabos légy / ha így vagy emberibb /
s ne formákban finomkodó, nagyképű alak.
Élj az élettel és énekelj! Ne szürkítsenek el
soha a sötétség sugallta sötét szavak!

Önarckép

Mint mindenki, aki él: mindig magammal
vagyok azonos, senki mással.
Míg élek: életem értelmét élem. –
Nem kacérkodom az elmúlással!

Berda József

Teremteni

részlet

Halandó szemmel fölfedezni
a teendőimet
az épp rám várakozó dolgot,
amiért valahol kapálva egy paraszt
ide küldte ezt a pohár bort,
egy munkás forrasztólámpát szögezve
szobámba fényt eresztett,
halandó szemmel fölfedezni
az örök végezni valót:
megszólaltatni a jövőndőt,
mely a halállal vitáz,

ügyesen és értelmesen,
babrálón és parancsolón.

Elvégezni egy munkát
kedvünkre, egészségesen,
igen, akár egy jó szeretkezést.
Arcon simogatni szinte érte.
Úgy hagyni ott,
úgy nézni hátra nem is egyszer,
a kielégítetten heverőre:
vagyonom őrzi;
megfogánva, a jövőndőmet;
értelmét, tán örökre, annak,
hogyan erre jártam

halandóként is múlhatatlan.

Csillag ha lángol

Mint a magasból
ledobott kő, úgy
hullunk. Minek? Bíz
sárnak, a sírba.

Node, ha így van,
mint az esésnek
vad melegétől
csillag, ha lángol:

zuhanjunk át oly
ős lobogással
a gyújtó úron,
ami az élet,

hogy bármi véget
ér is a szívünk,
azt mondja rája,
ki szállni látta:

óh, idefénylett!

Illyés Gyula

A láthatatlan ember

részlet

Az élet
nélkül nem tudok élni,
se ember nélkül lenni ember,
és futok, hallok, látok,
dalolva,
velem a csillagoknak
nincs semmi dolga,
s a magány nem hoz
gyümölcsöt, se virágot.
Adjatok az én életemhez
mindent, mi élet,
adjatok meg nekem
mindenki szenvedését,
hogy én átalakítsam
reménnyé.
Adjatok meg nekem
mindenki örömét,
egészen a legtitkosabbig,
mert hogyha én nem,
hogy is tudnátok majd ti?
Nekem mindent el kell beszélnem,
adjatok meg nekem
a mindennapi harcot,
hiszen az az én költeményem,
és így menjünk mindnyájan együtt,

kart karba fűzve,
mindenki, minden ember,
dalomba egybegyűlve,
a láthatatlan ember énekében,
amely együtt zeng minden emberekkel.

Az élethez

részlet

Élet,
szép vagy, mint a szőlőhegy,
mely a fényt gyűjti, és átalakítva
széjjelosztja a fűrtbe.

Ki megtagadna téged,
csak várjon
egy percet vagy egy éjet,
hosszú vagy kurta évet,
vegyen erőt a
hazug magányon,
keressen és küzdjön, kezét a
mások kezével egybefűzve,
ne idézze és ne becézze
a sorsot,
de zúzza szét a
rosszat és alakítsa fallá,
ahogy a kőtörő bányász a kővel,
vagy szabja össze
s csináljon
magának nadrágot belőle.
Az élet órá
is vár,
ahogy mindannyiunkra,
akik szeretjük
a tengert és a menta
vad illatát, mely keblein száll.

Pablo Neruda

Életed értelmét kutatod

Kinban mosolyogva
részlet

Életed értelmét kutatod. Sebzékeny lelked sérti
egy-egy talán csak félreértett szó, keserű emlék;
s hogyha magadba fordulsz, tört falak visszhangozzák

sírásod: nem ezt akartad!

S talán a célbajutottak
megtervezett pályájuk ormán boldogabbak?! S főként:
boldogság-osztóbbak? Véletlen ha őrzi hírüket.
Ki szerzi a népdalt? A gúlák neveit újravésték.
Kinek s mit mond: „Itt nyugszik Elia Sabina”? És
ha jel nincs? Vad belében, vízben, földben, füstben
hány milliárd oszlott el nyomtalan?! S aki hitte:
ott túl igazabb világra ébred, vagy egyre újraszületve
tisztul?!

Tudod: vágy-vigas az. A bátor
nem kérdez; legfeljebb azt: mivégre? Tán
üdvözlés, ha „valaki” vagy? Az ember célja
embert szülni, nevelni, temetni. Sirasd el bár
vágyaidat, de a puszta kenyérhez adj mosolyt: ez
a legtöbb...

Emberek részletek

Az embernél nincs félelmetesebb: vérszomjú vadaknál
szörnyűbb, képzelet, ész ad célt és eszközt neki; isten előtt
tép élő szívet az obszidiánkés; higiénikus nagyüzem
foszlat füstbe ártatlan milliókat; – de másra vetett
hurkai foglya a sintér, s a bombavetővel pusztul a cinkos;
válogatatlanul ölnek az apokalipszis szörnyei, s nincsen;
önvérebe ha fullad, szánnivalóbb az embernél.

Nincs gyávább, ingatagabb az embernél: a széltől
éjtől, fénytől retteg, porba hull a hatalmas
hírére: megfut lelke sok ördögétől, benne születtek
bár: – de ha jó angyal áldását, tisztessége parancsát
érzi, ha eszméktől és lelkesüléstől részegen: választ,
követve a szívébe írt törvényt s nem szánja halálát:
az embernél nincs állhatatosabb s hősiebb.
Nincs boldogabb, gyengédebb, játékosabb az embernél;
övé a tréfa, a tánc, a bújócska – gondolat, a nem, mely igen,
a hegyeket mozdító szeretet, csók, derű, tiszta mosolygás,
görcsoldó ittasság; – de árnyékával együtt egész.
Dávid fiát pálmával övezte s ötödnap
megfeszítette; lerészegszik, hogy feledje mocskos
életét; jaj! Az embernél nincs kegyetlenebb s boldogtalanabb.

Az embernél nincs titokzatosabb. Milyen szép is
a szírompuha bőr, testek gyönyörű aránya, s mily ocsmány
a rút test, a pusztulás; hogy vonz az örvény szem, az érett
arc áthatolhatatlan mélye; – de hogyan kinyílik egy másik
lélek érintésére a lélek; hogy felragyog
ha szépség, lángész áltatásában istennek érzi magát:
nincs akkor nyíltszívűbb, átlátszóbb az embernél.

Ki fogja össze mindezt?! Az egész igaz csak együtt!
Az egybe a sok, hatalomban a szolgaság;
egymással teljes csak üllő és kalapács,
a vad és vadász, az igazság s látszata. Csak a részt
ismerheted, de mérned az egészhez kell; mert aki szabadnak
született, választania kell; nem, mint az állat, növény;
az ember döntésre ítéltetett...

Mivégre?

Az Úr nem választ senkit, hogy kihívja,
csak int s támadnak új ellenfelek.
Művének így nem lesz soha se híja;
földi hadra küld csillag-sereget:
így érdekes neki még a világ.

Biztosan tudja ő mivégre mind a
születés, harc, öröm, halál, a kín
tengere, míg hajózik habjain.
Mindent előre lát.

Keresztury Dezső

Kérdés

Mi voltam én?
Az Isten jajongása.
Mi vagyok én?
Az Isten sóhaja.
Mi leszek én?
Az Isten némasága.

Mert így igaz

Barátaim azt hiszik, hogy fekszem,
nem tudják, már járni tanulok
megadóan, Isten oldalán.

Zelk Zoltán

Ki érti?

Szerettem volna adni,
de nem volt: mit. –
Szerettem volna kapni,
de nem volt: kitől.

Szerettem volna enni,
de üres volt a tányér. –
szerettem volna menni,
de nem volt: hová.

Szerettem volna halni,
de a Halál kitért. –
Szerettem volna élni,
de nem volt: miért.

A semmi álma

Elszenderült a Semmi
És azt álmodta, hogy Valami lett,
S az a Valami – én vagyok!
És azt álmodta, hogy a messzeségben
Előttem egy szent Cél ragyog,
Egy ismeretlen Cél,
Amely felé megyek, megyek...

És jönnek szembe utasok
És kérdeznek: honnan jössz?
És felelek rá: nem tudom!
És kérdeznek: hová még?
És felelek rá: nem tudom!

Lopódzva jő az Alkony, –
Lilába olvadnak a zöld mezők
És szürkébe a kék hegyek,
És én fáradtan, csüggedt fővel
Megyek, megyek!...–
Milyen furcsákat álmodik a Semmi!

Dsida Jenő

„Non inutilis vixi”

Az életünk egy furcsa kis mese,
szeszélyes játék, bús színész dolog,
minden egy szürke váz körül forog,
fénnel cifrázva, könnyel is tele...
az életünk egy furcsa kis mese.

Ami körülvesz, minden: színfalak.
Nincs hang, nincs szellem, nincs szín, nincs alak,
a fény, a rózsza, a dal, a babér,
ha majd kilépünk, újra visszatér,

s új élet-színészeknek itt marad.
Ami körülvesz, minden: színfalak.

S vajjon, ha majd, a halk függöny legördül,
s érezzük már a Csend leheletét,
elmondhatjuk a taps elé kiállva,
hogy nem játszottuk mi sem el hiába
e végzetes, csodálatos mesét?

A bujdosó imája

részlet

Uram ki fönt az égben
lakozol fényességben,
gyűjtsd föl szent tüzedet
az emberek szívében.

Az emberek agyára
áraszd el bölcsességed.
Értsék meg valahára
mi végből van az élet.

Arasznyi kis idő csak,
mely ajtódig vezet.
De előre csak a jó visz,
a gonosz visszavet.

Legyen megint az ember
képedre alkotott!
Utálja meg már egyszer
mit maga alkotott.

Romlandó kincsekért
ne törje magát senki.
Igyekezzenek helyettök
jobb kincseket szerezni.

Jó tettek nyugalmát.
Derűt és békességet.
Mit el nem fúj az orkán
s rontó tűz nem éget.

Hogy törvények közt az első
a szeretet legyen.
Űljön jó indulat
a kormányoszlopon.

Az igazság előtt
Hajoljon meg a fegyver
s élhessen szabadon
E földön minden ember.

Kenyér mellé naponta
Jusson egy szál virág
s láthassam, amint Téged
dicsér egy új világ.

Uram, ki fönt az égben
lakozol fényességben,
hallgasd meg kegyesen
hallgasd meg könyörgésem.

Wass Albert

A szőnyeg visszája

Kétségbe esem sokszor én is
A világon és magamon,
Gondolva, aki ilyet alkotott:
Őrülden alkotott és vakon.

De aztán balzsamként megenyhít
Egy drága Testvér halk szava,
Ki, míg itt járt, föld angyala volt,
S most már a mennynek angyala:

„A világ Isten-szötte szőnyeg,
Mi csak visszáját látjuk itt,
És néha – legszebb perceinkben –
A színéből is – valamit.”

Istenarc

részlet

Egy Istenarc van eltemetve bennem,
S most ásót, kapát, csákányt ragadok,
Testvéreim, jertek, segítsetek,
Egy kapavágást ti is tegyetek,
Mert az az arc igazán én vagyok.

Egy istenarc van eltemetve bennem:
Antik szobor, tiszta, nyugodt erő.
Nem nyugszom, amíg nem hívom elő.
S bár világ-szennye rakódott reája,
Nem nyugszom, amíg nem lesz reneszánsza.

Reményik Sándor

Fölszálltam a kék végtelenbe

Tengernek születtem
Tengernek születtem,
s csak egy vízcsepp lettem.
Erdőnek születtem
s egy árva fa lettem.

Madárnak születtem
és csak két szárny lettem.

Két szárny lettem csupán,
amely meg-meglebben,
fölszálltam s eltűntem
a kék végtelenben.

Falu Tamás

Magamtól kérdem...

Magamtól kérdem, ki vagyok. Gyerek,
Magával, mással játszó. Csupa álom.
És mi szeretnék lenni? Fergeteg,
Mely végigzúg a végtelen világon.

Du Becher

Titkok között folyik életem

virágkehely és holt bogárka szárnya,
napkorong a tenger kék vizén
vagy ős hajszál anyám hajában,
mind titok az Isten tenyerén.

Számvetés

korosodom
nyom a valóság
életemből annyi csak az érték
mennyi tett
megtétetett
véghezvitetett

a többi adósság

Egy másik

Embernek lenni ének
gyere, énekeljünk!

Pusztai Sándor

Uton vagyunk

„Annyit, hogy végül mégis itt vagyunk.
A célnál? Nem tudom. A cél, Szerápión,
sokszor az út maga az, de csak ha nem
céltalan; s minden célból, ha valóban
cél volt, mindig új út vezet tovább.
Úton vagyunk. Azt hiszem, épp elég,
ha ennyit tudsz. A többi csak lidérc
és délibáb, Szerápión.”

Az, hogy vagyunk, olyan ajándék, olyan ki nem érdemelt, ingyen kegyelem, amire a válasz csak a föltétlen hála lehet... Valaki akarta, hogy legyünk; szeretett minket, mielőtt lettünk volna és létet adott, hogy lehessünk... Szerethetnénk-e, ha Ő már eleve nem szeretett volna?

Rónay György

Isten nem bábuként mozgat bennünket

Lelki feladatunk – valamennyiünknek van feladata, mert Isten nem bábuként mozgat bennünket – azzá lenni, aminek Isten szán, korlátaink ellenére, sőt még általuk is, mikor elfogadjuk és felismerjük őket lényeges hibáknak, bűnöknek. Feladatunk felkészíteni magunkat arra, hogy egyre kevésbé támasszunk akadályt létünknek: hogy elevenen őrizzük a magot, amely csírázik bennünk.

A modernek gyakran mondják: az ember olyan lény, akit túl kell szárnyalni, de ebben a világban egyedül az ember tudja túlszárnyalni az embert, és képes az ember felé közeledni. Amikor egy gondolkodó az ember túlszárnyalásáról beszél, tudja, éppen a gondolati aktus révén, hogy ez lehetetlen, mivel azt akarja mondani, amit nem fejez ki: törekvése, hogy Isten legyen. És mégis ez a lehetetlen ambíció maga az ember bennünk: az ember ambíciója az,

hogyan Isten legyen, jóllehet ember marad, és éppen mivel ezt jelenti abszolút értelemben az ember. Istennek lenni: Szeretetnek lenni. Birtoklásvágy, vagy éppen ellenkezőleg: imádó nyitottság. Az emberi történelem, és az azt betöltő szó – gondolat, a művészetek, az ének, az ima és a csend, amely néha befejezi őket – nem mások, mint könnyörgő provokációk, egyetlen – végső elemzésben lehetetlen – szerelmes erőfeszítés, hogy eljussunk az örökkévalóhoz, hogy elsajátítsuk őt, vagy létét megszerezzük. És mivel valamennyien – művészek és gondolkodók, még azok is, akik azt hiszik, hogy az ember hiába hal meg –, e mindig előttük lebegő valóság felé kiáltoznak, az Elgondolhatatlan felé, amelynek küszöbe a halál; a halál felé fordulnak (hozzá szólnak), és hogy e halál a közvetítő az örökkévaló felé.

Pierre Emmanuel

Beleolvadunk a végtelenbe

Szél fúj

Szél fúj, ki tudja honnan, hova kéken,
s ebben a szélben benne vagyunk,
s mint pitypang-mag elakadunk,
ki tudja hol? – pokolban vagy égben.

Ki tudja, hol van sugárzásunk, éjünk?
Akkor vagyunk magunkhoz igazak,
ha csak a szél fúvását éljük:
szeretünk, szállunk, mint a mag.

Heisenberg olvasásakor

Beleolvadunk a Végtelenbe,
vagy új életre visszük át magunk? –
mindkettő mi mást jelentene:
a nagy Egész tenyerén maradunk.

Talán a boldogságra találunk,
ha vállaljuk a Központi Rend szolgálatát,
s a Rész – Rend káoszának ellenállunk,
mely az Örök Törvény ellen tusáz;

ha angyalává leszünk társainknak,
s nem ördögévé. Ennyi az egész.
S végül a Halálmadár röpte rángat,
s hazát talál az Egészben a Rész.

Jánossy István

Megpróbáljunk mindazok lenni, akik lehetünk?

Miért ne hordozhatná magában mindegyikünk az összes emberi lehetőséget?

S nem hordozza-e magában szükségszerűen?

Nincs-e az ének olyan rétege, a tudaton, a tudattalanon és a tudatfelettin túl, vagy azok között, vagy azokon metszőlegesen végighúzódván, amelyekben a legellentétesebbnek látszó megnyilvánulások nem kizárják, hanem kiegészítik egymást?

Bele kell törődnünk a valóság egyetlen értelmezésébe, ami – paradox módon – egyenlő a valóság megismerhetetlenségébe való belenyugvással, hiszen tudjuk, hogy különféle értelmezések szükségképpen élnek egymás mellett a különböző emberekben?

Elfogadjuk-e, hogy csak azok legyünk, amik éppen vagyunk? Vagy megpróbáljunk mindazok lenni, akik lehetünk?

Somlyó György

Introitusz

Ki nyitja meg a betett könyvet?

Ki szegi meg a töretlen időt?

Lapozza fel hajnaltól-hajnalig
emelve és ledöntve lapjait?

Az ismeretlen tűzvészébe nyúlni
ki merészel közülnk? S merészel
a csukott könyv leveles sűrűjében,
ki mer kutatni? S hogy mer pusztá kézzel?

És ki nem fél közülnk? Ki ne félne,
midőn szemét az Isten is lehunyja,
és leborulnak minden angyalok,
és elsötétül minden kreatúra?

A bárány az, ki nem fél közülnk,
egyedül ő, a bárány, kit megöltek.
Végig kocog az üvegtengeren
és trónra száll. És megnyitja a könyvet.

Egy életen keresztül

1

Mi törjük el, repesztjük ketté,
mi egyedül és mi magunk azt,
ami egy és oszthatatlan.

2

Utána azután
egy hosszú-hosszú életen keresztül
próbáljuk vakon, süketen, hiába
összefércelni a világ
makulátlan és eredendő szövetét.

3

Gyerekkorunkban meg kellene halnunk,
tudásunk csúcsán, alázatunk magasán,
de tovább élünk, foltozgatva és
toldozgatva a jóvátehetetlent.

4

Még jó, hogy elalhatunk közbe-közbe
és utoljára.

Szegény egy szegényről

Isten engem is teremtett.
Egyetlen ok, hogy tovább éljek.
Mit is talált fontosnak abban,
hogy egyedül vagyok?

Senki sincs, ki előre megrajzolná
egy ínszakadás vonalát.
Ezért kell térdepelnünk.
És meghalunk. És megszületnünk.

Pilinszky János

Elmélkedve

Mit kéne tennem? Nem tudom.
A kezem összekulcsolom.
Ülök az ágyon szóttalan.
Hová is ejtettem magam?

Összerónom ujjaimat.
Ennyi maradt: a mozdulat
a hitből, és gályára vont
Őseimből maradt a csont.

Hová forduljon hát az ész?
Pedig jó volna szégyenét
A szóval, mely megsejteti,
Kimondani, s elrejtteni.

Az ismeret

részlet

A rettegés s az ismeret közt
mint hídbolt görnyedek,

rendítenek, eleven eszközt,
a tárgyak, szellemek.
A félelem sötét öléből
egy hídra vetve rá,
fut rajtam nemzet, álom, élő,
de mind hová, hová?

Borzolják? Élek? Nem tudom már.
Elolvad felleg, folyó,
köd úszik foszló partjaimnál,
a híd lebeg: hajó.
S csak bordaíven, roppanáson
tapintom tűnt nyomát;
a rém, a vágy, a cél, e három –
s marad csak egy: a vágy.

Nemes Nagy Ágnes

Éltem

Szonett, tökéletes vagy, minta, cél.
A lényeges, az élet, a pucér,
s a mindenség formádba belefér.
– elmondani a többbit – már mit ér?

Nagyon rövid az igaz és a szép,
s az életrajza – annak, aki élt.
S az igaz bölcsesség, ha kevés
szóval mondod el: – Mit? Hogyan? Miért?

A lét zűrzavar – s az fejezi ki
méltón, ki pontosan megnevezi,
s a legfontosabbat s esetlegest

egyszer mondja ki, úgy, hogy végleges
marad. Mit locsogtok! – hogy éltem: – ezt
az egy szót volt leírni érdemes.

A sokaság fia

részlet

Csodálatos a Föld s az ember oly esendő.
Szeretem a sokaság fiát, az ismeretlent,
az embert, aki hordozza magában
a megválthatatlan szenvedést, gyónást,
a halhatatlanság befelé nőtt szárnyait.
Meghalnék, hogy elhitessem velük

– élniök érdemes volt.
És úgy hallgatom őket,
úgy nézem komoly tetteiket,
úgy bízom bennük életre halálra,
hogymeghigyjék magukról:
övék az értelmes élet gyümölcse,
az öröklét, az örökké való tett.

Váci Mihály

Életem egyedüli értelme

Életünk értelme nem az, hogy kiéljük magunkat, hanem, hogy valaki másnak kópiái, fotói legyünk. Csak ha az a Másik áttetszik rajtunk, akkor válunk önmagunkká. Olyanok vagyunk, mint a fehér vetítövászón, amelyre Isten vetít. Ha elvisszük a filmet, nem marad semmi. Ez a kettősség az ember titka: minden vagyunk, és ugyanakkor semmi sem vagyunk. Semmi vagyunk, amire a Minden vetít, mi viszont kiolthatjuk ezt a Mindent. Egy bűnös lélek, aztán semmi.

Istenem, szeretlek téged, ez életem egyedüli értelme, ez egyetlen foglalkozásom és minden mesterségem. Tiéd lettem mindenestül, mint amennyit azelőtt a lányok szépségére pazaroltam. Neked adtam meg magam, ahogy valaha megadtam magam másoknak... Tudom, hogy minden arcan, amit valaha is szerettem, Téged látlak viszont. Szeretlek Téged azzal a szeretettel, amelyet valaha az egész teremtsre – kezed művére – tékoztam. Semmim sem maradt, csak a szomszárúság, a Szahara tikkasztó homoksivataga, szinte kozmikus éhség a szeretet után, kielégítetlen vágyakozás, üres szív...

Irgalmaz az én üres szívemnek!

Tovasuhan az élet, mint a gyorsvonat, és mi örülünk, mint aki örül, hogy vonaton van, és az robog vele a cél felé, a boldog viszontlátás felé. Száguld a vonat – az idő – száguld velünk Valakihez.

Hazudik az, aki azt mondja rövid az élet. Az élet nem rövid, az élet örök. Nem a halál van előttünk, hanem az örökkévalóság. .. Nem halunk meg, csak átlépünk egy teljesebb – igaz élettel teljesebb – jövőbe. Mint hernyó, amely szunnyad a bábban, és aztán, mint pillangó, fölébred.

Végtelen randevúra várunk
egy életen át. Vagy arra
hogymegtelefonál
a Kimondhatatlan.

Ernesto Cardenal

Mitológia

Hiába próbálgatjuk
megragadni sorsunk
jeleit, megfogalmazni
törékeny szavakkal.

Az események jelmezeivel
takarjuk póreségünk.
A lényeket, a menthetetlent.
A kényszerű tragédiát.
Nem értjük a világot. Alig értünk
valamit önmagunkból.
Nem azt látjuk,
amire figyelünk,
s nem oda érkezünk,
ahová elindultunk.

Magyarázgatjuk
életünk bugyrait,
de szakadékait
nem léphetjük át.
Talán a szép szavakban.
Talán a csillagokban.
Vagy a gyökerek szövevénye közt.
Vagy egy remetekunyhó
íratlan átjelzésein.
Istent sem értjük igazán,
csak csodáljuk némaságát
s erős bizalmát.
Istent, ki szívünk ablaka mögül
figyel a mindenségre.

Férfiarckép

Nem a jegenyék
nőnek az égbe,
hanem az ember,
ki fölfelé tekint.

Csak a magasság
forrasztja eggyé
széthulló, megtört
tekintetüket.

Csanád Béla

Tanács

Mielőtt nyitnád szemedet
hallgatózz.
Miután hallottál, láss;
ünnep az egész.

Vasadi Péter

Kérdés, felelet

I.

Honnan tudnám? A semmiből.
A Semmi tiszta képlet.
Ha azt mondom, a Mindenem,
a semmit visszakérded.

Honnan tudom? A Minden az,
aki valamit sejtet.
A pusztulástól óvja meg
az énedet, de sejtet

nagy rothadás alá veti,
mert nem bír el kegyelmet
a macskajajnyi létezés,
csakis – biggyessz... – a lelked.

Másfajta hús lesz a Semmiből:
anyagtalan anyagja
formára te, lényegre ő,
az örök Minden adja.

Mert Minden csak Semmi lehet.
A Semmi nem a semmi,
hanem a Más, a Nincsen – Itt;
azzá kellünk mi lenni.

Ha azzá lettünk, még leszünk
az egyre-több, a többi!
Ontom magam s tömörülök.
Mással nem kell törődni.

II.

Te Minden, itt csönd, semmi vagy,
nem-létezésébe rejtve.
Szülötted még emléked is
döngölt sírba temetve.

Másképpen élnek állatok,
mezők, fatornyok, prések.
Mégsem veszítem szem elől
bennük egy rezdülésed.

Mert átütsz, bőrön áthatolsz
és eláradsz, ringva föl s le,
eszméinkkel megütközöl,
repedt eszmét se törve,

s megtámasztod a csontokat,
éhünknek adsz gyümölcsöt,
magányainkat testmeleg
szóban egymásba öltöd,

öröm önt el, majd rettegés
bennünket újra – s újra,
népet morzsolsz a föld alá
s felhőben egy falucska

lebeg; mit művelsz, Nagy Halott?
Holnap talán letörli
kezed, amit ma épített:
mindennel kell törődni.

Vasadi Péter

Arra az egy pillanatra...

részlet

Arra az egy pillanatra se szabad elhinned,
hogyan valódi az a világ,
amit a szemed éjszakája lát,
amíg itt vagy...

...

S mégis hányszor
és milyen őszintén érzed úgy,
mintha mindaz a sok-indájú út,
jelentéktelen és fontos dolog, ügy, történelem,
amit megszenvedsz, aminek örülsz
vagy ami mellett közönyösen mész el,
valóban megtörténne!

...

Semmit se találsz magadban
vagy a világban, ami megcáfolná,
hogyan minden mögött és alatt ott áll
a semmi, és hogy a lét,
mely tetszése szerint tárja-csukja szemét,
azon az egy pillanaton túl,
amit a te életeden eltöprengve tölt,
még törődik veled. Eltűnsz, ha lejárt az idő.
De létezhetnek-e csillagterek, szellem és lélek
remekművei, isteni és emberi hatalmak,
ha te nem vagy?

Egy pinceféreg panaszai

részlet

de kár, hogy sejtjeimben áldom istent,
mégse beszélhetek vele,
de kár, hogy nem szeretem jobban az életet,
mióta tudom, hogy mindennek halál a mestere,
de kár, hogy nem lehet bűn nélkül élni,
mert ha úgy élnénk, akkor se volna
tündér-rózsa az élet,
de kár, hogy nem találtam meg az utat,
mivel úgy látszik, nincs is út

...

de kár, hogy be vagyunk zárva önmagunkba,
s ha kilépünk, az már a vég kezdete,
de kár, hogy elengedjük azt a kezet, melyet
szorosan kellene fognunk, hogy üdvözülhessünk

...

de kár, hogy protestánsok vagyunk, katolikusok,
mohamedánok, zsidók, buddhisták és zoroesztránusok,
ahelyett, hogy csak férfiak és nők volnánk,
de kár, hogy nem szeretlek eléggé, istenem,
hiszen benned nagyobb és több
a szeretni való titok, mint a világegyetemben

...

de kár, hogy a szépség megtörik és keresztre feszítettetik,
de kár, hogy megszülettem, de nem haltam meg
azonnal

...

és mire boldogan üdvözlöm az ígét,
hogy „sok van, mi csodálatos, de az embernél
semmi sem csodálatosabb”, megtudom,
hogy az ősgörög „dínosz” jelző nem csodálatost,
hanem szörnyűségest jelent

Az ember paradicsomból kiűzött szíve

Az ember
paradicsomba visszaéhező szíve
az újra-egybeforradás szíve
semmi sem tökéletes benne és kívüle többé
csak a keresztje
a teremtéssel-egy fájdalomé

kiáltozik és
hívja vissza azt a két
zöld szemet
a húsvéti újrakezdés

zöld lomb-kilövelléseit
az ember paradicsomból kiűzött szíve

Tornai József

Élni az embernek kevés

Úgy néztem

Úgy néztem magamra mindig,
ahogy csodára nézni illik,
csodára, az ember fiára,
kezeire, nyírott hajára.

Élni

Élni az áldott életet,
a napfényt, a félelmeket,
a szaporodást, születést
élni az embernek kevés:
meg kell rágni a létezést!
Mivel az ember telhetetlen,
gyógyszere: bánat, bánat ellen,
s az ember elgondol sokat,
e kintől úgyis megdagadt
világba még világokat,
egy kis csíkot túl a végtelenen,
s elgondolja önmagáról, hogy: van,
s elgondolja hogy ne legyen.

Születtem életemre

Végesből végtelenre,
kardomra-tűzött perre,
halálos szerelemre:
születtem életemre.

Szécsi Margit

Kiállítás a pályaudvaron

részletek

Láttam Szvetlin Ruszev bolgár festőművész kiállítását a világ talán legszebb pályaudvarán Szófiában.

Életünk szenvedéssel és reménnyel teli pályaudvarán, melyről egykor így írt Paszternak: „Pályaudvar, búcsúzásaim, találkozásaim és elválásaim nem hamvadó ládája...” A művész nem változhat rendőrré az élet pályaudvarán, sem cipőtisztító automatává, mely a nyílásba

dobott aprópénzért akár a gyilkos cipőjéről is szolgálatkészen lepucolja a vért, nem változhat hangszóróvá, turistareklámmá, plakáttá sem. A művészet, mint kiállítás a pályaudvaron az egyetlen lehetőség arra, hogy legalább egy pillanatra megállítsuk örülden rohanó, túlon túl ideges világunkat, hogy az emberek a képeken újrateremtett önmagukba ütközzenek, megtorpanjanak, s eltöprengjenek: kik is vagyunk voltaképpen?

Erre az önmagunknak feltett kérdésre nem adhatunk didaktikus választ.

Ingmar Bergman mondta, ha mindent megoldunk, ami jelenleg gond, csak akkor állnak majd eléünk az igazi problémák. Sajnos, ez még messze van. A művészetre vagy a szerelemre ihlető szenvedésekre szükségünk van, ezek teszik emberré az embert.

Adassék hála

Minden könnycseppnek adassék hála,
Hagyd, szemedből hadd peregjenek.
Inkább sírj, de szüless a világra,
mert elhull, ki meg nem született.

Élni bárhogy! Ha ütnek, ha vernek,
– plazmák éjén többé nincs remény –
annyi, mint egy zöldfillengős percet
elcsenni a világ szekerén.

A gyönyört, mint friss retket ropogtasd
és kacagj, míg felkoncol a kés!
Bármi szörnyű, mit az élet oszthat,
százszor szörnyűbb az, ha sosem élsz.

Szerencsefia, ki megszülethet.
Banyakézben titkos kártyalap:
ha kihúzod, a játszmat te nyerted,
hetedhétország királya vagy!

S ha bódít a zselnice-igézet,
a semmi s a minden mámora,
ujjongással tölt be puszta léted,
csodák közt e legnagyobb csoda!

S ha nem ütnek arcul az egekben,
gőgödben a földet meg ne vesd:
egy az élet, és kis híján egy sem,
a véletlen adta csak neked.

Hamvasdás helyett, ó, hidd a lángot,
pitypangok tövébe leborulj.
A mindenségnek ne sokat rimázkodj,
fölé pattanj s gyűrd le szilajul!

Ne acsarkodj sohasem a sorsra,
szíved ha kintől megszakad,
mint a koszos, a toprongyos Zorba,
tánccal ünnepeld meg gyászodat!

A fekete macskáknak is hála,
kikre csak rút pillantás jutott,
s illesse a dinnyehéjt is hála,
talpad amin néha megcsúszott.

S a gyötrelmek gyötrelmének hála,
hiszen az is több a semminél,
hálád még a balsorsot is áldja,
mert balsors is – jobb a semminél.

Jevgenyij Jevtusenko

Arra születtem

Arra születtem, hogy kisgyerek legyek,
anyám mellett játsszam hosszú éveket,
arra születtem, hogy felnőtt is legyek,
s megértsem a szóból azt, amit lehet,

s végül arra jöttem én e világra,
hogy hinni tudjam: nem vagyok hiába.

Arra születtem, hogy megszeressenek
s megszeressem én is azt, akit lehet,
arra születtem, hogy boldog is legyek,
s tovább adjam egyszer életemet,

s végül arra jöttem én e világra,
hogy belehalnom se kelljen hiába.

Adamis Anna

Teológusok hite az élet értelméről

„Mit ér az élet,
 ha az ember nem érti meg önmagát,
 – ha a lét óceánjába tekintve nem látja ábrázatát, –
 ha a végtelenbe, a mindenségbe kiáltva,
 elvész hangja, szava,
 s nem kap feleletet, gyötrő kérdéseire...”

Prohászka Ottokár

„Röviden: legyünk szentek.”

Baltasar Gracian

Az ember végső célja

Az emberekben természettől fogva megvan az a vágy, hogy megismerjék a látható dolgok okait. Az emberek azért kezdtek filozofálni, mert a látható világ, amelynek okai rejtve vannak, felkeltette csodálkozásukat (Arisztotelész, Met. I, 2.). Csak akkor nyugodtak meg, amikor felfedezték okát. De a kutatás nem áll meg addig, amíg el nem jut az első okhoz. Csak „akkor gondoljuk, hogy tökéletes a tudásunk, ha megismerjük az első okot” (Arisztotelész, Met. I, 3). Az ember tehát természeténél fogva kívánja megismerni az első okot, mint végső célt. Márpedig mindennek első oka Isten. Tehát az ember végső célja Isten megismerése.

Továbbá: Az ember természeténél fogva kívánja minden megismert okozat okát tudni. Tehát természeténél fogva kívánja megismerni okát, amely nem más, mint Isten. Addig nem érte el senki sem végső célját, amíg természetes vágyakozása nem jut nyugovóra. Tehát az ember boldogságához, amely végső célja, nem elégséges bármely értelmi ismeret, hacsak nem tetőzi be az istenismeret, amely mint végső cél természetes vágyát kielégíti. Tehát az ember végső célja maga az istenismeret.

Az ember és minden értelemmel bíró magánvaló végső célját boldogságnak nevezzük. Ez ugyanis az, ami után minden értelemmel bíró magánvaló, mégpedig csupán önmagáért, vágyódik. Ennélfogva minden értelemmel bíró magánvaló végső boldogsága Isten megismerése. Ezért mondja az Írás: „Boldogok a tiszta szívűek, mert ők meglátják Istent” (Máté 5,8), és: „Ez az örök élet, hogy megismerjenek Téged, egyedül igaz Istent” (János, 17,8).

Ajándékozz meg, Uram, Istenem értelemmel,
 amely Téged ismer meg,
 bölcsességgel,
 amely Téged talál meg,
 életmóddal,
 amely a Te tetszésedet nyeri el,
 állhatatossággal,
 amely bizalommal vár Rád,
 és bizalommal,
 amely majd Téged ölel át véglegesen.

Aquinói Szent Tamás

A keresztény élet négy fokáról:

Drága barátom Istenben,

közlöm veled is azt, amit megfigyeltem a keresztény életről. Általában négy, egymásra épülő fokozatban bontakozik ki: a SZOKVÁNYOS, a SAJÁTOS, a RENDKÍVÜLI, és a TÖKÉLETES élet. Az első hármat megpróbálhatjuk, és el is sajátíthatjuk e halandó életben. A negyediket itt csak elkezdhetjük, de az majd vég nélkül folytatódik az örökkévalóság örömeiben. Ugye észrevetted, hogy ezek a fokozatok meghatározott rendben követik egymást? Ezért gondolom azt, hogy Urunk arra hív téged is az ő irgalmában, hogy fokról fokra haladj előre ezen az úton. Hívását abból a vágyból ismerem föl, amely a szívedben ég.

Magad is tudod, hogy valaha te is a SZOKVÁNYOS keresztény életet élted barátaiddal együtt a mindennapi e világi életben, de azt gondolom, hogy Isten örök szeretete, amely egykor a semmiből teremtett, s aztán megváltott Ádám bűnétől Krisztus vére árán – nem tudja elviselni többé, hogy továbbra is ilyen szokványosán élj, távol tőle. Ezért csodálatos szeretetével vágyat ébresztett benned, s a vágyakozó szeretet pórázával szorosan magához kötve, közelebb vont magához, abba az életbe, amelyet SAJÁTOS életmódnak neveztem. Barátjának hívott meg, hogy barátainak társaságában megtanuld tökéletesebben élni a belső életet, mint az a szokványos életben lehetséges.

Van ennél több is? Igen, azt hiszem, hogy Isten kezdettől fogva annyira szeretett, hogy szív nem érte be ennyivel. Mit tett érted? Nem látod, milyen gyöngéden és kedvesen vont magához a harmadik életútra, a RENDKÍVÜLIRE? Igen, most átéled léted benső magányát, s egész vágyad végső, legmagasabb fokra irányul, amelyet TÖKÉLETES életnek neveztem.

Ismeretlen Szerző a 14.századból

Életünk órallomás

Egész bölcsességünknek, már amelyik igaz és valóságos bölcsességnek nevezhető, valójában két összetevője van: Isten és önmagunk ismerete. De mivel ezek sokféleképpen összefüggnek egymással, nem könnyű eldönteni, hogy melyik közülük az első és egyben forrása a másiknak. Elsőrendűen azért, mert senki sem nézhet önmagára anélkül, hogy ugyanakkor Istenre ne fordulnának gondolatai, akiben „él” és „mozog”. Mert egészen világos, hogy a bennünk levő rendkívüli ajándékok aligha származhatnak magunktól, hiszen maga a létünk sem más, mint az egy Istenben való létezés.

Végül azt is meg kell jegyeznünk, hogy az Úr rendelkezése szerint életünk minden cselekedetében mindannyiunknak figyelemmel kell lenni a saját hivatásunkra. Isten ugyanis jól tudja azt, hogy milyen nyughatatlan az emberi értelem, és milyen állhatatlan könnyelműséggel hajlik ide, majd oda s hogy nagyravágyásában mennyire áhítozik arra, hogy különböző dolgokat egyszerre öleljen magához. Ezért tehát, hogy butaságunkkal és hirtelenkedésünkkel mindent össze ne zavarjunk, minden embernek – egy sajátos életútban – meghatározza kötelességeit. És hogy senki meggondolatlanul át ne lépje a maga határait, ezeket az életutakat „hivatásoknak” (vocationes) nevezte el. Minden egyes ember számára tehát élete útja mintegy az Úr által rendelt órallomás, hogy élete folyamán ide-oda ne vándoroljon. Lényeges megjegyezni, hogy annyira szükséges ez a hivatás szerinti megkülönböztetés, mivel Isten színe előtt minden cselekedetünk eszerint ítéltetik meg, mégpedig gyakran egészen másképpen, mint ahogy az emberi vagy bölcselő értelem megítélné...

Ebből származik az a rendkívüli vigasztalás is, hogy nincsen olyan hitvány és alacsonyrendű feladat, – feltéve, hogy hivatásod teljesíted benne –, amely ne ragyogna és nagyon értékes ne lenne Isten szemében.

Az ember az ő életét az isteni tökéletesség példája szerint igazítsa.

Egész életünknek is az Ő dicsőségére kell irányulnia. Mert csak akkor rendeződik el illendőképpen a keresztyén ember élete, amikor Isten akaratát tekinti végcélnak.

Kálvin János

Aki hajóját jól akarja igazgatni

Aki hajóját jól akarja igazgatni, nem áll a csónak orrán, vagy közepin a kormányval, mert így hamar parthoz, vagy tőkéhez vontatná bárkáját, hanem a hajónak utolsó végére áll és onnét igazgatja folyását.

Ha mi is csak életünk eleit, azaz nemzetségünket, nagy nemes vérünket nézzük; ha életünk középfolyását, ifjúságunkat, erőnket, értékes állapotunkat szemléljük; veszedelmesen evezünk a test csónakjában: hanem életünk utoljárt tekintsük, az legyen kormányunk.

Pázmány Péter

Legyünk, amivé lehetünk

Senki sem születik készen; az ember napról napra tökéletesedik személyében és hivatásában, míg teljességéhez, képességei és kiválóságai tetőfokára eljut.

Éljünk a jelenben... Az okos ember alkalmazkodjék testi és lelki viseletében a mához, még ha jobbnak találja is a múltat. Csak a jóságra nem érvényes ez az életszabály, mert az erényt mindig gyakorolni kell. Oh, boldogtalan századunk, melyben ritkaság az erény és közönséges a gonoszság! Az okos éljen, ahogy lehet, nem ahogy szeretne. Amit megadott a sors neki, tartsa többre annál, amit megtagadott tőle.

A mennyben csak gyönyör van, a pokolban csak siralom. A földön a kettő között, ebből is, abból is. Két szélsőség között élünk, s így mindkettőből részesedünk. A sors forgandó: ne várjunk csupa boldogságot, se csupa balszerencsét. A világ zérus: magában semmit sem ér, a mennyhez kapcsolva sokat. Változásait könnyen fogadva okosság, s a bölcs nem is szereti az újságot. Életünk úgy bonyolódik, mint a színdarab, a kibontakozás a végén következik. Ügyeljünk hát a jó végre.

Röviden: legyünk szentek. Ez a két szó mindent megmond. Az erély minden tökély foglalata, minden boldogság középpontja. Birtokosát értelmessé teszi, figyelmessé, éles eszűvé, okossá, bölccsé, bátorrá, meggondolttá, becsületessé, szerencséssé, rokonszenvessé, igazzá és mindenki szemében naggyá.

Három kiválóság szerzi meg a boldogságot: szentség, egészség, bölcsesség. Az erény a kis világegyetem napja, hemiszférája pedig a jó lelkiismeret. Olyan szép, hogy Istennek és embereknek kedvük telik benne. Nincs más szeretetreméltó, mint az erény, és nincs más visszataszító, mint a bűn. Az erény komoly, minden egyéb csak tréfa. A képességet és nagyságot az erénnyel kell mérni, nem a szerencsével. Az erénynek nincs szüksége másra, elég magának. Az élőt szeretetreméltóvá teszi, a holtat felejthetetlenné.

Baltasar Gracian

Ki érti meg az ember életének folyását?

Mit ér az élet, ha az ember nem érti meg önmagát, – ha a lét óceánjába tekintve, nem látja meg ábrázatát, – ha a végtelenbe, a mindenségbe kiáltva, elvész hangja, szava s nem kap feleletet aggódó kérdéseire...

Hogy pedig megtaláljuk önmagunkat, ki kell indulnunk a világba s vissza kell térnünk önmagunkba. Azt a töméntelen sokadalmat, a mindenség tarka világát, az élet és érzés és küzdés végtelenségét szét kell szednünk s önmagunkban ismét egységes, harmonikus világgá kialakítanunk. Ha ez sikerült, megtaláltuk önmagunkat.

Az egész élet csupa érzés, ösztön, sejtetem, vágy, küzdelem, remény, szükséglet, no meg egy kis belátás is. De mily keveset értünk mi az egészből! De hát mit is akarunk érteni belőle?

Ha beletekintünk egy kaptárba s látjuk azt a nyüzsgő, mozgó csodavilágot, az anyakirálynő, a dolgozó s őrtálló s rabló s dajkáló méhek hierarchiáját, ha szemléljük a sejteket, a viasz s a méz kincseit s elgondoljuk, hogy az mind a kis méhecskének néhány grammot nyomó szervezetéből való: ugyan mit értettünk meg belőle? Ki érti azt, hogy az élet ez apróságban, a nagy természetnek ezen a mézes s viaszos izzadmányú pontján ily komplikált változatosságban fakad ki? Ki érti azt, hogy a csalogány gégejében oly énekes lett, hogy szemünkben oly szivárványosan sziporkázó lett?

Ki érti azt, hogy az emberi öntudatban, a létnek e villogó pontjában oly mérhetetlen vágyak s meglátások és remények tünetei jelentkeznek?

S azután ki érti meg az ember életének folyását s annak a sok-sok embernek életpatakjait, melyek külön-külön fakadnak, azután kettenként egyesülnek azután végre a nagy-nagy tengerbe megint külön-külön szakadnak be? S ki tudja meghatározni előre az ember életének folyását? Mily töméntelen sok körülménytől függ az, mennyi ellenállásra talál, mily sokféle akaraton, hajlamon s szeszélyen fordul?!

Prohászka Ottokár

Az élet tisztelete

Az élet igenlése az a szellemi cselekedet, amely által az ember abbahagyja azt, hogy csak úgy éljen a világban, tisztelettel kezdi saját életének szentelni magát, hogy ezzel valódi értékre emelje azt. Az élet igenlése azt jelenti, hogy mélyebbé, bensőségesebbé tesszük az élni akarást, s egyben felmagasztosítjuk.

Az ember csak akkor erkölcsös, ha magát az életet tartja szentnek, a növényekét és az állatokét éppúgy, mint az emberét, és igyekszik a lehetőséghez képest segítséget nyújtani minden szenvedő életnek.

Az élet tiszteletének elve belenyugszik abba, hogy a világot olyannak fogadja el, amilyen. És a világ iszonyatos tündöklésében, értelmetlenség az értelem fényében, fájdalom az örömben. Bármilyen álláspontra is helyezkedik az ember, a világ rejtély marad számára. De mindebből nem következik, hogy tanácstalanul álljunk az élet rejtélye előtt, még akkor sem, ha le kell mondanunk annak reményéről, hogy a világban végbemenő események jelentőségét megértjük.

Aki az élet tiszteletének hatása alá kerül, hamarosan érezni fogja, hogy tűz izzik e látszólag elvont kifejezések mélyén. Az élet tiszteletének erkölcsé a szeretet erkölcsének kiterjesztése az univerzálisba. A gondolati szükségszerűségként felismert jézusi erkölcs ez.

Bízom az Igazság és a Szellem erejében, ezért hiszek az emberiség jövőjében.

Albert Schweitzer

Az örökkévalóság mint kérdés

Minden lény és a lények összessége az örökkévalóságot mint kérdést hordozza magában. Ha bárhol kopogtatunk: mi vagy, honnan jössz, hová készülsz? mind azt feleli: Én nem tudom, hanem kérdezz tovább, emelkedj följebb; ott megtalálod, amit keresel. Ami értelem van bennem, az abszolút Értelem elgondolása; ami élet van bennem, az abszolút Tetterő lüktetése; ami érték van bennem, az abszolút Értékelő tétélezése.

Ez az ember: mulandóság övezi, és állandóságról álmodik; sodorja az idő árja, és nyughatatlan tekintete az örökkévalóság kikötőjét keresi; halál kíséri minden léptét, és halhatatlanság reménye vagy legalább problémája feszíti keblét. Hiába szól hozzá ezer hangon és ezer színben ez a világ, egy más világ honvágyát nem tudja kiölni belőle.

Ez a kettősség legmélyebb mivoltában jellemzi meg az embert: A mulandóság fullajtárja, az idő gyermeke, a halál jegyese, e világ extatikusa egyben a mágnesnek biztonságával ama láthatatlan pólus felé igazodik, melynek neve állandóság, időtlenség, halhatatlanság, másvilág.

Egyedül az ember az, akiben az örökkévalóság szempontjai és értékei annak rendje és módja szerint tudatra kelnek; az ember az, aki a teremtet világon érvényesülő örök értékek csillagos egét meglátja és a múlás és halál tengerén is az örök csillagokhoz tudja igazítani léte hajóját.

Schütz Antal

Élni az életbe vetett hittel

Bizony teljesen világos, hogy száz ember közül kilencvenkilenc sohasem veti fel ezt a határozott kérdést: „Érdemes-e élni?” – Számukra ez nem probléma, mert még automatikusan sodorja őket az élet, mint ahogy magával ragadta azokat az értelmes ésszel nem rendelkező létezőket, amelyek az Ember megjelenése előtt egyedül vitték tovább az evolúció munkáját. Csakhogy elvileg létezik ez a probléma és bizony előre is látható, hogy egyre követelőbb erővel áll az Emberiség elé, amint egyre költségesebb, s egyre súlyosabb lesz az emberi mű megvalósítása. Vajon csakugyan remélhetjük, hogy maradandó művön dolgozunk, vagy csak hamut gyúrunk és alakítgatunk?

Belső életemnek ez az első alapköve / a Tudat elsősége / azonnal társul egy másikkal: az Életbe vetett Hittel, vagyis azzal a megdönthetetlen biztonsággal, hogy teljes egészében vett Világegyetemnek

a) célja van, és

b) sem utat nem téveszthet, sem meg nem állhat útközben.

A Teremtés a leghatározottabban folytatódik és éppen a Világ legmagasabb zónáiban. „Omnis creatura adhuc ingemiscit et parturit”: még most is nyög és vajódik minden teremtmény. Íme végeredményben ez a tetteink értelme, és ily nagy az értékük. Az Anyag – Lélek – Krisztus összekapcsolódása révén: bármit is teszünk, a lét egy-egy kis porcikáját visszük vissza Istenhez, – amit Ő kíván. Alkotásaink mindegyikével azon fáradozunk – atomnyi mértékben, de valóságosan –, hogy megvalósuljon a Pléróma, vagyis hogy valami kevéskével hozzájáruljunk Krisztus beteljesedéséhez.

A Világegyetemben minden anyagi növekedést jelentő mozgás végeredményben a szellemért van; minden szellemi növekedés pedig végső soron Krisztusért valósul meg. Ebből következik, hogy akármilyen is, durva vagy fenséges, unalmas vagy szenvedélyesen érdekes az a munka, amivel e percben foglalkozom, mindig ujjongó boldogsággal gondolhatok arra, hogy Krisztus vár munkám gyümölcsére. Ezt mondom: gyümölcsére vár Krisztus, tehát nemcsak tevékenységem jó szándékára, hanem alkotásom fogható eredményére: „Opus

ipsum, et non tantum operatio”: Krisztus magát a munka eredményét várja el tőlem, s nemcsak munkálkodásomat.

De hát mi ez az értékes valami, amit a Minden leszüretelni készül bennem? Talán egy gondolat, amely fejemben megfogant? Vagy egy szó, amelyet ajkam kimondott? Vagy fénysugár, amelyet kisugároztam?...

Igen, életem alkotása olyan valami, ami belőlem átjut mindenkibe. De mennyivel inkább olyan valami, amely révén közölhetetlent, egyetlent alkotok önmagam legmélyén. Éppen a személyiségem az igazi kincsem, vagyis a megismerésnek és a szeretetnek az a központja, sajátos fészke, amelynek kibontakozásából áll egész életem. Íme tehát az egyetlen érték, aminek a súlya és megőrzése egyedül érdekelheti és igazolhatja erőfeszitésemet. S következőképp: ez az én egész lényemnek legfőbb alkotója, amely feltétlenül odatalál abba a Központba, ahová összefut a Világmindenség minden finommá érett gazdagsága.

URAM, ahogy múlnak az évek, – azt hiszem – annál inkább látom, hogy bennem és embertársaimban a modern Ember nagy és titkos vágya nem annyira az, hogy a Világ birtoklásáért veszekedjen, hanem sokkal inkább az, hogy módot találjon kijutni a Világból. Az a szorongás kínozza, hogy a kozmikus Golyóbison nem annyira térségileg, hanem ontológiailag van bezárva! Aggódva keresünk kiutat, vagy még pontosabban mondva: egységesítő központot az Evolúció számára! Bizony, ma már ilyen sötét árny szállja meg mind a Keresztények, mind a Pogányok lelkét, s ezzel a szenvedéssel fizetünk az egyre növekvő, az egész bolygót átfogó Reflexióért. – Az Emberiség öntudatra ébredt abból a mozgásból, amely őt tovasodorja, s ezért egyre inkább szüksége van arra, hogy rátaláljon önmaga előtt és önmaga felett valami olyan értelmes Válaszra és Megoldásra, amelyben végre teljesen bízhat...

Gyermekekkoromnak és életem alkonyának Ura, önmagadnak végleg tökéletes, számunkra mégis megszületni sohasem szűnő Isten, aki ezentúl már egyes-egyedül elégíthetsz ki minket, mert imádó hódolatunk számára ‘kibontakoztatónak’ és ‘kibontakozónak’ mutatkozol, szakítsd szét végre mindazt a homályt, amely elrejt Téged, az ellenséges előítéletek ködét, meg a hamis vélekedések felhőit is.

S mindent mélyében átragyogó Tüzed árja fakadó forrásként tárja elénk egyetemes Jelenlétedet, a tiédet, egyre nagyobb Jézus!

A Lét óriási tengerárként öleli majd karjába a vibráló létezőket. Nyugodttá simuló Óceán ölen fog véget érni a Világ rendkívül nagy vállalkozása. De ebben a tengerárban minden vízcsepp tudni fogja, hogy saját maga maradt. Minden misztika álma, az örök panteista vágy, végre meg fogja találni teljes és jogos kielégülését. „Erit omnibus omnia Deus”: Isten lesz minden mindenkiben.

Teilhard de Chardin

A végső cél

A természetjog parancsolólag előírja az erkölcsi tökéletesülés föltétlen következménye gyanánt, hogy az egyén végső célt válasszon és ennek alakító ereje előtt meghajoljon.

A természetjog parancsolólag sürgeti a végső cél akarását, mint minden részleges megmozdulás tulajdonképpeni indítóokát. Az így fogalmazott végső cél, a finis in communi, olyan hatalom, amely előtt az erkölcsi érték és tökéletesülés után törekvő embernek föltétlenül meg kell hajolnia. De a természetjog ennek az indító, irányító hatalomnak és erőnek a székhelyét, alanyát is meghatározza. Isten, mint Fölség (maiestas) parancsol olyan tiszteletet és érzületet, hogy a teremtmény minden megmozdulását alárendelje a legfőbb Jónak mint végső célnak. Onnan van ez, hogy az érzékelhető világ Istenhez, mint primum ontologicumhoz vezet el, amelyre a valóság minden formája, mint végső okra vezetendő

vissza. A valósághoz pedig hozzátartozik a cselekvés, a működés is, ami tehát éppúgy függ Istentől, mint a lét statikus adottságai. Istennek ez a mindenre kiterjedő hatalma állítja Őt elénk a Fölség sajátsága szerint. Az értelmes lénynek tehát ilyen minőségben kell Istent akarnia és minden akarati megmozdulásában állítania. Ezért Istennek mint végső célnak az a természetjoga, hogy az erkölcsi történés területén minden feléje irányuljon és általa való értékelést el ne kerülje.

Minél teljesebb az akarat beleélése a végső célba, annál jobban belőle él, annál inkább élteti annak szelleme, annál inkább eltűnnek bilincsei, egyszóval igazán szabaddá lesz.

Horváth Sándor O. P.

Az ember végső célja

Életünk legfőbb kérdése: mi végett vagyunk a Földön, mi a végső célunk, mert Cél nélkül és ennek ismerete nélkül senki sem határozza el magát cselekvésre, nem törekszik feléje.

Az Úristen azt mondja: Én vagyok a kiindulópont és a végső cél. (Jel 1,8)

Istennek megvolt a világ teremtésekor a maga örök terve és célja. Ha már szabad elhatározásból akart teremteni, mégpedig szeretetből, teremtményeinek csak önmagát tűzhette ki célul, mint legfőbb jót, mint magát a Jóságot.

A teremtmények nem lehetnek Isten hasznára, mert végtelen tökéletességében nem szorul rájuk, hanem inkább tőle kaptak mindent; tehát csak külső dicsőségére szolgálhatnak és ehhez a maga módja szerint minden teremtménynek hozzá is kell járulnia.

Bár végső célunk tárgyilag Isten dicsősége, ő a teremtmények javát is akarja; saját boldogságunkra is teremtett minket és olyanoknak alkotott, hogy hajlandók vagyunk őt szeretni, szüntelenül feléje vágyódunk és csak benne tudunk megnyugodni.

A kinyilatkoztatás szerint boldogságra hív meg bennünket. Az a hivatásunk, hogy Istent színről színre lássuk (1Kor 13,12), hogy ott legyünk, ahol Krisztus van, (Jn 14,3), bemenjünk Urunk örömebe, (Mt 25,21), mindenki a maga érdeme szerint. Ott értelmünk magát az Igazságot szemléli és csodálja, akarunk a Jóságot bírja és élvezni Istenben és lángoló szeretettel magasztalja őt. Ez tehát Istennek legfőbb dicsőítése, meg legfőbb boldogságunk is.

Schermann Eged

De mi is az ember?

Hívők és nem hívők csaknem egybehangzó véleménye az, hogy mindent az ember érdekében kell elrendezni, minthogy az ember áll a földi lét középpontján és csúcán.

De mi is az ember? Sok és különféle, sőt egymásnak ellentmondó nézetet vallott és vall önmagáról. Van úgy, hogy mindenek felett álló zsinórmértéknek teszi meg magát, máskor viszont a kétségbeesésig megy önmaga leértékelésében. Innen ered tanácsstalansága és szorongása. Az Egyház mélyen átérzi ezeket a nehézségeket, de a kinyilatkoztató Isten tanításának birtokában olyan választ tud adni rájuk, amely megrajzolja az ember valóságos helyzetét, megmagyarázza gyöngeségeit, és ugyanakkor helyesen felismerteti méltóságát és hivatását.

A szentírás ugyanis azt tanítja, hogy az ember „Isten képmására” van teremtvé, és hogy képes megismerni és szeretni Teremtőjét.

– Az ember test és lélek egysége.

- Az ember az isteni értelem fényének részese; jogosan állítja tehát, hogy értelmé túlszárnyalja az anyagi világot.
- A lelkiismeret az egyén legrejtettebb magva, és szentély, ahol egyedül van Istennel, akinek a szava felhangzik a lélek mélyén.
- Az ember csak szabadon fordulhat a jó felé.
- Az ember sorsa a halállal szembesítve válik a legnagyobb rejtéllyé... Isten az embert arra teremtette, hogy eljusson egy, a földi nyomorúságon túli boldog célba.
- Az emberi méltóság lényeges alkotóeleme, hogy hivatása van az Istennel való közösségre.
- Az ember misztériuma csak a megtestesült Ige misztériumában világosodik meg igazán. Az emberi tevékenység kiindulópontja is, de célja is az ember.
- Ő ugyanis, amikor dolgozik, nemcsak a tárgyakat és a társadalmat alakítja át, hanem saját magát is tökéletesíti; sok mindent megtanul, fejleszti képességeit, kilép önmagából, sőt önmaga fölé emelkedik. Ez a gyarapodása, ha jól megfontoljuk, sokkal nagyobb érték, mint a maga körül felhalmozódó vagyon.
- Az ember az által értékes, ami ő maga, nem pedig az által, amije van.
- Ezért a technikai haladásnál többet ér mindaz, amit az emberek a nagyobb igazságosság, a szélesebb körű testvériség és a társadalmi viszonyok emberibb rendje érdekében tesznek. A technikai haladás ugyanis csak az anyagi alapot adhatja meg az ember felemelkedéséhez, egymagában azonban semmiképpen sem valósítja meg azt.
- Ennek következtében az emberi tevékenység alapszabálya az, hogy – Isten tervéhez és akaratához igazodva – legyen összhangban az emberiség érdekével, és tegye lehetővé az ember, mint egyed és mint a társadalom tagja számára a teljes hivatásának szolgálatát és betöltését.

VI. Pál pápa
Gaudium et spes

Nem ismer „miértet”

Mit tettél velem? Hogyan teremtettél? Csak azt tudom rólad és magamról, hogy életem örök titka vagy! Uram, milyen ijesztő talány is az ember: a tied, te pedig felfoghatatlan vagy! Felfoghatatlan lényeged szerint és még érthetlenebb útjaidon és ítéleteidben. Mert ha mindaz, amit velem teszel, szabadságod műve és egyben mérhetetlen kegyelmed, amely nem ismer „miértet”, ha teremtetem és egész életem a te kifürkészhetetlen utad, Uram, akkor szellemem „miért” kérdései sohasem fognak felőled teljesen kimerítő választ kapni.

Te akkor is még mindig felfoghatatlan maradsz, ha majd szemtől szembe látlak. De ha nem volnál felfoghatatlan, akkor hatalmam alatt lennél, mert megértenélek és fölfognálak. Akkor te lennél az enyém és nem én a tiéd. Ez azonban maga a pokol, az elkárhozottak sorsa volna; véges, megértett létemmel önmagamé volnék és végességem börtönudvarában körbe-körbe járnék.

Válasz nélkül kell előtted minden kérdésnek elnémulnia? Csupán a szótlan „ez-így-van” lennél, amely előtt minden érteni akarás tehetetlenül összezsugorlik?

Ha szeretlek, többé már nem keringek nyugtalanul csak önmagam körül gyötrő kérdegetéssel. Nem csupán mintegy távolból és kívülről tekintek vaksi szemmel megközelíthetetlen fényedbe. Ellenkezőleg, ekkora szeretet révén te magad lettél, Felfoghatatlan, életem legbelsőbb középpontja és így benned felejttem magamat és magammal együtt minden kérdésemet, titokzatos Isten...

Megérteni, hogy felfoghatatlan vagy, boldogság annak aki téged szerethet.

Életem Istene, Felfoghatatlan! Légy az én életem! Hitem Istene –, ez a hit elvezet engem homályodba, szeretetem Istene –, ez a szeretet homályosságodat életem édes világosságává varázsolja. Légy reménységem Istene, hogy Istene lehess életemnek, te, az örök Szeretet!

Karl Rahner

A legdöntőbb kérdés: mi az élet értelme?

Az ember életében ad választ a felvetett kérdésre, amennyire ez lehetséges. – Mármint, ha az ember a lét értelmét keresi a maga egészében, végső elemzésben a kereszténységen kívül csak két válasz lehetséges. Az egyik a vallásé, nevezzük, buddhizmusé, mert ez ma nálunk időszerű –, a másik pedig a marxizmus. Mindkettő elmenekülés a jelentől, amely értelmetlennek tűnik. Vagy vertikális (felfelé – lefelé való) elmenekülés (evázió, elmerülés), vagy előre menekülés egy eljövendő messiási országba. A marxizmus szekularizált zsidó messianizmus. A vallások különböző formái pedig, így a buddhizmus is, mint a pogány vallások maradványai végső soron elmenekülők. A világ nem az Abszolútum. Platón is, aki pedig annyira szerette a világot, végső soron elmenekül belőle. A Korán is – tulajdonképpen keverék: ószövetségi zsidó módra értelmezett újszövetségi és pogány elemek keverednek benne, így biztosan nem eredeti megoldás.

A felfelé és előre való menekülés kereszteződési pontján áll Jézus Krisztus keresztje.

És csak ezen a ponton lehet állítani – Isten által – a jelen értelmetlen itt és mostját. Jézus Krisztus keresztjében van a „határozott Igen”, ahogy Pál mondja. És csak Isten tudja kimondani ezt az Igent, amennyiben a keresztben a feltámadást ajándékozza, amely már rejtve benne van.

Ezért a kereszténység az egyetlen világot igenlő világnézet. Minden más az adottság kritikájából indul ki, ezért formájuk a tagadás, és ezért magukban hordják a Nem és a bűn mérgét.

De érdemes szeretni azt a világot, amelyet Isten a halálig szeretett.

Hans von Balthasar

Az élet istenére szomjazunk

„Istenre szomjazik a lelkem,
az élő Isten után vágyom,
mikor lehet már Isten arcát látnom?”

Zsolt 42

Isten szomja... Ismerjük a fizikai szomjúságot, amikor hiányzik az ivóvíz; ismerjük az élet és a boldogság utáni szenvedélyes szomjat. De ismeri-e lelkünk az Isten utáni szomjat?

Az az Isten, aki csak eszme vagy eszmény lenne, nem tudná kielégíteni ezt a szomjat. Az élő Istenre, minden igazi élet Istenére és eredetére szomjazik a lélek. Mikor enyhül szomjunk? Mikor szemlélhetjük arcát? Szemlélni Isten arcát: ez minden élet célja, – ez az örök élet. Jézus Krisztusban, a keresztfeszítettben szemlélhetjük arcát...

Jézus mondotta: „Ha valaki szomjazik, jöjjön hozzám és igyék!” (Jn 7,37)

Dietrich Bonhoeffer

Életművészet

Élnünk kell a máért, a tegnapéért, a bizonytalan holnapért. – A holnapért, amelyben talán eljön az óra, amikor lélekben az egész világot átölelhetjük és azt mondhatjuk: hazám!... amikor az emberarcok újra megmutatják, akinek a képét magukon viselik,... megmutatják újra az Istent!

Goethe mondja valahol, hogy a legkisebb élet is olyan nagy, hogy méltó a leélésre.

Mindenbe bele kell kapaszkodni, ami bennünket megtart, megtámaszt, felemel. Olyan időket élünk, amikor mindenki saját lelkének szirtjére kell, hogy felépítse életét, önmagunkban kell felhalmozni a kincseket, ellátni magunkat a szükséges örömmel, hogy élni tudjunk.

Teljes élet az, amikor az ember megfürdik az élet küzdelmes csataiban, az élet igazi tartalma a küzdelem maga.

Szeretnünk kell sorsunk hétköznapijait, egy ember erejének mérője – mondja Dupont –, hogyan viseli el a hétköznapiakat. Hiszen igazi hősiesség nem abban áll, hogy elmenekülünk az élettől, hanem vállaljuk minden szürkeségével, ideáloncsoló mindennapjaival.

Az a fontos, hogy gyöngé kártyáinkkal is jól játszunk meg életünk játszóját és ne veszítsük el kedvünket, ha rossz lapok járnak. Hiszen senki se kívánhatja, hogy csupa atout kerüljön a kezébe.

Aki egészséges és akit legalább egy lény szeret a világon, elégedjék meg helyzetével.

Tanulj meg szenvedni, hallgatni és felejteni! ... Élni annyi, mint elfelejteni azt, ami az életet elviselhetetlenné teszi. A felejtés a legfontosabb életfunkció, lelki betegek éppen azok az emberek, akik nem tudnak felejteni.

Légy vidám! Ez a legolcsóbb gyógyszer, hiszen az ember Istent dicséri, mikor nevet.

Gondolj arra, hogy amit az ég rendelt, azt meg is változtathatja, hogy Isten nem kisebb abban, amit megtagad, mint abban, amit megad nekünk.

Mindenkiben fáj egy elmulasztott élet, mindenkiben van egy másik ember, aki szeretett volna lenni.

Nagy baj, hogy nem tudunk elég figyelemmel élni. Nem ismerjük fel a kis örömeket, az élet ama csillapítószerait, amelyek segítenek minket abban, hogy élni tudjunk boldogság nélkül is.

Ó, ha tudnák az emberek – kiált fel Silesius –, hogy az egész ég a lelkünkbe belefér!

A legmagasztosabb dolog, amit a bölcsek kigondoltak, s a még bölcsebbek megvalósítottak... szépen élni!

Perlaky Lajos

Az ember éhezik a transzcendens valóság után

Az a kérdés, hogy mi az ember és miben áll életének célja, utalás arra, hogy milyen nehéz kikutatni az emberi lét eredetét. Függetlennek lenni, egy túlvilági hatalomhoz (Isten vagy isteni hatalom) vezető úton lenni, hozzátartozik az emberi lét gyökeréhez. A halál kérdése, a honnan és hová kérdése mindenütt és minden korban szorosan összefüggött az emberrel. Ez a kérdés elkíséri az embert történetének kezdetétől mindaddig, amíg jelenlegi ismereteink terjednek.

Az ember éhezik a transzcendens valóság után, amely minden érzékelhető tapasztalást maga mögött hagy. Ez az értelem és igazság utáni vágyakozás, az abszolút kötelesség és

felelősség iránti érzék, a végső felismerés áhításának a kérdése: miért legyek jó, miért vagyok itt, kinek vagyok felelős, mi a jó, mi a rossz?

Ha mi a jövő Európájában nem tudjuk az embert szellemi kibontakozásához segíteni, akkor a gyökértelen típus fog elterjedni, amely már ma is gyakran látható.

Az értelmetlen ember,
 aki életében alig talál már értelmet,
 a lelkiismeretlen ember,
 aki már nem érez belső kötelezettséget,
 az értékekkel szemben álló ember,
 aki már csak fáradtan mosolyog az értékek és ideálok fölött,
 az eszmélésre képtelen ember,
 aki már nem ismeri a csendet és az elmélkedést,
 az igazságra képtelen ember,
 akinek nincs meggyőződése, mert meggyőződés a végső és abszolút valósággal történő találkozásból származik. Amilyen mértékben lelkileg elnyomorodik az ember, annyira válnak a leendő Európa problémái megoldhatatlanokká.

Franz König

Hivatásunk van

Be kell érünk azzal, hogy élünk, anélkül, hogy figyelgetnénk az életünket, hogy dolgozunk, a közvetlen jutalom elvárása nélkül; szeretünk viszonzás nélkül; léteünk különleges elismerés nélkül.

Az élet célja nem az, hogy mindenből kihozzunk valamit. Az élet maga is tökéletlen. Minden teremtetett lény halála már a születése pillanatában elkezdődik, és senki sem várja egyikőjüktől sem, hogy hibátlanul tökéletes legyen, még kevésbé azt, hogy az is maradjon. Miért várunk tőle többet?

Az önmagára rátalált ember lelke olyan, mint a mély tenger: sok hal elfér benne, de sohasem jönnek ki a vízből, és egyikük sem elég hatalmas ahhoz, hogy megzavarja a nyugodt felszínt. „Léte” sokkal nagyobb, mint az, amit érez vagy csinál.

Mindnyájunknak van valamilyen hivatása... Ha megtaláljuk a magunk helyét, boldogok leszünk. Ha nem találjuk meg, akkor sohasem lehetünk egészen boldogok.

Hiszen mindnyájunk számára csupán egyetlen dolog szükséges: hogy Isten akaratának megfelelően betöltsük hivatásunkat, s azzá legyünk, amivé Isten akarja.

Életünk megtervezésekor számolnunk kell a szabadságunk fontosságával és méltóságával. Aki fél eldönteni jövőjét a saját szabad választásával, az nem érti meg Isten szeretetét.

Minden embernek hivatása van arra, hogy valamivé váljék: de világosan meg kell értenie, hogy csak úgy tudja betölteni ezt a hivatását, ha egyetlen személlyé lesz: önmagává.

Thomas Merton

Hol van a megnyugtató felelet

Amikor az élet értelméről és céljáról beszélünk, tisztázni kell a szavak jelentését. A természet egészéhez viszonyítva mindennek lehet rendeltetése, haszna, szerepe, s ez már tartalmazza létének értelmét is. Egy virágnak is megvan a célja, mert magot terem és szebbé teszi környezetét. Ilyen vonatkozásban az emberi élet értelmét könnyű belátni, főleg akkor, ha elismerjük az egyénnek a közösséggel való kapcsolatát. Sőt annál több értelme van az életnek, minél több igazi tartalom van benne, s így minél több hatást gyakorol másokra. A keresztény teológiában és filozófiában azonban az élet értelmét abból a szempontból is keressük, hogy vajon a személyes lét kiköt-e valamilyen teljességnél és befejezettségnél, s ezáltal megtalálja-e végleges békéjét, boldogságát, otthonát. A kérdés feltevése nem jogtalan, hiszen létünket tudatosan megéljük, érezzük az élet iránt való felelősségünket, magunkban hordozzuk az igazságosság vágyát, mindig többet szeretnénk tudni és magunkénak mondani, végül megéljük a szeretet mozgató és boldogító hatását is. A személyes tudatnak ez a sokirányú kibontakozása olyan, mint a fa virágba borulása. Eljut-e ez a kibontakozás a teljességre vagy minden igényünk csak illúzió marad? A halál teljes vég, vagy csak átmenet? Számunkra az élet értelme ott van, ahol ezekre a kérdésekre megtaláljuk a választ.

A vallásos világnézet nevében jogosan tesszük fel a kérdést: hol van a megnyugtató felelet?

Mi tehát az a cél, ami méltó a teremtető Istenhez és az öntudattal rendelkező emberhez? Isten az örök bölcsesség és szentség, aki semmit sem művel szeszélyből, meggondolatlanságból. Ha ő teremtetette az embert, kétségtelenül méltó célt tűzött eléje.

A kinyilatkoztatás abban jelöli meg az ember célját, hogy az örök életben osztozzék Isten boldogságában.

Az ember örök célja maga az Isten, a lét teljessége. De őt nem érhetjük el a földi feladatok megkerülésével. Az üdvtörténetben módot adott arra, hogy a földi keretek közötti élet együtt az ő szolgálata is legyen. A földi élet értékére nem lehetett volna ragyogóbban rámutatni, mint ahogy a megtestesülés titka rámutatott. Isten emberré lett, hogy leélhesse az emberi életet. Minden feladatát magára vette és megszentelte. Tettében benne van az ígélet, hogy ha az ő útján haladunk, célhoz érünk.

Az örök élet egész terjedelmében a hit titka. A természetes élet beletorkollik a Szentháromság életébe.

Az Isten személyes közelsége nem rontja le a teremtményekkel fennálló kapcsolatot, hiszen minden teremtmény benne van Isten gondolatában és teremtető akaratában.

Az örök célt a kinyilatkoztatás alapján hazatalálásnak kell felfognunk... A földön az idő múlása szükségszerűen a jövőbe mutat, tehát ennek átmeneti jellegén nem lehet változtatni. A végleges otthont csak Isten örökkévalósága, örök jelene nyújthatja.

Gál Ferenc

A döntő élet-kérdésekre rajtunk kívülről várjuk a feleletet

„Ismerd meg önmagadat!” Ezt követelte ezelőtt már csaknem háromezer évvel az antik görög filozófia. Ezt kutatták az egyre inkább kibontakozó tudományok is, különösen az újkor rohamos tudományos fejlődése óta. Minden törekvésünk dacára azonban az ember sok vonatkozásban még ma is az „ismeretlen ember” maradt. Még mindig több a megoldatlan titok bennünk, mint körülöttünk a látható világban.

Különösen is igaz ez, ha elhagyjuk a testi és szellemi élet területeit, és emberi létünk végső nagy kérdései felé fordulunk... És talán a legnagyobb és legnehezebb ezek közül a végső kérdések közül: mi egyáltalán a célja és értelme a rövid és kikerülhetetlenül a halál felé siető földi életnek? Csak a sírgödör, a teljes megsemmisülés?

Van-e tehát egyáltalán lehetőségünk arra, hogy emberi létünk legnagyobb kérdéseiben igaz és kielégítő megismerésre, válaszokra jussunk el? A teológia válasza ez: igen, ha ezekre az igazán döntő élet-kérdésekre rajtunk kívülről várjuk, Isten kinyilatkoztatásában, Isten igéjében keressük a feleletet.

Közelebbről, arra a végső kérdésre, hogy kicsoda az ember valójában és mi létünk végső célja és értelme, Isten kinyilatkoztatásának a centrumában, az Isten-emberben, Jézus Krisztusban kapjuk meg az igazi választ! „Ha ti megtartjátok az én ígéimet,... megismeritek az igazságot és az igazság megszabadít titeket!” (Jn 8,32)

Isten az embert a teremtésben megszólította, a Vele való személyes közösségre választotta ki. Az ember a Szentírás szerint azért „Isten képmása” ebben a földi világban, mert – egyedül a földi teremtmények közül – a Vele való személyes Én-Te viszonyra, a megszólíthatóságra és a bizalom, a hit és a szeretet életközösségére alkotta meg.

Ebben van emberlétünk igazi, legbelső titka: csak ebben az Istennel, az igazság, a szeretet és az élet Forrásával való személyes közösségben vagyunk igazán emberek! Ha pedig ezt a közösséget elveszítjük, vele mindent elveszítünk. Életünk középpontját, értelmét, célját és boldogságát is.

Nagy Gyula

Életművészetem

Az életem s mindenkié hasonlóképp nyersanyagokból áll össze, amelyekbe beleágyazódtam, amelyek körülhullámanak, amiket belélegzem. Helyzetek, emberek, ideálok. Hogyan nyúlok az adottságok után s mit kombinálok belőlük: ettől függ az életművészetem. Nem a bankárok, uralkodók, filmcsillagok, nagy karrieristák az igazi életművészek, hanem a szentek, akikben a mindennapok szűrkesége válik arannyá.

A pesszimista károm: a világ nem sikerült, az Isten csődje. Ha akarja, még fokozni is tudja jajait. De minden tépelődésére ugyanannyi ellenállást hozhatunk. Az én világomból kihúznám az öregség fogalmát? Mondja az egyik. Vajon a húszéves egészségével nem volna-e nehezebb meghalni? S minek a halál: vág vissza amaz. Lépésről lépésre úgy belegabalyodunk a világba, amelyből nincs kiút s rádöbbenünk, jobbat sem tudunk elképzelni. Sokszor a nekem jó a másoknak rossz. S a legvégén oda lyukadunk ki, hogy nem is az a kérdés, hogy hogyan lehetne.

Ez van. El kell fogadnom úgy, ahogy van, s ebből kialakítanom a tőlem telhető legjobbat. A hajótörött nem azon vitatkozik, hogy miért süllyed a hajó, hanem mentőöv után kap. A szenvedést, amely sokszor a szerencsém, kesergéssel, cinizmussal, átkozódással meg nem oldhatom. Jézus sem magyarázkodott, hanem értelmet adott neki. Az ő „Via Crucis” biztosít, hogy értékes és fontos a te áldozatod is. Kolbe felajánlkozása csíkos ruhás sorstársa életévé vált. Veronika, Simon s az együttérzők nélkül sivárabb lenne a világ.

A sorsot számunkra kijelölték, hogy megéljük. A végzet föladatunk teljesítése, ahogyan a kitűzött célt befejeztük. Méltatlanná vagy érdemessé válva veszünk el vagy megdicsőülünk.

Prokop Péter

Ha figyelni tudnánk az élet sodrára

Ha Isten szemével figyelnénk az élet sodrára, észrevennénk, hogy a világban semmi sem egészen profán, sőt ellenkezőleg, valamilyen formában minden részt vesz Isten országának építésében. Hinni számunkra nem jelentheti tehát pusztán azt, hogy szemünket Istenre szegezve, szemléletében elmerüljünk, hanem feltételezi azt is, hogy Krisztus szemeivel vizsgáljuk és értékeljük a földi életet.

Ha Isten szemével néznénk az életet, az egész élet egy nagy Jellé válnék, amely mögött meglátnánk a Teremtő szeretetének megszámlálhatatlan megnyilatkozásait csak azért, hogy megnyerje a teremtmény őszinte ragaszkodását, szeretetét. Az Atya nem azzal a szándékkal állított bennünket e földi Világba, hogy földre szegezett szemmel járjunk, hanem hogy az ő nyomdokain haladjunk, őt kövessük a földi dolgok, események és személyek múltékony jelképei mögött.

Michel Quoist

A legfontosabb maga az ember

Ami életünk és az egész emberiség számára a legfontosabb, az nem egy tárgy, sem egy emberi alkotás, egy program, vagy egy kivételes eszme, melynek mindent alá kéne rendelni. A legfontosabb mindezekén túl maga az ember, és az emberek között is Krisztus személye.

Következésképpen ahhoz, hogy meg tudjuk ismerni az embert, önmagunkat és az Isten személyét is, élve azzal a hivatásunkkal, amelyet kegyelemből tőle kaptunk, hogy hasonlítsunk hozzá, elegendő megismernünk Krisztus személyét. Ez kétségtelenül a legfontosabb dolog az ember számára.

Itt lép be mindenkinek a személyes felelőssége arra vonatkozólag, hogy mit választ: Krisztust, az igazit, mint aki a lehető legtöbb értelmét adja életének, vagy bezárkózik önmagába, mintha ő lenne a világ középpontja.

Mindnyájunknak azt kívánom, hogy megismerjük azt, aki életünk számára legfontosabb: Krisztust és mindazok által, akik már megismerték őt és vele közösségben élnek, azt kívánom még, hogy ismerjük meg önmagunkat, és hivatásunkat, amely arra szólít, hogy az isteni természet részesei legyünk. Amen.

Bartolomaiosz pátriárka

Az ember életének kozmikus jelentése van

Az egész világegyetem az élet irányában bontakozik ki; az élet a tudat irányába fejlődik, a tudat átalakul az emberben lélekké; a lélek adja a létnek azt a képességet, hogy egyesüljön az abszolúttal. A fejlődés nem csak „előre”, hanem „felfelé”, az Isten felé is mozgatja a létet. Ha személyes életünk során visszatálunk Istenhez, ez nemcsak a mi beteljesedésünket jelenti, hanem azt is, hogy az egész világegyetemet az isteni lét felé közelítjük. Az ember életének – szenvedésének és halálának is – kozmikus jelentése van, s így értjük meg, miért áll az ember élete egyfajta „előre álmodás”-ból.

A lét minden mozzanatában ott látjuk a vágyat, hogy létünk előtörjön valami teljességgel új felé; hogy még egy ifjúság rejtőzik bennünk, amely beteljesedésre vár.

Minden reményünk és álmunk középpontjában valami végleges áll: az örök boldogságban, a mennyországban élő világegyetem. Ha elmélyedünk ezekben az alapokban, a teremtés valóságának harmadik dimenziója tárul fel előttünk.

Boros László

Három élet

Az Evangélium értelmében nem a fizikai és nem is a pszichikai élet (a görög nyelvű bibliai szövegben az első biosz, a második pszükhé) képviseli a legfőbb értéket, hanem az Istentől kapott emberi élet (a görög szövegben zoé).

Az Új-szövetség gondosan elkülöníti szóhasználatában e három életet, s az első kettőt a harmadiknak rendeli alá: „aki szereti életét (pszükhé), az elveszti, de aki gyűlöli életét (pszükhé) ebben a világban, az megmenti az örök életre (zóé) (János evangéliuma, 12,25).

Ezért, amikor nagybetűs „Életről” beszélünk, elsősorban azt a legfőbb és legkonkrétabb Életet és Léteket kell rajta értenünk, ami Isten maga. Erre az Életre utal Jézus önmaga kapcsán („Én vagyok az Út, az Igazság és az Élet”, János evangéliuma 14,6), ebből részesülhet minden férfi és nő.

A legnagyobb érték e világon az isteni életből élő ember.

Carlo Maria Martini

A lét egészében találjuk meg életünk értelmét

A szellemi kérdések, világnézeti problémák döntő jelentőségűek az ember számára, mert ezeknek megválaszolására törekedve ő az egész életét meghatározó értelmet keres.

Az értelmet nem lehet kitalálni, címkeként felragasztani, saját kezűleg gyártani, önmagunknak ajándékozni. Csak megtalálni lehet, de nem megrendelni.

Az ember előtt két életforma áll:

Egy Isten-nélküli életforma, amelyben a véges az álvégtelen álarcában jelenik meg.

Egy Isten-szerinti életforma, mely képes megajándékozni bennünket az igazi Végtelennel és az örökkévalósággal.

S bár sorrendileg a kenyér iránti éhség az elsődleges, az ember számára értékrendileg a „miből” való élésnél lényegesebb, hogy legyen „miért” élni, a túlélésnek legyen célja: „mert akinek van miért, kibír minden hogyan.” Ha az embernek nem adatik meg a végtelen szellemi horizontra való kitekintés lehetősége, elvesz a „miért”, értelmetlenné válik az élet. A „kegyelem pillantásának meglepetése”, a Végtelennel való egzisztenciális találkozás megtapasztalása arra a felismerésre vezet, hogy nem a halál a végállomás, hanem az utolsó szó az élő, személyes és végtelen Istené, akkor is, ha hallgat.

Fájdalmas tapasztalásunk, hogy a bennünk lévő végtelentől – ahol vágyaink végtelenek – nem vezet út a felettünk lévő személyes Végtelenhez, nem vezet út az embertől Istenig; de tágas ösvény halad Istentől az emberig, a bennünk lévő személyes végtelenig. Ez pedig csak úgy lehetséges, hogy a felettünk lévő személyes Végtelen önmagát „megjelenti”, közli önmagát emberi nyelven, betöltve végtelen kegyelemreszorultságunkat, vágyunkat, végtelen utáni áhítozásunkat. „Az ember egyetlen igazi tökéletessége, hogy Istenre szorul.” (Pascal) A nyitottságában végtelen, de egzisztenciálisan véges emberen csak a felette lévő személyes Végtelen könyörülhet. S itt jelentkezik a Végtelen „egész életre sokkoló hatása, ihletése és telitalálata az emberiség legjobb szellemei számára” – s rajtunk keresztül a mi számunkra is, Istent úgy ismerjük meg, ahogyan ő föltárta, közölte önmagát.

Az ember a mikrokozmosz, akiben a lét rétegei: anyag, élet, szellem, egymást metszik.

„Az ember léte, mint mikrotheos egyúttal az első odajutás Istenhez.” (Max Scheler) A metafizika többé nem kozmológia és tárgyi metafizika, hanem metaantropológia és aktusmetafizika. Az ember csak Isten felől interpretálható. Nem az isteneszme antropomorfizmusáról van szó, hanem az ember teomorfizmusáról. Az ember lényege és értéke szerint a biológiaiból az istenihez közelítő tendencia, aki önmagát és minden életet transzcendál = túllép. Az ember: istenkereső.

Hegedűs Lóránt

Az ember életértelme

Élni szeret az ember, mert élni jó. Az ember élete más emberekben kezdődik, életét másoknak köszönheti. Az egyik embernek a másikért és a többiekért érdemes élnie, bármi legyen is foglalkozása, hivatála vagy küldetése, egyszóval életfeladata. Ennek hűség és szorgalmas teljesítése tartalmat és értéket ad az életének. Az életfeladat igen sokféle lehet, és teljesítésében különböző értékű is. Az életfeladat odaadó teljesítése úgy kitöltheti az ember életét, mintha csak azért élné. Különösen azok az emberek, akik szeretik életfeladatukat, könnyen tarthatják azt életük értelmének is. Nem nehéz tehát életünk feladatát összetéveszteni életünk értelmével.

Ha a semmiből a semmibe megyünk, és közben egy ideig vagyunk valami, azért kár volt elindulni. Azért lenni, hogy aztán ne legyünk, ennek nincs értelme. Ha már lettünk, akkor mindig legyünk. Így már érdemes. De meg kell találnunk azt, amiért valóban érdemes. Ez az életünk értelme.

Ugyanazt ugyanazzal nem lehet megmagyarázni. Ha azt tartanánk, hogy az egyik ember létezésének értelme a másik ember vagy az emberek összessége, az embert az emberrel magyaráznánk meg. Ezzel azonban nem kapnánk feleletet arra, hogy tulajdonképpen miért is van az ember? Az ember nem magyarázata és nem létértelme önmagának.

Mindenkinek másvalakiben kell élnie ahhoz, hogy élete értelmes legyen. Márpedig az egyik ember a másikat nem tudja mindenestül és egyszer s mindenkorra magába fogadni. Ugyanígy nem tudja magát a másik embernek ajándékozni... Aki pedig az egyes embert is, és az egész emberiséget is mindenestül és örökre képes magába fogadni, az egyedül az Isten. Egyedül az Isten tudja az embert teljessé tenni. Tehát az ember létértelme csakis Isten lehet.

Temesi József S. J.

Mi az ön személyes életcélja?

Amikor az emberek megkérdezik tőlem: „Mi az Ön személyes életcélja?” – mindig azt válaszolom: „Én egyszerűen csak meg akarom változtatni a világot.” Mosolyognak, és azt mondják: „Ön örült!”, és én azt mondom nekik: „Igazuk van, örült vagyok. De egy égő tűz van bennem, és ezzel a tűzzel meg fogom változtatni a világot a gyenge egészségem, a szűkös időm ellenére, és a rengeteg munkám mellett. Igen, örült vagyok. De ebben a rászoruló világban meg tudok valamit változtatni, jobbá tudok tenni. És ezt együtt fogjuk tenni, együtt, összefogva mindannyian. Az új és a jobb velünk és rajtunk keresztül jön majd létre. Istennel együtt alkotva valósul meg...” Valamit mindenképpen lehet és kell tenni a rossz, a szenvedés ellen. Valami meg fog változni, ha akarjuk. Ez az én mélységes hitem.

A jövővel vagyunk várandósak, ami még nem látható semmilyen formában vagy gondolatban, de ami bennünk él és bennünk fejlődik.

Ez a jövő az emberen keresztül kell hogy megszülessen. Ezt hívom az alkotás kötelességének, a kutatás kötelességének.

Azok, akik elássák talentumaikat, amikről az Evangélium beszél, akik a földbe temetik Isten adta ajándékaikat, érintetlenül, megosztatlanul, kifejtetlenül hagyják azokat, akik egész életükön keresztül terméketlenek maradnak – bünt követnek el.

Fel kell találnunk, meg kell alkotnunk az életünket. Még maga Jézus sem adja meg erre a pontos, kész, kidolgozott tervet. Ő „csak” szól: Legyetek tökéletesek! Szeressetek! Alkotnunk kell az életünket. Mindannyian felelősek vagyunk egymásért. Mert csak egy világ van.

Henri Boulad S. J.

Mi az élet értelme?

Maga az, hogy értelmet keressek az életnek. Én azt gondolom, hogy önmagában jellegzetessége az embernek, hogy keresi az élet értelmét, és nyugtalan, ha nem találja meg.

Én azt hiszem, hogy az élet értelmét nem lehet szavakkal megragadni. Szavaink nem arra valók, hogy az élet értelmét aprópénzre váltsuk, mert a szó: aprópénz. Ha nincs értelme az életünknek, akkor baj van. Én úgy gondolom, hogy a legegyszerűbb mozdulatunknak is van értelme, mert – szemben az állatokkal – mi mindent egy nagyobb összefüggésben teszünk. Nemcsak utólag igyekszünk értelmezni a tetteinket vagy viselkedésünket, hanem akkor is, amikor döntünk a különböző viselkedési lehetőségek között, tulajdonképpen egy szavakba nem foglalható értelemnek a rendszerében mérlegeljük őket, s igyekszünk azt választani, amit be tudunk illeszteni ebbe az értelmezési rendszerbe.

Van értelme az emberi létnek, s hogy az élet nem pusztán biológiai áramlás fenntartása, hanem egy emberi „égbolt” felismerése, megtalálása. És az már értelmes dolog, hogy ez alatt az égbolt alatt töltjük le időnket, ami számunkra megadatott, s végezzük el azt a szolgálatot, amelyet részben választottunk, vagy amelyet a sorsunk kijelölt számunkra. Nagyon kevés az olyan ember, aki úgy érzi, érezheti, hogy mindenestül a maga választotta életformáját éli. Életünket részben rajtunk kívül álló erők határozzák meg. Nevezhetjük őket sorsnak, társadalmi determinációnak. De életünknek e meghatározott részét is lehet méltósággal élnünk, megélnünk. Ez az emberi létnek bizonyos artikulációs lehetősége, s amely sajátos értelmet hordoz. Az ember életének az az értelme, hogy a világ nagyszerűségére, a lét értékére ráésszék, és örömeinek hangot adjon. Mondjuk úgy, hogy dicsőíti Istent, aki ezt a létet, ezt a világot létrehozta, s aki a maga valóságában a létnek ezt az értékét őrzi. Ez az értelme az emberi létnek.

Jelenits István

Dialógus az emberi élet értelme

Életünk folyamán számtalan alkalom adódik, amikor kérdéssé válik, miért is élünk. Tapasztalataink alapján kérdezzük rá életünk értelmére. Erőteljesen jelentkezik ez a kérdés a szenvedés, a fájdalom, a szerencsétlenség homályos, nyomasztó szövevényében. Lopakodva, alattomban bukkan fel az unalom, az undor, a hiábavalóság érzésének pillanataiban, amikor érezzük, hogy lassan, észrevétlenül minden kicsúszik a kezünk közül. Félelmetesen szorító viszont a halál közelségének és kikerülhetetlenségének megsejtésekor. Ám az öröm és a siker perceiben is ott motoszkál: vajon kinek vagy minek köszönhetem szerencsémeket. Sajátos módon veti fel életünk értelmének kérdését e felelősség érzése, illetve a bizalom, amikor valamit felelősséggel kell elvégezni. Amikor bizalommal elfogadjuk életünket és mindazt,

ami vele együtt jár. Élesen jelentkezik az értelem kérdése, amikor az igazság kiderítéséről és vállalásáról van szó, s megbújik az értékes, erkölcsös magatartás háttérében, szeretet kapcsolatok, a közösség és a vallási élet fundamentumában. Sokszor hosszú ideig sötétben vagy félhomályban botorkálunk, míg hirtelen felragyog következetességünk, kitartásunk értelme és akkor boldogan ismerjük fel: igen, ez így van jól, ennek így kell lennie! Éberen és féltőn emlékezünk életünk kegyelmi pillanataira, amikor felfogjuk, és jó szívvel elfogadjuk életünk értelmét.

Az ember bármikor megkísérelheti, hogy különböző szinteken dialektikus módon értelmet adjon életének. A másra és a többre irányuló törekvése készteti erre, a van és a kell feszültsége, a múlt és a jelen jövőre irányulása, az önállóság és a függés bonyolult harmóniája, a közvetlenség és a közvetítettség egymásba fonódása. Végérvényesen azonban soha senkinek nem sikerült összebékíteni az emberi életben feszülő ellentéteket és ellentmondásokat, nem sikerült kiengesztelni és kibékíteni az embert saját sorsával. Személyességünk eleve dialógusra serkenti életünket. Krisztusban az Isten személyesen fordul az emberhez és az ember felemelheti szavát az Atyához. Bármilyen kozmológiai, antropológiai és szociológiai értelemadó rendszer csak viszonylagosan vagy részlegesen, többé-kevésbé önkényes redukció által szerkeszti meg az értelemadó központot. Ezek mindegyike hivatkozhat részleges szempontra, de végérvényességre és teljességre nem tarthat igényt. Krisztus óta és Krisztusban megkezdődött az Isten és az ember személyes párbeszéde, amely dialógusból kihallhatjuk az emberi élet értelmét. Nem dialektika, hanem dialógus az értelmesség termékeny talaja. Úgy adunk értelmet életünknek, hogy a személyes dialógusban fedezzük fel azt. Minden azon múlik, ki szólít meg bennünket, s kit szólítunk meg mi. Nos, büszkék lehetünk, és örülhetünk: egy Isten szólított meg bennünket!

Fila Béla

Életünk minden pillanatának nagy kérdése

Vajon mi az élet célja? Ez a legkomolyabb kérdés, amelyet az ember feltehet magának. Ráadásul életünk minden pillanatának nagy kérdése. Nem tudom, hogy tudatosan, válaszra várva tesszük-e fel. Azt azonban tudom, hogy minden emberi lény születése pillanatától boldogságra vágyik, nem pedig szenvedésre. Ezen semmiféle körülmény vagy adottság nem változtat, sem az anyagiak, sem az ideológiai vagy szellemi környezet, színvonal. Bárhol, bárkik is legyünk, emberi lényegünkéből következik, hogy megelégedésre, nyugalomra vágyunk. Ezért oly fontos feltárni a titkot, mi adhatja meg számunkra mindezt, mint a boldogság felső fokát.

Nem a földi úton járunk, hanem a másikon, a szellemin. Nem a földi hatalomnak engedelmességek, hanem a szellem parancsainak. A földi hatalom a földi világban lelhető föl. A szellem ereje azonban nem a paloták kövében, a cifra díszek aranyában, a drága selymekben, de még csak nem is a szent könyvek papírjában lakozik, hanem a lélek megragadhatatlan, szavakba önthetetlen tüneményében és az emberi szívben.

Érdekünkben áll alávetnünk magunkat a szellem hatalmának. Ahogy a nagy tanítók megállapították: szellemi erőnk által finomodnak a szív ösztönei és tisztulnak gondolataink. A szellem mindennapos gyakorlásával tehát az ember az összes vallás létező célját tűzi ki céljául, s ha sikeres, teljesíti. Jó vallásgyakorlóvá lesz, bármelyik felekezethez tartozik is.

A világ legtöbb vallásával ellentétben a buddhizmus nem az isten fogalma körül vizsgálódik. Mindenkor az emberről beszél, és arról, hogy ez az ember miként érheti el a tökéletesség legfelsőbb fokát.

Azért akarunk örökké élni, mert szeretjük magunkat. Meg azért, mert boldogan élünk. Ha az életünk nyomorúságos lenne, inkább azt kívánnánk, hogy rövid legyen.

Kötelességemnek érzem, hogy felkészüljek a halálomra. Ám amikor valóban eljön, nem tudom, hogyan boldogulok vele.

Mindannyian csak turisták vagyunk ezen a bolygón. Senki nem él itt örökké, legfeljebb egy évszázadot, így aztán amíg itt vagyunk, jobb ha megpróbálunk értelmesen, hasznosan élni, jó szándékkal lenni egymás iránt. Erre a kis időre legalább viseljük jól magunkat.

Tendzin Gjaco

Mit ér az élet?

Mi az élet célja? Madách szerint a küzdés. „Sors nyiss nekem tért, hadd tehessek az emberiségért valamit!”, vallotta Petőfi. Életünk során át valósítjuk meg önmagunkat, bontakoztatjuk ki személyiségünket, állítják mások, hozzátéve: ez csak a személyes és a közösségi kapcsolatokban valósítható meg. Merjük kimondani: az élet célja a szeretet. Az eget-földet átfogó szeretet, amelyből lettünk, amelynek hatalmas, mégis rejtett vonzásában élünk. Földi életünk során mindez csak töredékesen valósul meg, feltámadásunkban azonban majd teljessé válik.

A reklám- és szórakoztatóipar viszont mindennek fölébe kerekedve, mindezt tagadva azt programozza belénk, hogy az élet csak akkor ér valamit, ha összkomfort érzésünk van, ha „feldobott” állapotban vagyunk, ha kicsattan belőlünk az egészség és a vidámság. A szakadatlan mámoros boldogságot tartják egyedük kívánatosnak, és ennek elérését ígérik a legkülönbözőbb szerek, eszközök, események révén.

Az élet maga válik hazuggá és önpusztítóvá ezekben az ígéretekben. Az élet valódi értelme homályosul el, a valódi örömök silányulnak el ebben a hamis világban. Korunk új haláltánca ez: amíg valaki fiatal, egészséges, erős és gazdag, amíg mámorosan boldog, addig érdemes tündökölnie az élet táncparkettjén. A többiek vagy maguk zuhannak bele a megsemmisülésbe, vagy félretakarítják őket az útból: ne rontsák a többiek mulatságát.

Aki szakadatlanul és minden mást kizárva az örömet hajszolja, az boldogtalanságra ítéli önmagát. Tartós és teljes boldogságra csak a szeretetben találhatunk.

Lukács László

A test az anyagvilág örök értelmére figyelmeztet

Az embert szellemi természete, halhatatlan lelke különbözteti meg az állatvilágtól, de a keresztény szemléletmód szerint múlhatatlanul fontos a test is. A keresztények hisznek a test feltámadásában. Nem arról van szó, hogy átmenetileg – esetleg valamiféle büntetésképpen – itt lakunk a testben, és aztán elröppenünk a siralomvölgyből. Az anyag jelen megjelenési formája átmeneti. Tudjuk, hogy az anyag az idők folyamán sokat változott, a világegyetem tágult, és új meg új minőségek jelentek meg benne. Mindaz, amit most ismerünk, a történetiség jegyeit hordozza, tehát átmeneti. Vagyis nem tudhatjuk, hogy az ember anyagi része milyen tulajdonságokat jelenthet majd még a jövőben. Az eltávozó test „mennybemenetele” a föltámadás révén – Szent Pál például szellemi, romolhatatlan, erős és dicsőséges testről beszél – az anyagvilág végső, örök értelmére és értékére figyelmeztet. A legkisebb porszem is örökkévaló, pozitív dimenziója van a teremő Álomban.

A teológus megközelítése szerint a világ célja, hogy Istenben minden eggyé váljon. Pál apostol tanítása szerint Krisztusban mint főben minden egy lesz. Ha ez bekövetkezik, Isten lesz minden mindenben.

Valamennyi elképzelésünket meghaladó látomás ez az egységről. A szeretet nem más, mint ennek a benső összetartozásnak a megértése, ennek az elkerülhetetlen közös jövőnek az elfogadása.

Sajgó Szabolcs

Szent könyvek

„Akkor ragyogó trónt láttam. A rajta
ülő tekintete elől menekült a föld és
az ég, és nem maradt számukra hely. És
láttam, hogy a holtak, nagyok és kicsinyek,
ott állnak a trón előtt. Könyveket nyitottak
ki. Kinyitottak egy másik könyvet is, az élet
könyvét.

A holtakat megítélték tetteik szerint, amint
a könyvekben föl volt jegyezve.”

Jelenések 20,11–13.

„A könyv őrzi a szakrális szubjektivitást;
adja tovább a hagyományt.
Az emberi ajkon elnémult theos logost mondja ki.”

Hamvas Béla

Mahábhárata

részlet

A Magasztos Szózata

Krisna szólt:

Bölcs ember sohasem búsul se élőkért, se holtakért. Mert nem volt, hogy ne léteztünk volna én, te s e többiek, és nem lesz, hogy ne létezzünk ugyanígy valamennyien. Ki él, megéri, hogy teste gyermek, ifjú s öreg legyen, s új testbe költözik végül: sose búsul ezen, ki bölcs. Nem jut nem létező létbe, se nemlétbe, mi létezik, s ezek határait tudják az Igazságot ismerők. Az emberek örök lelke múltó testekbe költözik, de maga végtelen, senki meg nem ölheti: küzdj tehát! Ki gyilkosnak, legyilkoltnak tekint bárkit, tudatlan az, míg nem ismeri fel: senki nem öl és meg nem ölhető.

Sosem fogant és soha meg nem halhat,
ha létezett már, sose jut nemlétbe
s nem változik meg örök, ősi lelkünk,
mert él a lélek, ha a test halott is.

Ki tudja: nem fogant s nem hal, el nem pusztítható, örök ilyen férfi miként ölhet, ölethet és kit ölne meg?!

Kopott ruhánkat ahogyan levetjük,
testünkre újat, csinosabbat öltve,
a lélek éppígy veti el viseltes,
elaggott testét, fiatalba szállva.

Kardok pengéje nem sebzi, lángok heve nem égeti, víz árja nem áztatja, szél fúvása nem árt neki. Halhatatlan, örök lélek él minden testben...

Élj a tettben, a kötelesség művében! Ne várd az eredményt, a helyes cselekedet vezéreljen, nem pedig gyümölcse, amelyet az hoz majd. Önzés ne kapcsoljon semmi tethez,

szabadon, szilárdan cselekedj, keress menedéket a bölcs megismerésben, mert csak a silányak munkálkodnak azért, hogy jutalmat nyerjenek.

Ha szilárd lelked lerázza már végleg az érzéksalódás tévesztő képeit, akkor nem zökkent ki többé semmi nyugalmadból. Mint ahogy a teknősbéka visszahúzza erőtlenséget tagjait teknőjének védőpajzsa alá, úgy rejti el a bölcs is gyöngye érzékeit erős szellemének vértje mögé: Uralkodj érzékeiden, légy önmagad ura, láss tisztán; büszkeség, hiúság és önösség vétke nélkül haladj úton; Végezd el műved, mely osztályrészed, de ne légy rabja tetteidnek!

Ősidők kezdetén a Teremtő tettel alkotott és ezzel példát adott a magasra törő lelkeknek. Minden mű áldozati mű legyen, mely a világegyetem nagy kerékforgását segíti továbblendíteni. Játssza minden a saját szerepét, híven áhítattal! És ne feledd, hogy amit a kimagasló cselekszik, a tömeg követi azt: ne taszítsd kétségbe az alantasabb lelkeket, mutass példát nekik rendületlen szívvel.

Korán

részlet

Nyugalom tölti el a szíveket

Allah, a könyörület és irgalmas nevében.

Megteremtettük hajdan az embert merő agyagból.
Aztán spermacseppé tettük egy biztos helyen.
Ezután a spermacseppet vérrögge formáztuk, a
vérrögöt pedig húsdarabbá, a húsdarabot pedig csontokká formáztuk.
A csontokat pedig fölruháztuk hússal. Ezután egy
másik teremtményként hoztuk őt létre. Áldassék Allah, a legjobb teremtő!

Vajon azt gondolja az ember, hogy szem elől tévesztjük őt?
Nem volt-e ő egy kilövellt ondócsepp?
Aztán vérrög? És Allah teremtette és megformálta őt.
És létrehozta abból a két nemet: a hímet és a nőtényt.
Vajon nem lenne-e képes ő arra,
hogy a holtakat életre keltse?

Allah bőkezűen gondoskodik akiről akar, s szűkmarkúan mér másoknak. És ők örvendeznek az e világi életnek. Az e világi élet a túlvilági élethez képest csupán rövid élvezet...

Akik hisznek, és akiknek a szívét az Allahról való megemlékezés nyugalommal tölti el – bizony a szíveket az Allahról való megemlékezés tölti el nyugalommal –, akik hisznek és jótetteket cselekszenek, azoknak boldogság lesz az osztályrészük és szép szálláshely, ahová megtérnek.

Talmud

részlet

Hosszú életet szerez...

Kérdek a tanítványok rabbi Nechunja ben Hakkánától:

– Hogyan éltél meg ily magas életkort?

És a mester így válaszolt:

– Sohasem kerestem tiszteletemet felebarátom lealacsonyítása által; sohasem hagytam eljutni fekvőhelyemig felebarátom átkát; bőkezű voltam a pénzemmel.

Aki egyetlen jó cselekedetet visz véghez, boldogságot és hosszú életet szerez és elnyeri az országot.

Jótekonyság és emberszeretet az Írás valamennyi törvényével felér, ám jótekonyságot csak élőknek, szeretetet pediglen élőkkel és holtakkal – jótekonyságot csak szegényekkel, míg szeretetet gazdagokkal és szegényekkel egyaránt gyakorolhatunk. Jótekonyságot csak vagyonunkkal gyakorolhatunk, szeretetet pediglen vagyonunkkal és személyünkkel egyaránt.

A jó igyekezetéből ártatlanság fakad,
 az ártatlanságból tisztaság fakad,
 a tisztaságból önfegyelem fakad,
 az önfegyelemből szentség fakad,
 a szentségből alázatosság fakad,
 az alázatosságból bűniszony fakad,
 a bűniszonyból jámborság fakad,
 a jámborságból a Szentség Szelleme áramlik;
 a Szentség Szelleme a halottak feltámadásához vezet,
 a halottak feltámadása pedig
 Élijáhu próféta által jön,
 akinek neve jóra említessék meg. Amen.

Rabbi Eliezer mondta:

– Térj meg egy nappal halálod előtt.

– Hát tudja-e az ember, mely napon hal meg?! – kérdezték tanítványai.

– Annál inkább térjen meg az ember ma, – felelte a mester. Holnap talán meg fog halni. S így egész életét bűnbánatban töltheti.

Salamon király is így mondaná: „Minden időben legyenek fehérek ruháid.” (Koh. 9,8)

Istenem mielőtt megvoltam, nem voltam rá érdemes, hogy legyek, és most, hogy vagyok, mintha semmi volnék. Por vagyok én életemben, hát még halálom után! Lásd, itt állok előtted, egy korsó, tele szégyennel és gyalázattal. Legyen a te akaratod örökkévaló, Istenem, hogy ne vétkezzem többé soha; s amit már vétkeztem előtted, semmisítsed meg irgalmadban, de ne csapások és nehéz betegségek útján.

Biblia – Ószövetség

Isten újra szólt:

„Teremtsünk embert képmásunkra, magunkhoz hasonlóvá. Ők uralkodjanak a tenger halai, az ég madarai, a háziállatok, a mezei vadak és az összes csúszómászó fölött, amely a földön mozog.” Isten megteremtette az embert, saját képmására, az Isten képmására

teremtette őt, férfinak és nőnek teremtette őket. Isten megáldotta őket, Isten így szólt hozzájuk: „Legyetek termékenyek, szaporodjatok, töltsétek be a földet és vonjátok uralmatok alá. Uralkodjatok a tenger halai, az ég madarai és minden állat fölött, amely a földön mozog.” Azután ezt mondta Isten: „Nézzétek, nektek adok minden növényt az egész földön, amely magot terem, és minden fát, amely magot rejtő gyümölcsöt érlel, hogy táplálékok legyen. A mező vadjai, az ég madarai s mindennek, ami a földön mozog és lélegzik, minden növényt táplálékul adok. Úgy is történt. Isten látta, hogy nagyon jó mindaz, amit alkotott. Este lett és reggel: a hatodik nap.” (Ter 1,26–30)

„Mi az ember, hogy megemlékezel róla,
az ember fia, hogy gondot viselsz rá?
Majdnem isteni lénné titted,
dicsőséggel és fönséggel koronáztad.”

„Tenálad van az élet forrása,
a te fényedben látjuk a világosságot.”

„Életem oltalmazója az Úr – kitől rettegjek?”

„Egész életemben az Úrnak énekelek,
Zsoltárokkal dicsérem, amíg csak élek.”

(Zsolt 8,4–5; 35,10; 26,1; 104,33)

„Isten ugyanis halhatatlanságra teremtette
az embert, és saját lényének képmásává tette.”
(Bölcs 2,23)

„Aki komolyan törekszik az igazságra és jóságra
életet szerez és dicsőséget.” (Préd 21,21)

„Nagy gonddal őrizd a szívedet,
mert hisz belőle indul ki az élet.” (Péld 4,23)

„A jó és a balsors, az élet és a halál,
a szegénység és a gazdagság: minden Istentől van.”

„Az irigység és harag rövidíti az életet,
a gond idő nap előtt megöregít.”

„Az embert is földből teremtette az Úr,
azt akarja, hogy oda újra visszatérjen.

Pontosan kimérte napjainak számát, megszabta idejét,
s a földön minden lény urává tette.
Felruházta őket saját erejével,
saját képmására teremtette őket.
Minden élő előtt félelmessé tette,
az állatok s madarak urává rendelte.
Ő alkotta száját, nyelvét, szemét, fülét,

s hogy gondolkodjék, szívet adott neki.
 Eltöltötte őket érteni tudással,
 s megmutatta nekik, mi a jó, mi a rossz.
 Saját maga szemét helyezte szívükbe,
 hogy feltárja nekik művei nagyságát.
 Azért, hogy szent nevét magasztalják,
 és tovább hirdessék művei nagyságát.
 Megajándékozta őket tudománnyal,
 s birtokukba adta az élet törvényét.”
 (Sir 11,14; 30,24; 17,1–11)

„Ki ér fel a bölccsel és ki tud valamit megmagyarázni? Amikor azon fáradoztam, hogy megismerjem a bölcsességet, és arra törekedtem, hogy megértsem a hajsztát, amely a földön folyik – mert hiszen sem éjjel, sem nappal nem lehetett álmot látni a szemekben – akkor láttam: minden az Isten műve, s az ember nem képes felfogni az eseményeket, amelyek a nap alatt lejátszódnak. Bármennyit is fárad az ember kutatással, nem jut el a megértésig.

És maga a bölcs sem tud a dolgok nyitjára jönni, aki azt gondolja, hogy érti.” (Préd 8,1 és 16–17)

„Halál, mily keserű dolog rád gondolni,
 az embernek, aki nyugton ül házában,
 gondtalanul, mindenben szerencsés,
 s még elég erős ahhoz, hogy egyedül egyék.

Halál. Milyen jó, hogy elküldenek ahhoz,
 aki szerencsétlen, s fogytán az ereje,
 az elaggot őszhöz, kit gondok gyötörnek,
 aki zsörtölődik, s már nincsen türelme.

Ne ijedj meg, amikor „állj!”-t kiált a halál,
 ez minden elődödni s utódodnak vége.
 Úr adta sorsa ez minden élőnek,
 miért ócsárolnád a Magasságbeli végzését,
 hogy ezer év vagy száz, vagy talán csak tíz?
 Nincs az alvilágban panasz az életért.” (Sir 41,1–4)

Újszövetség

„Kezdetben volt az Ige,
 És az Ige Istennél volt,
 És Isten volt az Ige.
 Ő volt kezdetben az Istennél.
 Minden ő általa lett,
 És nélküle semmi sem lett,
 Ami lett.
 Benne élet volt,
 És az élet volt az emberek világossága.
 Az Ige testté lett,
 És közöttünk lakozott.” (Jn 1,1–4;14)

„Én azért jöttem, hogy életük legyen és bőségben legyen.” (Jn 10,10)

„Ti olyan tökéletesek legyetek tehát, mint mennyei Atyátok.” (Mt 5,48)

„Ne gyűjtsetek kincset a földön, ahol moly és rozsdá emészt, ahol tolvajok betörnek és lopnak. Gyűjtsetek kincset a mennyben, ahol se moly, se rozsdá nem emészt, tolvajok nem törnek be és nem lopnak. Ahol a kincsed, ott a szíved.” (Mt 6,19–20)

„Szeresd Uradat Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből és teljes elmédből. Ez a legfőbb parancs. A második hasonló ehhez: Szeresd felebarátodat, mint önmagadat.” (Mt 22,37–39)

„Új parancsot adok nektek: Szeressétek egymást! Amint én szerettelek titeket, úgy szeressétek egymást ti is.” (Jn 13,34–35)

„Én vagyok az út, az igazság és az élet.” (Jn 14,16)

„Én vagyok a feltámadás és az élet, aki bennem hisz, még ha meg is halt, élni fog. (Jn 11,25)

„Bizony, bizony mondom nektek: Aki bennem hisz, annak örök élete van.” (Jn 6,47)

„Az örök élet az, hogy ismerjenek téged, egyedül igaz Istent és akit küldtél, Jézus Krisztust.” (Jn 17,3)

„A szűk kapun lépjetek be!

Tágas a kapu és széles az út, mely a pusztulásba visz, – bizony sokan mennek be rajta. De milyen szűk a kapu és milyen keskeny az út, mely az életre visz, – bizony kevesen találják meg azt.” (Mt 7,13–14)

„Mester, mi jót kell tennem, hogy eljussak az örök életre? Mit kérdesz engem, a jóról? – válaszolta Jézus. Egy a jó, az Isten. Ezért ha el akarsz jutni az életre, tartsd meg a parancsokat...

Ha tökéletes akarsz lenni, add el, amid van és árát oszd szét a szegények közt, így kincsed lesz a mennyben!” (Mt 19,16–17;21–22)

„Simon Péter felelte neki: Uram, kihez menjünk? Neked életet adó igéid vannak.” (Jn 6,68)

„Ne nyugtalankodjék szívetek! Higgyetek Istenben és bennem is higgyetek. Atyám házában sok hely van, ha nem úgy volna, megmondtam volna, hiszen azért megyek, hogy helyet készítsek nektek.” (Jn 14,2)

„Atyám, akarom, hogy akiket nekem adtál, ott legyenek, ahol én vagyok, hogy lássák dicsőségemet, amit te adtál nekem, hiszen te szeretted engem a világ teremtése előtt.” (Jn 17,24)

„Az élet megjelent. Mi láttuk, tanúságot teszünk róla és hirdetjük nektek az örök életet, mely az Atyánál volt és megjelent nekünk.” (1Jn 1,2–3)

„Minden a tiétek. Ti Krisztuséi vagytok, Krisztus pedig Istené.” (1Kor 3,22)

„Maga a lélek tesz tanúságot lelkünkben, hogy Isten fiai vagyunk. Ha pedig fiai, akkor örökösei is: örökösei Istennek, Krisztusnak pedig társörökösei.” (Róm 8,16–17)

„Mikor eljön dicsőségben az Emberfia, s vele mind az angyalok, helyet foglal dicsőséges trónján. Elébegyűlnek az összes nemzetek.

Ő pedig elválasztja őket egymástól, mint ahogy a pásztor elválasztja a juhokat a kosoktól. A juhokat jobbjára állítja, a kosokat pedig baljára.

Aztán így szól a király a jobbján állókhoz: Jöjjetek atyám áldottai! Vegyétek birtokba a világ kezdetétől nektek készített országot.

Azután így szól a balján állókhoz: Távozzatok tőlem átkozottak az örök tűzre, amely az ördögnek és angyalainak készült.

Ezek örök büntetésre jutnak, az igazak pedig örök életre.” (Mt 25,31–34;41;46)

Isten örök terveinek könyve

„Akkor a trónon ülő jobbjában egy kívül-belül teleírt könyvtekercset pillantottam meg, mely hét pecséttel volt lepecsételve. Aztán láttam egy hatalmas angyalt, aki harsány hangon hirdette: „Ki méltó arra, hogy kibontsa a könyvtekercset és feltörje pecsétjeit?” De senki sem volt képes rá sem a mennyben, sem a földön, sem a föld alatt, hogy kinyissa a könyvet. Erre keserves sírásra fakadtam, mert senki sem volt méltó rá, hogy kinyissa a könyvet és beletekintsen. A vének egyike így szólt hozzám: „Ne sírj! Nézd, győzött az oroszlán Júda törzséből, Dávid sarja. Ő nyitja ki a könyvet és töri fel a hét pecsétjét.”

„Akkor láttam, hogy a trón, a négy élőlény és a vének között ott áll a BÁRÁNY, mintegy megölve. Hét szarva és hét szeme volt: ezek Istennek az egész földre szétküldött hét szelleme. Odament és átvette a könyvet, a négy élőlény és a huszonnégy vén leborult a Bárány előtt...

Új éneket énekeltek: „Méltó vagy Uram, hogy átvedd a könyvet és feltörd pecsétjeit...”

Jelenések 5,1–5;6–9.

Epilógus

Isten Báránya –
aki egyedül vagy méltó föltörni
a Mindenség, a Történelem titkainak Könyvét,
engedd meg, legalább akkor,
hogy fényedben meglássam életem
és az emberiség életének értelmét.

Addig pedig bizalommal keresem...

Mács István

A kötet szerzői és fordítói, tájékoztató megjegyzések

(Az egyes szövegrészek fordítójának nevét zárójelben közöljük.)

ADAMIS ANNA (1943–), költő, zeneszövegíró, előadóművész.

ADY ENDRE (1877–1919), költő, publicista.

ANCSEL ÉVA (1927–1993), filozófus, író.

ANGELUS SILESIUS (1624–1677), német misztikus, költő. (Szabó Lőrinc)

ARANY JÁNOS (1817–1882), költő.

BABITS MIHÁLY (1882–1941), író, költő, irodalomkritikus.

BADEN–POWELL (1857–1941), angol tábornok, a cserkészlet atyja.

BALTHASAR, HANS (1905–1988), német teológus, bíboros. (Szabó Ferenc)

BARTOLOMAISZ (1928–), Konstantinápoly ortodox pátriárkája.

BAUDELAIRE, CHARLES (1821–1867), francia költő. (Kosztolányi Dezső)

DU BECHER (1910–1985), francia költő. (Szabó Ferenc)

DU BELLAY, JOACHIM (1522–1560), francia költő. (Szabó Lőrinc)

BERDA JÓZSEF (1902–1966), költő.

BERGSON, HENRI (1859–1941), francia filozófus. (Dienes Valéria)

BIBLIA a kereszténység és a zsidó vallás szent iratainak gyűjteménye

BOËTHIUS, A.M.S. (475–525), római államférfi, filozófus.

BOGNÁRCECIL (1883–1967), fizikus, matematikus, író.

BOLBERITZ PÁL (1941–), teológus, filozófus.

BONHOEFFER, DIETRICH (1906–1945), német lutheránus lelkész, teológus, vértanú.

(Szabó Ferenc)

BOROS LÁSZLÓ (1927–1981), teológus, filozófus. (Ambrus Gabriella)

BOULAD, HENRI S. J. (1931–), pszichológus. (Herman Judit)

BÖHM, JAKOB (1575–1624), misztikus, író. (Isztrai Botond)

BUBER, MARTIN (1878–1965), zsidó teológus. (Bíró Dániel)

BUDDHA (Kr. e. 563–483), a buddhizmus megalapítója. (Sümegi Balázs)

BÚZA DOMOKOS (1952–), pszichológus, a lelki telefonsegélyszolgálat alapítója, szervezője.

CAMUS, ALBERT (1913–1966), francia író. (Fázsy Anikó)

CARDENAL, ERNESTO S. J. (1925–), nicaraguai költő. (Balássy László)

CARREL, ALEXIS (1883–1965), francia sebész. (Dr. Fülöp Zsigmond)

CHASSIGNET, JEAN-BAPTISTE (1570–1635), francia költő. (Rónay György)

CHINMOY, SRI (1931–), indiai író.

CLAUDEL, PAUL (1868–1955), francia költő. (Semjén Gyula)

CSANÁD BÉLA (1926–1996), pap, költő.

CSÁNYI VILMOS (1935–), biológus.

CSIBY MIHÁLY (1922–), festőművész, író.

CSOKONAI VITÉZ MIHÁLY (1733–1805), költő.

CSUANG–CE (Kr. e. V. század) Lao–cet követő filozófus. (Dobos László)

CZAKÓ GÁBOR (1942–), író, drámaíró, szerkesztő.

DAVIES, PAUL (1948–), fizikus. (Béresi Csilla)

DELUMEAU, JEAN (1940–), francia történész. (Kamocsay Ildikó)

DÉRY TIBOR (1894–1977), költő, író.
DIENES VALÉRIA (1878–1978), filozófus, táncteoritikus.
DOSZTOJEVSZKIJ, F. M. (1821–1881), orosz regényíró. (Szabó Endre)
DSIDA JENŐ (1907–1938), erdélyi költő.

EINSTEIN, ALBERT (1879–1955), német fizikus. (Szécsi Ferenc)
ELIOT, T. S. (1888–1965), angol költő. (Vas István)
ÉLUARD, PAUL (1895–1952), francia költő. (Illyés Gyula)
EMINESCU, MIHAIL (1850–1889), román költő. (Dsida Jenő)
EMMANUEL, PIERRE (1916–1984), francia költő. (Szabó Ferenc)
EÖTVÖS JÓZSEF (1813–1871), regényíró.
EPIKTÉTOSZ (50–130), sztoikus filozófus. (Hamvas Béla)

FALU TAMÁS (1910–1981), költő.
FEHÉR M. ISTVÁN (1950–), filozófiatörténész.
FEHÉR MÁRTA (1942–), filozófus.
FEKETE GYULA (1922–), író, szociográfus.
FILA BÉLA (1933–), teológus, filozófus.
FRANCE, ANATOLE (1844–1929), francia író. (Csernus Andor)
FRANK, V. E. (1905–1997), német pszichiáter. (Gozsó Andrea)
FROMM, E. (1900–1980), német pszichoanalitikus. (Szigeti Miklós)
FÜST MILÁN (1888–1967), költő, író, esztéta.

GARAGNON, FRANÇOIS (1950–), francia író. (Balázs Tibor)
GÁL FERENC (1915–1996), teológus.
GJACO, TENDIN (1935–), a Dalai Láma. (Sári László)
GOETHE, J. W. (1749–1832), német költő, tudós. (Kosztolányi Dezső, Baránszky-Jób László)
GRACIAN, BALTASAR (1601–1658), spanyol író, jezsuita. (Gáspár Endre)
GULYÁS IMRE (1896–1942), költő.

HAECKER, THEODOR (1879–1945), német vallásos gondolkodó. (Zoltán Dénes)
HALASSY-NAGY JÓZSEF (1885–1976), filozófus.
HAMVAS BÉLA (1897–1968), író, filozófus.
HARANGI LÁSZLÓ (1897–1934), költő, szerkesztő.
HARSÁNYI LAJOS (1883–1959), pap, költő, író.
HARTMAN, NICOLAI (1882–1950), német filozófus. (Redl Károly)
HATÁR GYŐZŐ (1914–), költő, író.
HAWKING, STEPHEN (1942–), brit csillagász. (Molnár István)
HEGEDŰS LÓRÁNT (1930–), teológus, református püspök.
HEIDEGGER, MARTIN (1889–1976), német filozófus. (Nyíri Tamás)
HEISENBERG, WERNER (1901–1976), elméleti fizikus, német. (Bor A.)
HERDER, JOHANN (1744–1803), német költő, filozófus. (Nyilassy Vilma)
HORATIUS (Kr. e. 65– Kr. u. 8), római költő. (Bede Anna, Horváth István, Devecseri László)
HORVÁTH SÁNDOR O. P. (1884–1956), teológus.
HÖLDERLIN, FRIEDRICH (1770–1843), német költő. (Alt Lator László)
HUIZINGA, JOHAN (1872–1945), holland történész, filozófus. (Máthé Klára)

ILLYÉS GYULA (1902–1983), költő, író.

ISMERETLEN SZERZŐ (14. sz.), angol szerzetes. (Lukács László)

JASPERS, KARL (1883–1969), német filozófus. (Simonovits Istvánné)

JÁKI SZANISZLÓ O. S. B. (1924–), teológus, fizikus.

JÁNOSSY ISTVÁN (1910–), költő.

JÁVOR BÉLA (1950–), ügyvéd, író.

JELENITS ISTVÁN (1932–), író, piarista tanár.

JEVTUSENKO, JEVGENYIJ (1933–), orosz költő. (Grigássy Éva)

JUNG, C. G. (1875–1961), svájci pszichiáter. (S. Nyíró József, Kovács Vera)

KAFKA, FRANZ (1883–1924), osztrák regényíró. (B. Lányi Márta)

KÁLVIN JÁNOS (1509–1564), protestáns reformátor, a református teológia atyja. (Dr. Békési Andor)

KASSÁK LAJOS (1887–1967), költő, képzőművész.

KAZINCZY FERENC (1755–1831), író, költő.

KECSKÉS PÁL (1895–1976), teológus, filozófus.

KELLERMAYER MIKLÓS (1939–), orvos, elősejtkutató.

KEMPIS TAMÁS (1379–1471), német egyházi író. (Pázmány Péter)

KERESZTURY DEZSŐ (1904–1996), költő, irodalomtörténész.

KIERKEGAARD, SÖREN (1813–1855), dán filozófus. (Mándy Stefánia)

KIPLING, RUDYARD (1865–1926), brit író. (Kosztolányi Dezső)

KOCH SÁNDOR (1925–), orvos, virológus.

KODOLÁNYI GYULA (1942–), író, költő.

KORÁN az Iszlám szent könyve, Mohamed tanításának gyűjteménye. 650 után nyerte el mai formáját. (Simon Róbert)

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ (1883–1936), költő, író, műfordító.

KÖNIG, FRANZ (1926–), osztrák bíboros, teológus. (Várhidy Gyula)

LAO-CE (Kr. e. 6. sz.), kínai filozófus, a taoizmus atyja. (Weöres Sándor)

LAWRENCE, D. H. (1885–1930), brit regényíró, költő. (Tornai József)

LÁSZLÓ ERVIN (1932–), filozófus, zongoraművész.

LENGYEL JÓZSEF (1896–1975), író.

LIE-CE (Kr. e. 5. sz.), kínai taoista filozófus. (Hamvas Béla)

LIN YUTANG (1896–1976), kínai költő. (Lengyel Balázs)

LUKÁCS LÁSZLÓ (1936–), irodalomtörténész, szerkesztő.

MADÁCH IMRE (1823–1864), drámaíró, költő.

MAETERLINCK, COUNT MAURICE (1862–1949), belga író. (Bölöni György)

MAHÁBHÁRATA a hinduk szent könyve. Kr. e. az első ezredfordulóra datálható. (Baktay Ervin)

MARCUS AURELIUS (121–180), római császár, filozófus. (Husztai József)

MARITAIN, JACQUES (1882–1973), francia filozófus. (Dabóci Mária)

MARTINI, CARLO MARIA (1927–), Milánó bíborosa. (Gál Judit)

MASEFIELD, JOHN (1878–1976), brit költő. (Szabó Lőrinc)

MAURIAC, FRANÇOIS (1885–1970), francia regényíró. (Szabó Ferenc)

MÁCZ ISTVÁN (1934–), író, oktatáspolitikus.

MÁRAI SÁNDOR (1900–1989), író, költő, újságíró.

MERTON, THOMAS (1915–1968), ciszterci szerzetes, író, költő. (Lukács László)

MÉCS LÁSZLÓ (1895–1978), költő, premontrei szerzetes.

MÉSZÖLY MIKLÓS (1921–2001), író.

MOLNÁR FERENC (1878–1952), regény- és drámaíró.
MONTAIGNE, MICHEL (1533–1592), francia esszéíró. (Bajcza András)
MÜLLER PÉTER (1936–), író, dramaturg.

NAGY GYULA (1918–), evangélikus teológus, püspök.
NEMES NAGY ÁGNES (1922–1991), költő, műfordító.
NERUDA, PABLO (1904–1973), chilei költő. (Somlyó György)
NÉMETH LÁSZLÓ (1901–1975), író, esszéista, drámaíró.
NIETZSCHE, FRIEDRICH (1844–1900), német filozófus. (Kosztolányi Dezső)
NYÍRI TAMÁS (1920–1994), teológus, filozófus.

OMÁR KHAJJÁM (1017–1124), perzsa költő. (Szabó Lőrinc)

PASCAL, BLAISE (1633–1662), francia matematikus, filozófus. (Pődör László)
PAULER ÁKOS (1876–1933), magyar filozófus.
IV. PÁL PÁPA (1897–1978), római pápa. (Goják János)
PÁZMÁNY PÉTER (1570–1637), esztergomi érsek, író, szónok.
PERLAKY LAJOS (1888–1952), pap, lelki író.
PESSOA, FERNANDO (1888–1960), portugál költő. (Sárközi György)
PETŐFI SÁNDOR (1823–1849), költő.
PETRARCA, FRANCESCO, olasz költő, tudós. (Sárközi György)
PILINSZKY JÁNOS (1921–1981), költő, író.
PLÉH CSABA (1945–), pszichológus.
PROHÁSZKA OTTOKÁR (1858–1927), püspök, író, szónok.
PROKOP PÉTER (1919–), festő, író, pap.
PUSKELY MÁRIA (1933–), S. S. N. D. író, tanár.
PUSZTA SÁNDOR (1911–1983), költő, pap.

QUOIST, MICHEL (1912–), pap, író, költő.

RAHNER, KARL (1904–1984), német teológus. (Szabó Ferenc)
II. RÁKÓCZI FERENC (1676–1735), magyar fejedelem, író.
REMÉNYIK SÁNDOR (1909–1941), erdélyi költő, író.
REMSEY IVÁN (1921–), festőművész.
RILKE, RAINER MARIA (1875–1926), osztrák költő. (Farkasfalvy Dénes)
RÓNAY GYÖRGY (1913–1970), író, költő, esszéista.
RUSSELL, BERTRAND (1872–1970), angol filozófus. (Simonyi Károly)

SACHS, NELLY (1891–1970), svéd költő. (Görgey Gábor)
SAJGÓ SZABOLCS S. J. (1951–), teológus, költő.
SANDBURG, CARL (1878–1967), amerikai költő.
SCHERMANN EGYED (1869–1941), O. S. B. egyházjogász, író.
SCHILLER, FRIEDRICH (1759–1805), német költő. (Dsida Jenő)
SCHNEIDER, REINHOLD (1903–1958), német író. (Kaposi Tamás)
SCHÜTZ ANTAL (1880–1953), teológus, vallásfilozófus.
SCHÜTZ, ROGER (1915–), francia szerzetes. Taizé alapítója.
SCHWEITZER, ALBERT (1875–1965), német orvos, teológus, zenetudós. (Balassa Sándorné)
SELYE JÁNOS (1907–1982), orvos, a stressz-elmélet kidolgozója.
SIMON ANDRÁS (1958–), grafikus művész, író.

SIMONYI KÁROLY (1916–2001), fizikus, tudományos szakíró.

SINKA ISTVÁN (1897–1969), költő, író.

SOMLYÓ GYÖRGY (1920–), költő, író.

SÖDERGRAN, EDITH (1892–1923), skandináv költő. (Fodor András)

SPURGEON, C. H. (1834–1892), angol író. (Szabadi Gusztáv)

SZABÓ LŐRINC (1900–1957), költő, műfordító.

SZABÓ MAGDA (1917–), író.

SZALÉZI SZENT FERENC (1567–1682), rk. püspök, író.

SZA–SZKAJA PANDITA (1182–1251), a mongol buddhista vallás nagy embere. (Ligeti Lajos, Tandori Dezső)

SZÉCHENYI ISTVÁN gróf (1791–1860), író, politikus.

SZÉCSI MARGIT (1928–1990), költő.

SZENT–GÁLY KATA (1916–2000), költő.

SZENT–GYÖRGYI ALBERT (1893–1986), biológus.

SZONDI LIPÓT (1893–1986), pszichiáter. (Gyöngyösi Kiss Enikő)

TAGORE, RABINDRANÁTH (1861–1941), indiai költő. (Kopácsy Margit)

TALMUD a rabbinisztikus hagyományokról és a zsidó törvényekről szóló összeállítás.

TAMÁS, AQUINÓI (1225–1274), skolasztikus teológus. (Zoltán József)

TEILHARD de CHARDIN (1881–1955), francia teológus, őslénykutató, filozófus. (Rezek Román)

TEMESI JÓZSEF S. J. (1920–), jezsuita, lelkiíró.

TERÉZ ANYA, KALKUTTAI (1910–1997), az „Irgalom misszionáriusai” rend megalapítója.

TOLSZTOJ, LEV NYIKOLÁJEVICS (1828–1910), orosz regényíró. (Benedek Marcell)

TORNAI JÓZSEF (1927–), író, költő.

TRAKL, GEORG (1887–1914), osztrák költő. (Vidor Miklós)

ULLMANN, LIV (1938–), norvég színész, író. (Dobos Austrik Éva)

VASADI PÉTER (1926–), költő, író.

VÁCI MIHÁLY (1924–1970), költő, műfordító.

VÁRKONYI NÁNDOR (1896–1975), tudós, író.

VIZI E. SZILVESZTER (1936–), orvos, agykutató.

VÖRÖSMARTY MIHÁLY (1800–1855), költő, drámaíró.

WASS ALBERT (1908–1998), erdélyi író, költő.

WEIL, SIMONE (1909–1943), francia misztikus, író. (Pilinszky János, Bárdos László)

WILDE, OSCAR (1854–1900), ír író. (Cserna Andor)

WILDER, THORNTON (1897–1976), amerikai író. (Szöllősi Klára)

WITTGENSTEIN, LUDWIG (1889–1951), osztrák filozófus. (Hegedűs Lóránt)

ZELK ZOLTÁN (1906–1981), költő, író.

Névmutató

- Adamis Anna, 125
Ady Endre, 89, 90
Ancsel Éva, 30
Angelus Silesius, 48
Arany János, 81
Babits Mihály, 91
Baden-Powell, 55
Balthasar, Hans von, 134
Bartolomaios, 139
Baudelaire, Charles, 82
Berda József, 72, 103, 104
Bergson, Henri, 19
Biblia, 148
Boethius, 16
Bognár Cecil, 34
Böhm, Jakob, 16
Bohr, Niels, 32
Bolberitz Pál, 31
Bonhoeffer, Dietrich, 134
Boros László, 139
Boulad, Henri, 141
Buber, Martin, 22
Buddha, 15
Búza Domokos, 70
Camus, Albert, 63
Cardenal, Ernesto, 118
Carrel, Alexis, 32
Chassignet, Jean-Baptiste, 76
Chinmoy, Sri, 67
Caudel, Paul, 88
Csanád Béla, 118, 119
Csányi Vilmos, 41
Csiby Mihály, 66
Csokonai Vitéz Mihály, 76
Csuang-ce, 13
Czakó Gábor, 69
Davies, Paul, 45
Delumeau, Jean, 45
Déry Tibor, 59
Dienes Valéria, 22
Dosztojevszkij F. M., 47
Dsida Jenő, 108, 109
Du Becher, 112
Du Bellay, Joachim, 75
Einstein, Albert, 34
Eliot, T. S., 97
Éluard, Paul, 99
Eminescu, Mihail, 85
Emmanuel, Pierre, 113
Eötvös József, 52
Epiktétosz, 15
Falu Tamás, 112
Fehér M. István, 44
Fehér Márta, 43
Fekete Gyula, 67
Fila Béla, 142
France, Anatole, 54
Frank, V. E., 38
Fromm, Erich, 37
Füst Milán, 58, 59
Gál Ferenc, 137
Garagnon, François, 70
Gjaco, Tendzin, 143
Goethe, J. W., 77
Gracian, Baltasar, 126, 128
Gulyás Imre, 101
Haecker, Theodor, 23
Halassy-Nagy József, 25
Hamvas Béla, 27, 146
Harangi László, 101
Harsányi Lajos, 92
Hartman, Nicolai, 23
Határ Győző, 62
Hawking, Stephen, 44
Hegedűs Lóránt, 140
Heidegger, Martin, 26
Heisenberg, Werner, 37
Herder, Johann, 18
Horatius, 72
Horváth Sándor, 131
Huizinga, Johan, 20
Illyés Gyula, 104
Ismeretlen (XIV. sz.), 127
Jáki Szaniszló, 40
Jánossy István, 114
Jaspers, Karl, 24
Jávör Béla, 70
Jelenits István, 142
Jevtusenko, Jevgenyij, 123, 124
Jung, C. G., 32
Kafka, Franz, 57
Kálvin János, 127

- Kassák Lajos, 94
Kazinczy Ferenc, 50
Kecskés Pál, 26
Kellermayer Miklós, 42
Kempis Tamás, 47
Keresztury Dezső, 106
Kierkegaard, Sören, 12, 18
Kipling, Rudyard, 56
Koch Sándor, 40
Kodolányi Gyula, 69
König, Franz, 135
Korán, 147
Kosztolányi Dezső, 92
Lao-ce, 12, 13
László Ervin, 31
Lawrence, D. H., 93, 94
Lengyel József, 59
Lie-ce, 14
Lin-Yutang, 29
Ludwig Wittgenstein, Ludwig, 25
Lukács László, 144
Mácz István, 153
Madách Imre, 85
Maeterlinck, C. M., 55
Mahábhárata, 146
Márai Sándor, 60
Marcus Aurelius, 15
Maritain, Jacques, 24
Martini, Carlo Maria, 140
Martinus, Magister, 75
Masefield, John, 90
Mauriac, François, 57
Mécs László, 99, 100
Merton, Thomas, 136
Mészöly Miklós, 65
Molnár Ferenc, 57
Montaigne, Michel, 47
Müller Péter, 67
Nagy Gyula, 137
Nemes Nagy Ágnes, 116
Németh László, 61
Neruda, Pablo, 105, 106
Nietzsche, Friedrich, 19
Nyíri Tamás, 29
Omar Khajjám, 73
Pál, VI. pápa, 132
Pascal, Blaise, 12, 17
Pauler Ákos, 21
Pázmány Péter, 128
Perlaky Lajos, 135
Pessoa, Fernando, 96
Petőfi Sándor, 83, 84
Petrarca, Francesco, 74, 75
Pilinszky János, 115, 116
Pléh Csaba, 44
Prohászka Ottokár, 129
Prokop Péter, 138
Puskely Mária, 65
Pusztai Sándor, 72, 112, 113
Quoist, Michel, 139
Rahner, Karl, 133
Rákóczi Ferenc, 50
Reményik Sándor, 111
Remsey Iván, 66
Rilke, Rainer Maria, 88, 89
Rónay György, 113
Russel, Bertrand, 21
Sachs, Nelly, 97
Sajgó Szabolcs, 144
Sandburg, Carl, 57
Schermann Egyed, 132
Schiller, Friedrich, 79
Schneider, Reinhold, 27
Schütz Antal, 130
Schütz, Roger, 64
Schweitzer, Albert, 129
Selye János, 39
Simon András, 71
Simonyi Károly, 39
Sinka István, 102
Södergran, Edith, 98
Somlyó György, 114
Spurgeon, C. H., 53
Szabó Lőrinc, 102, 103
Szabó Magda, 63
Szalézi Szent Ferenc, 48
Sza-szkaja-pandita, 73
Széchenyi István, 51
Szécsi Margit, 123
Szent-Gály Kata, 64
Szent-Györgyi Albert, 36
Szondi Lipót, 35
Tagore, Rabindranáth, 86, 87
Talmud, 148
Tamás, Aquinói Szent, 126
Teilhard de Chardin, 130
Temesi József, 141
Teréz Anya, Kalkuttai, 62
Tolsztoj, Lev, 53
Tornai József, 121, 122

Trakl, Georg, 95, 96
Ullmann, Liv, 68
Váci Mihály, 117
Várkonyi Nándor, 36
Vasadi Péter, 119, 120
Vizi E. Szilveszter, 42

Vörösmarty Mihály, 80
Wass Albert, 109, 110
Weil, Simone, 28
Wilde, Oscar, 54
Wilder, Thornton, 60
Zelk Zoltán, 108